2011

HREB – Hoge Raad voor de Economische Beroepen

Jaarverslag

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen dankt de Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie voor de samenwerking.

Samenstelling[1] van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen[2]

Voorzitter:

De Heer Jean-Paul Servais

Leden:

Mevrouw Ann Jorissen

De Heer Philippe Lambrecht

Mevrouw Cindy Laureys

De Heer Pierre-Armand Michel

De Heer Jean-Luc Struyf

Mevrouw Bergie Van Den Bossche

Wetenschappelijke adviseurs van de Hoge Raad

Mevrouw Catherine Dendauw

Mevrouw Veerle Van de Walle

[1] Situatie op 31 december 2011.

[2] Koninklijk besluit van 23 november 2006 tot benoeming van leden van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen (*Belgisch Staatsblad* van 30 november 2006, 2de editie), zoals gewijzigd door het koninklijk besluit van 21 april 2007 (*Belgisch Staatsblad* van 30 mei 2007, 2de editie).

HREB – Hoge Raad voor de Economische Beroepen
North Gate III – 6e verdieping – Koning Albert II laan 16 – 1000 Brussel
Tel. 02/277.64.11 – Fax 02/201.66.19 – E-mail: CSPEHREB@skynet.be – Internet: www.cspe-hreb.be

Woord vooraf

2011 is in diverse opzichten een belangrijk jaar geweest voor de Hoge Raad voor de Economische Beroepen: fundamentele hervormingen, die ontegensprekelijk gevolgen zullen hebben voor de diverse economische beroepen, liggen momenteel ter discussie voor.

Uiteraard gaat de aandacht uit naar de hervorming van de Europese boekhoudreglementering, waarbij de 4de en 7de Europese richtlijnen inzake vennootschapsrecht zullen vervangen worden, maar eveneens naar de publicatie door de Europese Commissie van een voorstel tot grondige herziening van de auditrichtlijn.

*

* *

Sinds 2007 zijn er op Europees niveau talrijke besprekingen gewijd aan de problematiek in verband met een versoepeling van de (met name boekhoudrechtelijke) verplichtingen voor de kleinste ondernemingen (de zogenaamde "micro-entiteiten").

Zo is het voorstel voor een richtlijn waarbij een nieuwe vennootschapscategorie zou worden ingevoerd (de zogenaamde "micro-entiteiten") langdurig besproken en aangepast, om uiteindelijk definitief te worden goedgekeurd in 2012.

Aangezien de mogelijkheid die aan de lidstaten geboden wordt ingevolge de goedkeuring van deze richtlijn, niet zonder gevolgen is voor de diverse onderdelen van de economische beroepen, volgt de Hoge Raad de besprekingen in dit verband; hij zal de eventuele voorstellen tot aanpassing van het Belgisch wettelijk kader terzake die zouden aan bod komen in de loop van 2012 in het licht van de hervormingen die de diverse onderdelen van de economische beroepen rechtstreeks beïnvloeden, onderzoeken.

Momenteel worden op Europees niveau ook nog andere maatregelen besproken. Zo onder meer de publicatie door de Europese Commissie op 25 oktober 2011 van een voorstel voor een richtlijn – in het verlengde van de publieke raadpleging die in november 2009 werd gehouden over de eventuele goedkeuring van de norm "IFRS voor KMO's" op Europees niveau – die in de plaats zou komen van de vierde en zevende Europese richtlijn inzake vennootschapsrecht, de basis van het huidig Belgisch boekhoudrecht.

De optie die de Europese Commissie heeft weerhouden, komt erop neer dat de vierde en zevende Europese richtlijn inzake vennootschapsrecht worden opgeheven, en dat gelijktijdig één enkele nieuwe richtlijn wordt uitgevaardigd, met daarnaast een aanpassing van de "transparantierichtlijn".

Deze hervorming heeft een tweeledig doel: de boekhoudrechtelijke verplichtingen voor kleine ondernemingen versoepelen, enerzijds, en de leesbaarheid en vergelijkbaarheid van financiële overzichten van ondernemingen uit de Europese Unie verbeteren, anderzijds.

Voor de leden van de Belgische economische beroepen ligt het aspect van de drempels voor kleine en middelgrote ondernemingen gevoelig. De huidige richtlijnen leggen criteria vast die in het nationale recht moeten worden omgezet, waarbij een zekere manoeuvreerruimte voor elke lidstaat wordt gelaten.

In de oorspronkelijke versie van het voorstel van een richtlijn ter vervanging van de vierde en zevende Europese richtlijn, zoals gepubliceerd in oktober 2011, is geen enkele manoeuvreerruimte op nationaal vlak mogelijk, in tegenstelling tot hetgeen de huidige artikelen 11 en 27 van de vierde Europese richtlijn inzake vennootschapsrecht voorschrijven. De criteria worden door Europa vastgelegd en moeten onverkort in het nationale recht worden omgezet.

Voor België zou het verschil groot zijn tussen de momenteel geldende criteria en die welke van toepassing zouden zijn zodra de nieuwe richtlijn is goedgekeurd, want de Belgische Staat heeft - op het moment dat Europa de criteria laatst heeft verhoogd (in 2006) - beslist de criteria voor België niet op te trekken.

Aangezien de herziening van de wijze waarop de KMO-criteria worden vastgesteld, alsook de invoering van een bijkomende drempel (de "micro-entiteiten") niet zonder gevolgen is voor de diverse economische beroepen, volgt de Hoge Raad de besprekingen in dit verband; hij zal de eventuele voorstellen tot aanpassing van het wettelijk kader terzake die zouden aan bod komen in het licht van de hervormingen die de diverse (bepaalde) onderdelen van de economische beroepen rechtstreeks beïnvloeden, onderzoeken.

Een analyse van de in het kader van de Europese hervorming voorgestelde maatregelen voor wat betreft de herziening van de KMO-criteria, opgenomen in onderhavig jaarverslag, zou moeten toelaten om de inzet van het debat dat momenteel wordt gevoerd op Europees niveau, beter in kaart te brengen.

*

* *

Het jaar 2011 is eveneens gekenmerkt door de bekendmaking door de Europese Commissie van een voorstel tot grondige herziening van de auditrichtlijn, aansluitend op haar publieke consultatie die zij via het Groenboek in 2010 heeft gelanceerd.

Op 30 november 2011 publiceerde de Europese Commissie twee documenten met het oog op de hervorming van het Europees wettelijk kader voor de wettelijke jaarrekeningcontrole zoals goedgekeurd in 2006: een voorstel voor een verordening enerzijds en een voorstel voor een richtlijn tot wijziging van de auditrichtlijn anderzijds.

Uit deze documenten blijkt dat de Commissie voorstelt om de specifieke maatregelen voor organisaties van openbaar belang en/of auditors/auditkantoren met (een) wettelijke controleopdracht(en) bij dergelijke organisaties uit de auditrichtlijn te halen en op te nemen in een verordening, dit is een Europeesrechtelijk instrument met een hogere juridische afdwingbaarheid in die zin dat de bepalingen die erin opgenomen zijn rechtstreekse werking hebben voor de instanties die in de verordening zijn bedoeld.

De Europese voorstellen zijn erop gericht om van de auditrichtlijn een algemene richtlijn te maken die zou gelden voor om het even welke wettelijke jaarrekeningcontrole, ook bij organisaties van openbaar belang, maar waarvan bepaalde voorschriften niet zouden gelden voor specifieke opdrachten inzake wettelijke jaarrekeningcontrole bij "organisaties van openbaar belang".

Voor de wettelijke controle van de rekeningen van organisaties van openbaar belang zijn diverse hervormingen in dit Europees project opgenomen: uitbreiding van het begrip van organisaties van openbaar belang, invoering van een lijst van opdrachten die (on)verenigbaar zijn met de wettelijke jaarrekeningcontrole, verplichte externe periodieke rotatie, instellen van een beschermingsmaatregel om de omvang van bepaalde grote auditkantoren te beperken, enz.

Andere voorstellen hebben betrekking op alle wettelijke rekeningcontroleurs: openstelling van het kapitaal van auditkantoren, versterken van

de Europese voorschriften inzake samenwerking, zowel binnen als buiten Europa, enz.

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen zal de Europese werkzaamheden in dit verband op de voet volgen, met het oog op een actieve bijdrage aan de uitwerking van een gepaste hervorming die tegemoetkomt aan de minpunten die door de Europese Commissie in het Groenboek in 2010 zijn blootgelegd.

Een eerste analyse van de in het kader van de Europese hervorming voorgestelde maatregelen, is opgenomen in onderhavig jaarverslag en zou moeten toelaten om de inzet van het debat dat momenteel wordt gevoerd op Europees niveau, beter in kaart te brengen. De Hoge Raad is overigens in de loop van 2012 door de federale Minister, bevoegd voor Economie, verzocht om in dit verband diverse adviezen uit te brengen.

*

* *

Sinds de hervorming van de auditrichtlijn van 2006, is elke lidstaat van de Europese Unie verplicht om een stelsel van publiek toezicht op het beroep van wettelijke auditor te organiseren.

In België is gekozen voor een "systeem" van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren, bestaande uit diverse organen, waarbij bepaalde entiteiten instaan voor de algemene aspecten van het beroep van bedrijfsrevisoren, terwijl andere entiteiten belast zijn met de controle – zowel de periodieke als de occasionele controle – van de werkzaamheden van de bedrijfsrevisoren in individuele gevallen.

De Hoge Raad is belast met de samenwerking, zowel nationaal als internationaal, tussen de diverse autoriteiten die bevoegd zijn voor het publiek toezicht. In dit kader zijn er diverse contacten opgebouwd, op nationaal én internationaal vlak.

Sinds 2007 speelt de Hoge Raad, naast de federale Minister, bevoegd voor Economie, ook een cruciale rol in het goedkeuringsproces van normen en aanbevelingen met betrekking tot de uitoefening van het beroep van bedrijfsrevisor.

Bovendien heeft de Hoge Raad voor de Economische Beroepen sedert een drietal jaren het initiatief genomen om empirische studies uit te voeren met de bedoeling de diverse aspecten van het beroep van bedrijfsrevisor binnen het kader van het publiek toezicht op dit beroep beter te kaderen. Deze studies worden gepubliceerd in het gezamenlijk jaarverslag van de diverse entiteiten van het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren (in het onderdeel van het "jaarverslag van de Hoge Raad").

*

* *

De Hoge Raad is eveneens belast met opdrachten die voortvloeien uit de wet van 22 april 1999 met betrekking tot de economische beroepen van accountant, belastingconsulent en erkend boekhouder(-fiscalist).

Gedurende 2011 heeft de Hoge Raad vier adviezen uitgebracht in het kader van zijn opdrachten in toepassing van artikel 54 van voormelde wet van 22 april 1999:

- Een advies over het ontwerpreglement van de Nationale Raad van het BIBF inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme
- Een advies over het ontwerpreglement van de Raad van het IAB inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme
- Een advies inzake een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren
- Een advies inzake de wijziging van het koninklijk besluit van 22 november 1990 betreffende de diploma's van de kandidaat-accountants en de kandidaat-belastingconsulenten.

De analyse van deze adviezen toont aan dat de Hoge Raad bij het uitbrengen van zijn adviezen steeds bijzondere aandacht besteedt aan het vrijwaren van het algemeen belang en van de vereisten van het maatschappelijk verkeer; hij streeft er bovendien naar om een proactieve rol te spelen in de evolutie van het wettelijk en reglementair kader dat van toepassing is op de leden van de diverse economische beroepen, met aandacht voor hun respectieve specificiteiten.

In de loop van het jaar 2011, heeft de Hoge Raad tevens zijn rol op het vlak van overleg en dialoog met de instituten waargenomen, onder meer door de aanwezigheid op diverse vergaderingen van vertegenwoordigers van deze instituten, en dit met het oog op een uitwisseling van standpunten over specifieke thema's.

*

* *

Tenslotte kan vermeld worden dat er zich voor de samenstelling van de Hoge Raad in de loop van 2011 geen wijzigingen hebben voorgedaan.

Op het einde van 2011 heeft mevrouw Cindy Laureys kenbaar gemaakt dat zij haar benoeming als lid van de Hoge Raad wou beëindigd zien omwille van een evolutie in haar beroepscarrière.

De leden van de Hoge Raad wensen mevrouw Cindy Laureys hartelijk te danken voor haar waardevolle bijdrage in de activiteiten van de Hoge Raad en wensen haar alle succes toe voor een geslaagde professionele toekomst.

De procedure voor de hernieuwing van dit mandaat is in 2012 opgestart, zodat een nieuwe vertegenwoordiger van de middenstand opnieuw actief kan deelnemen aan de vergaderingen van de Hoge Raad.

In mijn hoedanigheid van Voorzitter van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen houd ik er in het bijzonder aan om de leden van de Hoge Raad en het wetenschappelijk secretariaat te bedanken voor hun inzet voor de werkzaamheden van deze instelling en voor de bijzondere belangstelling van elk van hen om een wettelijk, reglementair en normatief kader uit te werken waarbij de nodige rechtszekerheid in het algemeen belang wordt gevrijwaard en waarbij rekening wordt gehouden met de specificiteiten van elk van de economische beroepen.

Jean-Paul Servais
Voorzitter van de Hoge Raad
voor de Economische Beroepen

HREB – Hoge Raad voor de Economische Beroepen
North Gate III – 6e verdieping – Koning Albert II laan 16 – 1000 Brussel
Tel. 02/277.64.11 – Fax 02/201.66.19 – E-mail: CSPEHREB@skynet.be – Internet: www.cspe-hreb.be

Verslag over de werkzaamheden van de Hoge Raad in 2011

In dit document brengt de Hoge Raad verslag uit over zijn activiteiten in de loop van 2011, zoals die voortvloeien uit de opdrachten waarmee de wetgever hem in de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen heeft belast (punt A hieronder).

Daarna volgt een bondig overzicht van de activiteiten van de Hoge Raad in het kader van het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren, zoals die voortvloeien uit de opdrachten waarmee de wetgever hem in de wet van 22 juli 1953 heeft belast (punt B hieronder).

Een beschrijving van de diverse bevoegdheden en opdrachten van de Hoge Raad in het kader van het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren, alsook een uitvoeriger verslag over de activiteiten van de Hoge Raad in dit verband in 2011 vindt men terug in een gezamenlijk jaarverslag voor alle instanties die in het kader van het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren door de wetgever met bepaalde opdrachten werden belast.

Het voorliggende jaarverslag schetst ook het wettelijk en reglementair kader zoals dat van toepassing is op de Hoge Raad. Dit kader is als volgt gestructureerd:

- ***Bevoegdheden***
- ***Samenstelling en wijze van benoeming***
- ***Financiering***
- ***Beroepsgeheim / geheimhoudingsplicht.***

A. Activiteiten van de Hoge Raad ingevolge de wet van 22 april 1999

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen heeft de wettelijke taak bij te dragen tot de ontwikkeling van het wettelijk en reglementair kader van toepassing op de economische beroepen, met name via het verstrekken van adviezen of aanbevelingen, op eigen initiatief of op verzoek.[1]

In België omvat het begrip "economische beroepen" vijf categorieën van gereglementeerde beroepen met bevoegdheden in drie specialisatiedomeinen. Deze beroepsbeoefenaars zijn gegroepeerd in drie afzonderlijke beroepsorganisaties.

Vijf gereglementeerde beroepen vallen onder de noemer van de "economische beroepen":

- de bedrijfsrevisoren
- de accountants
- de belastingconsulenten
- de erkende boekhouders
- de erkende boekhouders-fiscalisten.

De leden van de economische beroepen zijn gespecialiseerd in drie grote domeinen:

- de wettelijke rekeningcontrole (externe audit)
- de boekhouding
- de fiscaliteit.

Alle leden van de economische beroepen genieten van een erkenning van hun beroepstitel. Ze zijn ingedeeld in drie beroepsorganisaties:

- Instituut van de Bedrijfsrevisoren (verkort IBR);

1 Deze bevoegdheid vloeit voort uit artikel 54, § 1 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen.

- Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten (verkort IAB) en
- Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten (verkort BIBF).

Enkel de leden van één van de drie beroepsorganisaties (IBR/ IAB / BIBF) kunnen de gereglementeerde titels rechtmatig gebruiken.

Bovendien genieten bepaalde beroepsbeoefenaars van een bescherming van de activiteit zelf. Dit is het geval voor twee specialisatiedomeinen: de wettelijke rekeningcontrole en de boekhouding:

- de bedrijfsrevisoren zijn de enigen die in België een wettelijke rekeningcontrole kunnen uitvoeren;
- het voeren van de boekhouding is voorbehouden voor de beroepsbeoefenaars met de volgende titels: bedrijfsrevisor, accountant, erkend boekhouder of erkend boekhouder-fiscalist.

Daarentegen zijn de activiteiten in fiscale aangelegenheden niet voorbehouden aan de (of bepaalde) leden van de economische beroepen. Bijgevolg kunnen andere personen dergelijke diensten eveneens aanbieden.

*

* *

In de loop van 2011 heeft de Hoge Raad een aantal adviezen uitgebracht over de volgende normatieve teksten:

- Advies van 16 februari 2011 over het ontwerpreglement van de Nationale Raad van het BIBF van 28 januari 2011 inzake de toepassing van de Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiele stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme
- Advies van 16 februari 2011 over het ontwerpreglement van de Raad van het IAB van 10 januari 2011 inzake de toepassing van de Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme
- Advies van 28 maart 2011 inzake een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren
- Advies van 24 mei 2011 inzake de wijziging van het koninklijk besluit van 22 november 1990 betreffende de diploma's van de kandidaat-accountants en de kandidaat-belastingconsulenten.

De Hoge Raad heeft verder vastgesteld dat de Raad van het IBR een openbare raadpleging heeft gelanceerd in verband met een ontwerp van deontologische Code voor de bedrijfsrevisoren, dat het koninklijk besluit van 10 januari 1994 betreffende de plichten van de bedrijfsrevisoren zou moeten vervangen.

Advies van 16 februari 2011 over het ontwerpreglement van de Nationale Raad van het BIBF van 28 januari 2011 inzake de toepassing van de Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme

Advies van 16 februari 2011 over het ontwerpreglement van de Raad van het IAB van 10 januari 2011 inzake de toepassing van de Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme

a) Europees wettelijk kader

In 1991 werd in het kader van de strijd tegen het witwassen van geld een eerste Europese richtlijn goedgekeurd[2] die in 2001 grondig werd gewijzigd[3].

2 Richtlijn 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld (*PB L* 166 van 28 juni 1991).

3 Richtlijn 2001/97/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 december 2001 tot wijziging van richtlijn 91/308/EEG van de Raad tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld (*PB L* 344 van 28 december 2001).

In 2005 kwam er dan een nieuwe richtlijn[4] waarbij de richtlijn van 1991 werd opgeheven. Ook die nieuwe richtlijn werd gewijzigd, achtereenvolgens in 2007[5] en 2008[6].

Daarnaast werden ook uitvoeringsmaatregelen[7] van de richtlijn van 2005 in 2006 goedgekeurd.

De lidstaten kregen tot 15 december 2007 de tijd om de richtlijn van 2005 inzake de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, in hun nationale recht om te zetten en zich derhalve hiernaar te schikken.

Op 6 oktober 2009 heeft het Europese Hof van Justitie België veroordeeld[8] wegens niet-omzetting van die richtlijn.

b) Nationaal wettelijk kader

In 1993 werd in België ter omzetting van de Europese richtlijn van 1991 een wet goedgekeurd[9]. Sindsdien werd die wet herhaaldelijk gewijzigd.

Op 16 juli 2009 keurde de Kamer van Volksvertegenwoordigers in plenaire zitting een wetsontwerp goed[10] waarbij de voorschriften van de richtlijn 2005/60/EG in het Belgische recht zouden worden ingevoegd. Daarna ging het wetsontwerp naar de Senaat.

Het wetsontwerp dat op 17 juli 2009 bij de Senaat terechtkwam (Doc 4-1412), werd geëvoceerd. Er werden een aantal amendementen ingediend, waaronder een amendement over de cijferberoepen *[nvdr: de economische beroepen]* (vrijstelling van aangifte bij de Cel voor Financiële Informatieverwerking (verkort CFI) als het gaat om het verstrekken van juridisch advies) om die beroepen aan dezelfde regels te onderwerpen als de advocatuur wanneer zij een dergelijke opdracht uitvoeren.

Op 10 december 2009 werd het wetsontwerp zoals door de Senaat geamendeerd, teruggestuurd naar de Kamer. De hierboven vermelde amendementen met betrekking tot de economische beroepen werden aangenomen.

De Kamercommissie voor de Financiën en de Begroting heeft hierover verslag uitgebracht op 16 december 2009. De twee amendementen die de heer Dirk Van der Maelen had ingediend tegen de amendementen die de Senaat had aangenomen, werden verworpen (Doc 52 1988/8).

In dit document (52 1988/9 – Verslag uitgebracht in naam van de Kamercommissie voor de Financiën en de Begroting) verdient deze passus een bijzondere aandacht: *"Het wetsontwerp verplicht de beroepsorganisaties en de tuchtorganen van de cijferberoepen om interne regels uit te werken om ervoor te zorgen dat de meldingsplicht wordt nageleefd."*

In het *Belgisch Staatsblad* van 26 januari 2010 werd de wet van 18 januari 2010 tot wijziging van de wet van 11 januari 1993 gepubliceerd.

De Hoge Raad heeft kennis genomen van de documenten die konden worden geconsulteerd op de website van de CFI (http://www.ctif-cfi.be) in de rubriek "Wetsbepalingen" / "Belgische wetgeving", met een gecoördineerde versie van de wet van 11 januari 1993 en een artikel van 85 pagina's van de hand van mevrouw Caty

4 Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2005 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (*PB L* 309 van 25 november 2005).

5 Richtlijn 2007/64/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2007 betreffende betalingsdiensten in de interne markt tot wijziging van de Richtlijnen [....] 2005/60/EG [...] (*PB L* 319 van 5 december 2007).

6 Richtlijn 2008/20/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2008 tot wijziging van Richtlijn 2005/60/EG tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, wat de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden betreft (*PB L* 76 van 19 maart 2008).

7 Richtlijn 2006/70/EG van de Commissie van 1 augustus 2006 tot vaststelling van uitvoeringsmaatregelen van Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de definitie van politiek prominente personen en wat betreft de technische criteria voor vereenvoudigde klantenonderzoeksprocedures en voor vrijstellingen op grond van occasionele of zeer beperkte financiële activiteiten (*PB L* 214 van 4 augustus 2006).

8 Arrest van het Hof (Vijfde kamer) van 6 oktober 2009 — Commissie van de Europese Gemeenschappen/Koninkrijk België (Zaak C-6/9), *PB C* 282 van 21 november 2009.

9 Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, *Belgisch Staatsblad van* 9 februari 1993.

10 Doc 52 1988/006 – Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, en het Wetboek van Vennootschappen.

Grijseels, juridisch adviseur van de CFI, met een overzicht van alle wijzigingen die de wet van 18 januari 2010 aan de wet van 11 januari 1993 heeft gebracht. Naar het oordeel van de Hoge Raad is dit artikel een kwalitatief hoogstaand pedagogisch instrument, dat alle vennootschappen en personen die zich naar de wetgeving ter bestrijding van het witwassen van geld en het terrorisme moeten schikken, een beter inzicht kan verschaffen in de onlangs goedgekeurde rechtsregels.

De Hoge Raad doet nog opmerken dat de inleiding van het artikel besluit met de volgende bedenking: *"Echter kan men wel van een big bang spreken voor de niet-financiële beroepen, beoogd in de wet van 11 januari 1993"*.

c) Initiatieven van de Hoge Raad

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen is steeds bijzonder begaan geweest met de problematiek in verband met de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van het terrorisme. Sinds de jaren '90 heeft de Hoge Raad terzake herhaaldelijk een proactieve rol gespeeld.

De Hoge Raad heeft het initiatief genomen om op datum van 16 november 2009 een brief te sturen naar de Voorzitters van de drie instituten (IBR / IAB / BIBF). De bedoeling daarvan was tweevoudig:

- Mededelen welke maatregelen elk instituut heeft genomen voor de toepassing van de voorschriften van artikel 21 van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, meer bepaald met betrekking tot de maatregelen vervat in de artikelen 4, 5 en 6*bis* van die wet. Die informatie moet de Hoge Raad in staat stellen een algemeen beeld te krijgen van de maatregelen die dit instituut heeft genomen inzake de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, in het wettelijk kader zoals dit van kracht was vóór de omzetting van de richtlijn van 2005.
- De vertegenwoordigers van elk instituut sensibiliseren voor de noodzaak om die nieuwe toepassingsmaatregelen te nemen zodra de wijziging van de wet van 11 januari 1993 definitief zal zijn goedgekeurd en in het *Belgisch Staatsblad* gepubliceerd. Het wetsontwerp zoals dat door de Kamer van Volksvertegenwoordigers is goedgekeurd, bevat immers geen overgangsmaatregelen. De nieuwe maatregelen worden derhalve van kracht 10 dagen na publicatie van de wet tot wijziging van de wet van 11 januari 1993 in het *Belgisch Staatsblad*.

  Hoewel het door de Kamer van Volksvertegenwoordigers goedgekeurd wetsontwerp door de Senaat werd geëvoceerd, leek het de Hoge Raad belangrijk dat de drie instituten zo snel mogelijk grondig zouden gaan nadenken over welke toepassingsmaatregelen best zouden worden genomen.

In dit opzicht wensten de leden van de Hoge Raad de aandacht van de vertegenwoordigers van de drie instituten te vestigen op twee punten:

- Het toepassingsgebied van de uitvoeringsmaatregelen die elk instituut moet nemen, zou sterk dienen te worden uitgebreid, want artikel 37 (nieuw) van de gewijzigde wet van 11 januari 1993 (na goedkeuring van het wetsontwerp daartoe) zou een uitbreiding inhouden van de verplichtingen voor elk instituut op het vlak van de toepassingsmaatregelen die het moet nemen met betrekking tot het hele Hoofdstuk II, zodat die niet langer beperkt blijven tot de drie artikelen waarnaar momenteel verwezen wordt.
- Uit de memorie van toelichting blijkt dat de toepassingsmaatregelen een dwingend karakter moeten hebben. Met andere woorden, er moet terzake een nieuwe beroepsnorm worden opgesteld die ter goedkeuring dient te worden voorgelegd aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en aan de federale Minister, bevoegd voor Economie (voor wat het Instituut van de bedrijfsrevisoren betreft) en voor advies aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen (voor wat het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten en het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten betreft).

In zijn brief wijst de Hoge Raad er bovendien op dat hij het, in het kader van de coördinerende rol waarmee de wetgever de Hoge Raad voor de

Economische Beroepen op grond van artikel 54 van de wet van 22 april 1999 heeft belast, op prijs zou stellen indien de drie instituten die de respectieve onderdelen van de "economische beroepen" groeperen (IBR / IAB / BIBF), overleg plegen met het oog op een geharmoniseerde aanpak terzake.

Verder merkt de Hoge Raad in zijn schrijven van 16 november 2009 op dat het ontwerp tot wijziging van de wet van 11 januari 1993 een risicoaanpak huldigt. In die optiek en ter informatie heeft de Hoge Raad aan de vertegenwoordigers van de drie instituten hierover twee documenten van de GAFI bezorgd:

- *Guidance on the Risk-Based Approach to Combating Money laundering and terrorist Financing – High level principles and procedures* (goedgekeurd in juni 2007);
- *Risk-Based Approach Guidance for accountants* (goedgekeurd in juni 2008).

In antwoord op de brief van de Hoge Raad heeft het interinstitutencomité, opgericht conform de voorschriften van artikel 53 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, zich bereid verklaard tot onderling overleg met het oog op de vereiste coherentie in de gevolgde aanpak voor alle onderdelen van de economische beroepen, rekening houdend, weliswaar, met de specifieke eigenschappen van elke betrokken categorie van beroepsbeoefenaars.

Tevens werd voorgesteld om met de drie instituten een gemeenschappelijke werkgroep op te richten, waarbij een vertegenwoordiger van de Hoge Raad als waarnemer zou worden uitgenodigd.

*

* *

In de loop van de maanden februari en maart 2010 hebben - bilaterale - contacten plaatsgevonden tussen de directeurs-generaal en de secretarissen-generaal van de drie instituten om na te gaan hoe deze instituten zich zouden organiseren om zich te conformeren aan de nieuwe regels van de wet van 11 januari 1993, zoals die zijn ingevoegd ten gevolge van het amendement van december 2009, waaruit men het volgende kan afleiden: *"Het wetsontwerp verplicht de beroepsorganisaties en de tuchtorganen van de cijferberoepen om interne regels uit te werken om ervoor te zorgen dat de meldingsplicht wordt nageleefd"*.

Die bepaling is opgenomen in § 1 van artikel 39 (nieuw) van de wet van 11 januari 1993 en luidt als volgt:

"Onder voorbehoud van de toepassing van andere wetgeving, ***stellen de controle- of toezichthoudende overheden of tuchtoverheden van de ondernemingen en personen bedoeld in artikel 2, § 1, 1° tot 15°, 3 en 4****, de federale overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie voor de ondernemingen en personen bedoeld in artikel 2, § 1, 16° tot 19° en 21°, en de federale overheidsdienst Binnenlandse Zaken voor de ondernemingen en personen bedoeld in artikel 2, § 1, 20°,* ***doeltreffende mechanismen in ter controle van de naleving door deze ondernemingen en personen van de verplichtingen bedoeld in de artikelen 7 tot 20, 23 tot 30 en 33, alsook van deze bedoeld in de koninklijke besluiten, reglementen en andere maatregelen genomen ter uitvoering van dezelfde bepalingen van deze wet.***

De overheden bedoeld in het eerste lid mogen hun controle uitoefenen op grond van een afweging van de risico's."

Naar het oordeel van de Hoge Raad dient hieruit *a priori* te worden afgeleid dat er in de drie instituten een vorm van systematische kwaliteitscontrole zal moeten worden ingesteld, althans als men de voorschriften wil naleven van de wet van 11 januari 1993 en haar koninklijke uitvoeringsbesluiten. De Hoge Raad is niettemin bereid elke andere suggestie van één van de drie instituten om zich te conformeren aan de rechtsregels die de wet van 18 januari 2010 heeft ingevoegd, te onderzoeken.

*

* *

Op initiatief van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten heeft op 26 april 2010 een vergadering plaatsgehad in de kantoren van de Cel voor Financiële Informatieverwerking, in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de CFI (de heer Jean-Claude Delepière, Voorzitter, en mevrouw Caty Grijseels, Juridisch adviseur), van de Hoge Raad en van de drie instituten.

Doel van deze vergadering was alle partijen samenbrengen om naar aanleiding van de hervorming van de wet van 1993 tot bestrijding van het witwassen van geld, voor de uitwerking van toepassingsmaatregelen met betrekking tot de economische beroepen een werkmethode vast te stellen.

Voor de gemeenschappelijke vergaderingen met de vertegenwoordigers van de drie instituten werd een tijdschema afgesproken, zodanig dat de normatieve werkzaamheden van start konden gaan.

Deze in april 2010 opgerichte gemeenschappelijke werkgroep met de drie instituten is zijn werkzaamheden gestart met de opstelling van een gemeenschappelijke normatieve tekst (gemeenschappelijk "reglement" genoemd) en heeft verschillende technische vergaderingen gehouden met vertegenwoordigers van de Cel voor Financiële Informatieverwerking (verkort CFI) en van de Hoge Raad.

Uitgangspunt voor de bindende normatieve tekst opgesteld door de drie instituten samen, was het reglement van de CBFA, dat werd bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 24 maart 2010, waaruit alle specifiek voor de financiële beroepen voorkomende passages werden weggelaten en vervangen door specifiek op de economische beroepen gerichte passages.

*

* *

In het kader van één van de vergaderingen van de Hoge Raad heeft op 12 januari 2011 een informele ontmoeting plaatsgevonden tussen de vertegenwoordigers van de drie instituten en de leden van de Hoge Raad.

Die ontmoeting werd bijzonder op prijs gesteld door de leden van de Hoge Raad, aangezien er een uiterst nuttige gedachtewisseling is geweest. Vooraf hadden trouwens al een aantal technische vergaderingen plaatsgehad, waarop de werkgroep ook vertegenwoordigers had uitgenodigd van de Cel voor Financiële Informatieverwerking, enerzijds, en van de Hoge Raad, anderzijds.

In verband met de ontwerpnorm die de Raad van het IBR had voorgelegd, hebben de leden van de Hoge Raad bovendien, alvorens over te gaan tot een onderzoek naar aanleiding van het verzoek om goedkeuring van de door de vertegenwoordigers van het IBR voorgelegde ontwerpnorm, zoals vereist door artikel 30 van de wet van 22 juli 1953, de vertegenwoordigers van het IBR gehoord tijdens de vergadering van de Hoge Raad op 16 februari 2011.

*

* *

Het Instituut van de Bedrijfsrevisoren heeft bij brief van 9 februari 2011 een ontwerpnorm voorgelegd over de toepassing van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, zoals goedgekeurd door de Raad van het IBR op 4 februari 2011, met de bedoeling die door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen te laten goedkeuren.

Het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten heeft bij brief van 14 februari 2011 een ontwerpreglement voorgelegd over de toepassing van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, zoals goedgekeurd door de Raad van het IAB op 10 januari 2011, met de bedoeling dit door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen te laten onderzoeken.

Het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten heeft bij brief van 10 februari 2011 een ontwerpreglement voorgelegd over de toepassing van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, zoals goedgekeurd door de Nationale Raad van het BIBF op 28 januari 2011, met de bedoeling dit door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen te laten onderzoeken.

*

* *

Tijdens de vergadering van 16 februari 2011 hebben de leden van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen gelijktijdig de volgende documenten geanalyseerd:

- het ontwerp van reglement dat het IAB voor advies had overgemaakt;
- het ontwerp van reglement dat het BIBF voor advies had overgemaakt;
- het ontwerp van norm dat het IBR voor goedkeuring had overgemaakt.

In het kader van dat onderzoek werden twee punten bijzonder geapprecieerd:

- het feit dat alle opmerkingen vervat in de brief van 1 december 2010 van de Cel voor Financiële Informatieverwerking in de versie van 4 februari 2011 van de ontwerpnorm werden verwerkt en
- het feit dat de door de Raad van het IBR ter goedkeuring voorgelegde norm, hoewel anders gestructureerd, ten gronde overeenstemt met de bepalingen van het ontwerpreglement dat zowel de Raad van het IAB als de Nationale Raad van het BIBF voor advies hebben meegedeeld.

Na afloop van de vergadering op 16 februari 2011 hebben de leden van de Hoge Raad beslist om de door de Raad van het IBR voorgelegde ontwerpnorm goed te keuren en een voor beide andere instituten gunstig advies uitgebracht. Van de brieven aan de Voorzitter van de Raad van het IAB en aan de Voorzitter van de Nationale Raad van het BIBF zijn een kopie als bijlage 2 en 3 bij dit jaarverslag gevoegd.

De Nationale Raad van het BIBF heeft zijn reglement bekendgemaakt op 28 januari 2011. Dit reglement, alsook een toelichtende nota zijn beschikbaar op de website van het BIBF.

Zo ook heeft de Raad van het IAB zijn goedgekeurd reglement bekendgemaakt op 10 januari 2011 en 7 februari 2011. Dit reglement, alsook een rondschrijven zijn beschikbaar op de website van het IAB.

Opgemerkt kan worden dat de norm die van toepassing is op de bedrijfsrevisoren, goedgekeurd door de Hoge Raad en door de federale Minister, bevoegd voor Economie, gepubliceerd is in het gezamenlijk jaarverslag van het Belgisch systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren.

*

* *

Voorts heeft de Hoge Raad in zijn brief van 17 februari 2011 de aandacht van de vertegenwoordigers van de drie instituten gevestigd op het feit dat nog niet alle voorschriften van de wet van 11 januari 1993, zoals bijgewerkt in 2010, zijn omgezet en dat de vertegenwoordigers van elk van deze instituten de Hoge Raad op de hoogte dienen te houden van de verdere initiatieven die zij zullen nemen en binnen welke termijn dat effectief zal gebeuren.

De voorschriften die nog niet (integraal of gedeeltelijk, naargelang van het geval) zijn uitgevoerd, hebben ten minste betrekking op de maatregelen die elk van de drie instituten moet nemen om ervoor te zorgen dat de regels van de wet van 11 januari 1993, zoals bijgewerkt in 2010, worden nageleefd, zoals vereist door artikel 39 van die wet. Specifiek voor het IBR lijkt het nuttig eraan te herinneren dat de kwaliteitscontrole wordt verricht onder de eindverantwoordelijkheid van de Kamer van verwijzing en instaatstelling (verkort KVI).

In de loop van 2012 zal de Hoge Raad nagaan welke maatregelen de verantwoordelijken van die drie instituten zullen hebben genomen om de integrale toepassing te realiseren van alle regels uit de wet van 11 januari 1993 op alle onderdelen van de economische beroepen die onder die wet vallen.

d) Aangiften door leden van de economische beroepen aan de CFI

Uit het jaarverslag 2011 van de Cel voor Financiële Informatieverwerking blijkt dat het aantal aangiften in 2011 door bedrijfsrevisoren opnieuw daalt, terwijl de aangiften door accountants, belastingconsulenten of erkende boekhouders(-fiscalisten) met bijna 50 % zijn gestegen.

Deze aangiften hadden betrekking op een bedrag van respectievelijk 2,77 miljoen euro voor de aangiften verricht door leden van het IBR,

en 8,74 miljoen euro voor de aangiften verricht door leden van het IAB en het BIBF.

In de loop van 2012 zal de Hoge Raad met de vertegenwoordigers van de drie instituten uitzoeken waarom er zo weinig aangiften bij de CFI waren, enerzijds, en met de vertegenwoordigers van de Cel voor Financiële Informatieverwerking nagaan hoe eventueel een grotere proactiviteit kan worden bewerkstelligd bij de diverse onderdelen van de economische beroepen, anderzijds.

Advies van 28 maart 2011 inzake een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren

De federale Minister, bevoegd voor Economie, heeft op 26 januari 2011 aan de Hoge Raad een verzoek om advies gericht omtrent een ontwerp van koninklijk besluit dat ertoe strekt om een bepaling uit het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren aan te passen. Dit koninklijk besluit is goedgekeurd in uitvoering van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor.

Het verzoek om advies vanwege de federale Minister, bevoegd voor Economie, van 26 januari 2011 heeft betrekking op een koninklijk besluit tot wijziging van de vergoedingswijze van de "experten" op wie de Kamer van verwijzing en instaatstelling een beroep kan doen in welbepaalde omstandigheden zoals omschreven in de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor.

Meer in het bijzonder is de bepaling uit het koninklijk besluit erop gericht om de wijze van vergoeding van de "experten" in de zin van artikel 49, § 2 van de wet van 22 juli 1953 aan te passen en de huidige vergoedingswijze (125 euro per halve dag) te vervangen door een nieuwe vergoedingswijze (121 euro per uur).

De Hoge Raad heeft zijn advies uitgebracht op 28 maart 2011; de tekst van het advies is opgenomen in bijlage 4 bij onderhavig jaarverslag. Tot op heden is het ontwerp van koninklijk besluit nog niet definitief goedgekeurd.

De analyse van de vraag om advies heeft de Hoge Raad ertoe gebracht om het wettelijk en reglementair kader waarbinnen de opdrachten van de "experten" in de zin van de wet van 22 juli 1953 worden uitgevoerd, nader te onderzoeken.

Meer in het bijzonder hebben de volgende elementen het voorwerp uitgemaakt van een analyse:

- Opdrachten, bedoeld door de wet, die door een "expert" kunnen worden uitgevoerd op verzoek van de Kamer van verwijzing en instaatstelling:
  - vooronderzoek van een dossier ingeval van een klacht (artikel 49, § 1 en § 2, eerste lid van de wet van 22 juli 1953)
  - opmaken van een verslag waarin de feiten die aan de bedrijfsrevisor worden ten laste gelegd, worden uiteengezet (artikel 53 van de wet van 22 juli 1953)
  - andere experten op wie de Kamer van verwijzing en instaatstelling beroep kan doen (artikel 23 van het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren)
- Wie kan worden aangeduid door de Kamer van verwijzing en instaatstelling als "expert" in de zin van de wet van 22 juli 1953?
- Financiering van de werkzaamheden van een "expert" uitgevoerd op verzoek van de Kamer van verwijzing en instaatstelling;
- Praktische vergoedingswijze van een "expert" op wie een beroep zou worden gedaan op verzoek van de Kamer van verwijzing en instaatstelling.

In zijn advies heeft de Hoge Raad benadrukt dat het van belang is dat de experten op een adequate wijze worden vergoed voor de werkzaamheden die zij verrichten op verzoek van de Kamer van verwijzing en instaatstelling; vandaar dat er geen enkel principieel bezwaar is tegen de bepaling die opgenomen is in het voor advies voorgelegd ontwerp van koninklijk besluit.

De Hoge Raad houdt er evenwel aan de aandacht van de federale Minister, bevoegd voor Economie,

te vestigen op het feit dat hij niet in de mogelijkheid is geweest om een inschatting te maken van de impact van de voorgestelde maatregel op basis van informatie bekendgemaakt hetzij door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren, hetzij door de Kamer van verwijzing en instaatstelling.

De Hoge Raad stelt vast (en betreurt) het gebrek aan transparantie in verband met de totale kost van het publiek toezicht in België op de bedrijfsrevisoren; hij vraagt zich af of het, vanuit het oogpunt van de rechtszekerheid, niet wenselijk zou zijn om hetzij een maximale limiet van vergoeding per dossier in te voeren, hetzij een controlemechanisme te bepalen op het vlak van het aantal uren die de experten aangeven, en dit in het bijzonder in het licht van de specifieke situatie, met name de entiteit die de expert aanduidt (te weten, de Kamer van verwijzing en instaatstelling) is niet de entiteit die de effectieve kosten draagt (te weten, het Instituut van de Bedrijfsrevisoren).

Tenslotte heeft de Hoge Raad zich in zijn advies de vraag gesteld of de expert die door de Kamer van verwijzing en instaatstelling in haar schoot wordt aangeduid, al dan niet moet worden vergoed, bovenop de vergoeding waarop hij reeds recht heeft als Voorzitter of als lid/verslaggever van de Kamer.

Advies van 24 mei 2011 inzake de wijziging van het koninklijk besluit van 22 november 1990 betreffende de diploma's van de kandidaat-accountants en de kandidaat-belastingconsulenten

De federale Minister, bevoegd voor Economie, heeft op 12 april 2011 aan de Hoge Raad een verzoek om advies overgemaakt omtrent het ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 22 november 1990 betreffende de diploma's van de kandidaat-accountants en de kandidaat-belastingconsulenten.

Het door de Minister voor advies voorgelegd ontwerp van koninklijk besluit strekt ertoe om de datum van 30 juni 2011 met één jaar uit te stellen en bijgevolg de woorden "30 juni 2011" te vervangen door de woorden "30 juni 2012". Dit impliceert dat de overgangsmaatregel van 6 jaar, zoals aanvankelijk bepaald, zou verlengd worden met één jaar zodat een 13de jaar gedekt wordt.

Samenvattend kunnen de diverse verzoeken tot verlenging en het gevolg dat de Hoge Raad hieraan heeft gegeven via zijn adviezen als volgt worden weergegeven:

Verzoek om advies op	***Duur van de verlenging***	***Advies vanwege de Hoge Raad van***	***Koninklijk besluit van***
7 september 2005	2 jaar	18 oktober 2005	11 juli 2006 (*Belgisch Staatsblad* van 9 augustus 2006)
27 april 2007	1 jaar	7 mei 2007	9 juli 2007 (*Belgisch Staatsblad* van 13 juli 2007)
22 september 2008	3 jaar	30 september 2008	14 mei 2009 (*Belgisch Staatsblad* van 2 juni 2009, 2de editie)
12 april 2011	1 jaar	24 mei 2011	

In zijn advies van 24 mei 2011 omtrent de wijziging van het koninklijk besluit van 22 november 1990 betreffende de diploma's van de kandidaat-accountants en de kandidaat-belastingconsulenten (waarvan de tekst *in extenso* is opgenomen in bijlage 5 van onderhavig jaarverslag) heeft de Hoge Raad een gunstig advies geformuleerd inzake de verlenging van de maatregel uit artikel 3 van voornoemd koninklijk besluit. Hiermee wordt de rechtszekerheid van de personen die geslaagd zijn voor het toelatingsexamen van accountant en/of belastingconsulent gegarandeerd; tegelijk betreurt de Hoge Raad evenwel ten zeerste de achtereenvolgende uitstellen in de hervorming van de toegang tot het beroep van accountant en/of belastingconsulent.

Zoals in het verleden, heeft de Hoge Raad – opnieuw – benadrukt dat men zich zo snel mogelijk inhoudelijk dient te beraden over de hervorming van de problematiek van de diploma's en vrijstellingen die aan kandidaat-accountants en kandidaat-belastingconsulenten worden toegekend, rekening houdend met de evolutie van de noden van het beroep.

Om die reden dringt de Hoge Raad er dan ook op aan om op korte termijn over te gaan tot een globale analyse van dit dossier, zodat een eventuele hervorming kan worden op gang gebracht waarbij het beroep verder evolueert. Op die manier kan ook het huidig gebrek aan rechtszekerheid op het vlak van vrijstellingen die worden toegekend in het kader van de toelatingsexamens van accountant en/of belastingconsulent, worden weggewerkt.

De wijziging van het koninklijk besluit van 22 november 1990 is goedgekeurd door het koninklijk besluit van 13 augustus 2011, gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 26 augustus 2011 (3de editie).

Deontologie van de bedrijfsrevisoren - Openbare raadpleging omtrent een voorontwerp van deontologische Code

In september 2011 is de Hoge Raad voor de Economische Beroepen door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren op de hoogte gebracht van het lanceren van een openbare raadpleging omtrent een voorontwerp van deontologische Code van de bedrijfsrevisoren.

Het voorontwerp van deontologische Code is beschikbaar op de website[11] van het IBR; de termijn voor commentaar liep tussen 15 september 2011 en 15 december 2011 en werd verlengd tot en met 9 januari 2012.

Volgens de aanhef van het voorontwerp dringt de modernisering van het deontologisch kader van de bedrijfsrevisoren zich op in het licht van de ontwikkelingen op internationaal niveau, in het bijzonder van de Europese auditrichtlijn en van de door de *International Ethics Standards Board for Accountants* (IESBA) bekendgemaakte *Code of Ethics* van 10 juli 2009. Het voorontwerp van deontologische Code is dan ook geïnspireerd op de (herziene) *Code of Ethics* van IESBA, van kracht sinds 1 januari 2011.

Op de openbare raadpleging zijn talrijke reacties gekomen, zowel van bedrijfsrevisoren als van derden. Op 16 februari 2012 heeft de Raad van het IBR de commentaren, die mogen gepubliceerd worden, op zijn website bekendgemaakt.

Het voorontwerp vermeldt dat de Code ter openbare raadpleging wordt voorgelegd en vervolgens aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en aan de Minister, bevoegd voor Economie, hetzij als een norm ter goedkeuring, hetzij voor advies met het oog op het aannemen van een nieuw koninklijk besluit ter vervanging van het bestaande koninklijk besluit van 10 januari 1994 betreffende de plichten van de bedrijfsrevisoren wordt voorgelegd.

Het spreekt vanzelf dat de goedkeuringsprocedure fundamenteel verschillend zal zijn:

- Indien de deontologische Code de vorm aanneemt van een norm, is de procedure van artikel 30, § 1 van de wet van 22 juli 1953 van toepassing. In dit geval bestaat de tussenkomst van de Hoge Raad uit een goedkeuring/weigering tot goedkeuring van de deontologische Code en dient vervolgens de federale Minister, bevoegd voor Economie, de tekst eveneens goed te keuren.
- Indien de deontologische code de vorm aanneemt van een koninklijk besluit, zal de Hoge Raad een advies moeten verlenen,

11 http://www.ibr-ire.be/nl/regelgeving/normen_en_aanbevelingen/ontwerpen/Pages/Mededeling-2011-14-Openbare-raadpleging-over-het-voorontwerp-van-deontologische-Code-van-de-bed1.aspx

overeenkomstig de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen (artikel 54, § 1).

Op 2 juli 2012 heeft de Voorzitter van het IBR een schrijven gericht aan de Hoge Raad met in bijlage een voorontwerp van deontologische Code van de bedrijfsrevisoren, aangepast naar aanleiding van de openbare raadpleging, met het verzoek om tot de goedkeuring te willen overgaan.

Op 6 juli 2012 heeft de Voorzitter van de Hoge Raad de heer Johan Vande Lanotte, federaal Minister bevoegd voor Economie, aangeschreven met de vraag wat zijn beslissing is omtrent de te volgen procedure voor de totstandkoming van een nieuw deontologisch reglement van de bedrijfsrevisoren, aangezien de beslissing hieromtrent van belang is om de draagwijdte van de tussenkomst van de Hoge Raad correct te bepalen.

De Voorzitter van de Hoge Raad heeft het IBR op de hoogte gebracht van zijn vraag aan de Minister. Bij deze gelegenheid heeft de Voorzitter herinnerd aan het nut van een vergelijkend overzicht (in de vorm van een tabel) tussen de vooropgestelde (Belgische) deontologische regelgeving en de *Code of Ethics* van IESBA.

Verwacht wordt dat er in het najaar van 2012 duidelijkheid zal zijn omtrent de toepasselijke procedure, zodat de inhoudelijke analyse van de voorgestelde Code kan worden verdergezet.

B. Activiteiten van de Hoge Raad ingevolge de wet van 22 juli 1953 – Publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor

Hierna volgt een overzicht van de activiteiten van de Hoge Raad in 2011 in verband met het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren, in de zin van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor.

Voor een beschrijving van de diverse bevoegdheden en opdrachten van de Hoge Raad in het kader van het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren, alsook voor een meer gedetailleerd overzicht van de activiteiten in dat verband van de Hoge Raad in 2011, kan de lezer terecht in het gezamenlijk jaarverslag van de diverse instanties die door de wetgever in het kader van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor met specifieke opdrachten zijn belast.

1. Aanpassingen aan de wet van 22 juli 1953

In de loop van 2011 hebben vertegenwoordigers van de Hoge Raad diverse contacten gehad met de vertegenwoordigers van de federale Minister, bevoegd voor Economie, in verband met de vooropgestelde aanpassing van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor, gecoördineerd op 30 april 2007.

De vooropgestelde wijzigingen hebben betrekking op:

- de afschaffing van de vereiste van een vestiging in België voor het bekomen van de hoedanigheid van bedrijfsrevisor, ingeval men zijn woonplaats niet in België heeft (artikel 5). De Europese Commissie is immers van mening dat dergelijke eis niet in overeenstemming is met de Europese voorschriften betreffende de vrije dienstverlening;
- de optimalisering van de nationale en internationale samenwerking. Het blijkt immers dat de huidige wet niet voldoende duidelijk bepaalt welke autoriteiten onderworpen

zijn aan het beroepsgeheim en onder welke voorwaarden zij ervan kunnen afwijken en samenwerken met andere autoriteiten (door bijvoorbeeld vertrouwelijke informatie aan hen mee te delen). Deze onduidelijkheden geven aanleiding tot toepassingsproblemen, vooral wat de samenwerking met derde landen betreft. De wetswijziging beoogt hieraan tegemoet te komen.

De Hoge Raad heeft de andere instanties van het Belgisch systeem van publiek toezicht over de voorgenomen wijzigingen geïnformeerd. Naar aanleiding hiervan heeft ook het College van Procureurs-generaal de ontwerpteksten doorgenomen en de aandacht gevestigd op het feit dat de vooropgestelde voorschriften op het vlak van de samenwerking tussen de diverse autoriteiten geen betrekking kunnen hebben op gerechtelijke strafdossiers in opsporingsonderzoek of onderzoek.

Voornoemde aanpassingen hebben uiteindelijk aanleiding gegeven tot de wet van 12 maart 2012 tot wijziging van de wet van 22 juli 1953[12].

2. Nationale en internationale samenwerking van het Belgisch systeem van publiek toezicht – artikel 77 van de wet van 22 juli 1953

a) Samenwerking op nationaal niveau

De Hoge Raad heeft – met het oog op overleg – in 2011 een ontmoeting georganiseerd met de diverse entiteiten van het in België ingestelde systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren, met als doel een gezamenlijk jaarverslag te publiceren, alsook een werkprogramma voor 2012 van de diverse instanties die door de Belgische wetgever – in het kader van het systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren – met specifieke opdrachten zijn belast.

De wet van 22 juli 1953 legt immers de jaarlijkse publicatie op van de activiteitenverslagen van de organen van het systeem van publiek toezicht, alsook van het werkprogramma, volgens de modaliteiten die door de Hoge Raad worden bepaald (artikel 43, § 1, lid 2).

Mede dankzij de coördinerende rol van de Hoge Raad, is het vierde gezamenlijk jaarverslag van het Belgisch systeem van publiek toezicht, sinds de hervorming van het toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor op 31 augustus 2007, tot stand gekomen.

In de loop van 2011 zijn er ook andere, op meer specifieke aspecten gerichte contacten geweest met de entiteiten van het Belgisch systeem van publiek toezicht, meer bepaald met de Kamer van verwijzing en instaatstelling, alsook met de vertegenwoordigers van de tuchtinstanties, van de Procureur-generaal en van de federale Minister, bevoegd voor Economie.

Bijzondere aandacht is uitgegaan naar het uitwerken van een gezamenlijk antwoord op een studie, uitgevoerd op verzoek van de Europese Commissie, betreffende de omzetting van de "auditrichtlijn" in de diverse lidstaten van de Europese Unie[13].

Verder zijn ter gelegenheid van de ontmoeting met de diverse entiteiten van het Belgisch systeem onder meer de volgende thema's aan bod gekomen: de stand van zaken van de aanpassing van de wet van 22 juli 1953 in verband met de samenwerking en het beroepsgeheim, de deelname van België aan de *International Forum of Independent Audit Regulators* (verkort IFIAR), de uitwisseling van informatie met andere Europese bevoegde autoriteiten van publiek toezicht en de informatieoverdracht ingevolge artikel 135, § 2 van het Wetboek van vennootschappen.

Tenslotte is er op initiatief van de Hoge Raad een technisch overleg georganiseerd tussen, enerzijds, vertegenwoordigers van bepaalde organen die deel uitmaken van het Belgisch systeem van publiek toezicht en, anderzijds,

12 *Belgisch Staatsblad* van 22 maart 2012.

13 *Study on the effect of the implementation of the revised 8th directive on statutory audits of annual and consolidated accounts (and related recommandations).*

Het antwoord op de vragenlijst, zoals overgemaakt aan ESCP Europe die de opdracht op verzoek van de Europese Commissie heeft uitgevoerd, namens de diverse instellingen van het Belgisch systeem van publiek toezicht wordt verder toegelicht in het punt 4.2. van het jaarverslag van de Hoge Raad als onderdeel van het Belgisch systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren.

vertegenwoordigers van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren omtrent de uitvoeringsmodaliteiten voor de registratie en de opvolging van auditors en auditorganisaties van derde landen in het openbaar register van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren.

b) Samenwerking op internationaal niveau

In 2011 heeft de Hoge Raad de nodige contacten onderhouden met de vertegenwoordigers van de publieke toezichthouders uit andere lidstaten van de Europese Unie. Ook al heeft elke entiteit van het Belgisch systeem van publiek toezicht op het vlak van de samenwerking met toezichthouders van andere lidstaten van de Europese Unie - binnen het bereik van zijn specifieke taken - een initiatiefrecht, toch blijft de Hoge Raad bereid om in voorkomend geval een rol als eerste gesprekspartner op zich te nemen, met de bedoeling de samenwerking met andere lidstaten te vergemakkelijken.

Verder heeft een vertegenwoordiger van de Hoge Raad deelgenomen aan de vergaderingen van de *European Group of Auditors' Oversight Bodies* (verkort EGAOB). Deze vergaderingen vormen een uitstekende gelegenheid om de evolutie van het Europees reglementair kader en de ervaringen in de andere lidstaten op de voet te volgen en toelichting te verstrekken omtrent de werking van het Belgisch systeem van publiek toezicht.

3. Goedkeuring van normen en aanbevelingen – artikel 30, §§ 1 en 4 van de wet van 22 juli 1953

3.1. Goedkeuring van een specifieke norm over de medewerking van de bedrijfsrevisoren aan het prudentieel toezicht

Met toepassing van artikel 30 van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor, heeft de Voorzitter van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen een ontwerpnorm voorgelegd die de Raad van het IBR op 11 juni 2010 had aangenomen, met de bedoeling die te laten goedkeuren door de overheden belast met het publiek toezicht op de normatieve aspecten van het beroep van bedrijfsrevisor.

Context

Deze ontwerpnorm moest twee normen van het IBR vervangen:

- de ene van 5 november 1993 inzake de controle van kredietinstellingen en
- de andere van 29 juni 1979 inzake de controle van verzekeringsondernemingen.

Voor de overige entiteiten onder prudentieel toezicht waarop de ter goedkeuring voorgelegde ontwerpnorm van toepassing zou zijn, bestond er voordien geen specifiek normatief kader terzake.

De voorgelegde ontwerpnorm is in zekere zin een "spiegelversie" van de circulaire van de CBFA van 8 mei 2009[14] in verband met de medewerkingsopdracht van de erkende revisoren (circulaire 2009/19).

14 Circulaire CBFA 2009/19 van 8 mei 2009 over de medewerkingsopdracht van de erkende revisoren. Naaraanleiding van de invoering van de "*TwinPeaks*" in België kan deze circulaire met de twee bijlagen worden gedownload:
- hetzij van de website van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (verkort FSMA): http://www.fsma.be/~/media/Files/circbhv/NL/cs/bhv/cbfa_2009_19.ashx.
- hetzij van de website van de Nationale Bank van België (verkort NBB): http://www.nbb.be/doc/cp/nl/ki/circ/pdf/cbfa_2009_19.pdf.

De voorgelegde ontwerpnorm over de opdracht van de bedrijfsrevisoren om mee te werken aan het prudentieel toezicht behandelt:

- enerzijds, de specifieke audittaken van erkende revisoren in entiteiten onder prudentieel toezicht en
- anderzijds, de manier van rapporteren aan de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen (verkort CBFA) in het kader van het prudentieel toezicht.

Deze werkzaamheden van de erkende revisor worden afgesloten met een niet-publiek verslag van de commissaris aan de prudentiële toezichthouder. Het is inderdaad zo dat enkel de attestering in verband met de statutaire (en in voorkomend geval geconsolideerde) jaarrekening openbaar wordt gemaakt, overeenkomstig de algemene regels onder Belgisch recht.

Procedure

Over deze ontwerpnorm is conform de voorschriften van artikel 30, § 1, tweede lid van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor, een publieke consultatie gehouden (tussen 20 april en 18 mei 2010) vooraleer die is voorgelegd aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen.

In antwoord op een vraag van de Hoge Raad van 14 juni 2010, heeft de Voorzitter van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren de Hoge Raad op 21 juni 2010 gemeld dat er in het kader van de publieke consultatie geen enkele reactie ten gronde was geformuleerd; tevens heeft hij een versie van de norm meegedeeld waarin kon worden gezien waar in de norm, zoals die op 11 juni 2010 door de Raad van het IBR was goedgekeurd, (formele) aanpassingen waren aangebracht.

Alvorens over te gaan tot de goedkeuring van de voorgelegde ontwerpnorm, hebben de leden van de Hoge Raad een aantal initiatieven genomen, zoals vereist door artikel 30 van de voornoemde wet:

- een raadpleging van de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen over de ter goedkeuring voorgelegde ontwerpnorm;
- een hoorzitting met vertegenwoordigers van het IBR tijdens de vergadering van de Hoge Raad op 6 september 2010.

In het kader van deze hoorzitting hebben de vertegenwoordigers van de Raad van het IBR gewezen op het belang – zowel voor de bedrijfsrevisoren als voor de CBFA – van een snelle goedkeuring van deze norm voor de noodzakelijke rechtszekerheid. Voorts hebben de vertegenwoordigers van het IBR nadere uitleg verstrekt in verband met de formele aanpassingen aan de ontwerpnorm na afloop van de publieke consultatie.

Naar aanleiding van het advies van de CBFA van 28 september 2010 werd over een aantal elementen uit de ontwerpnorm van gedachten gewisseld tijdens een vergadering op 4 oktober 2010 met vertegenwoordigers van het beroep (Instituut van de Bedrijfsrevisoren en erkende revisoren), van de CBFA en van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen, met de bedoeling een passende formulering te zoeken voor een aantal formele aanpassingen aan de ontwerpnorm zoals die door de Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren op 11 juni 2010 was goedgekeurd.

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen heeft een aantal vergaderingen gewijd aan het onderzoek van dit dossier (hoorzitting met vertegenwoordigers van de Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren op 6 september 2010 en bespreking ten gronde en *in globo* op 6 oktober 2010). Na afloop van zijn vergadering van 6 oktober 2010 heeft de Hoge Raad een brief gestuurd naar het Instituut van de Bedrijfsrevisoren in verband met de bedenkingen van de CBFA in haar advies van 28 september 2010, meer bepaald op het vlak van de kwaliteitscontrole.

De Raad van het IBR heeft in zijn norm de formele aanpassingen aangebracht zoals besproken op 4 oktober 2010 tijdens de hoger vermelde vergadering en een nieuwe versie meegedeeld zoals goedgekeurd op 8 oktober 2010. In zijn brief van 12 oktober 2010 heeft de Voorzitter van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren overigens de nodige garanties gegeven in verband met de bedenkingen van de CBFA op het vlak van de kwaliteitscontrole.

De Hoge Raad heeft op 25 oktober 2010 beslist om de ontwerpnorm van 8 oktober 2010 goed te keuren en heeft zijn beslissing bij brief meegedeeld aan de federale Minister, bevoegd voor Economie, de heer Vincent Van Quickenborne.

In dit schrijven heeft de Hoge Raad de federale Minister, bevoegd voor Economie, gewezen op het fundamentele belang van deze norm, zowel voor de bedrijfsrevisoren als voor de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen, want hierin wordt het opdrachtenkader vastgelegd zoals dat zal gelden voor bedrijfsrevisoren belast met de jaarrekeningcontrole in ondernemingen onder prudentieel toezicht van de CBFA. Eens die norm in werking zal zijn getreden, zal de naleving van de in deze norm vervatte regels immers worden gecontroleerd in het kader van de periodieke kwaliteitscontrole bij de bedrijfsrevisoren.

Impact van de invoering van een nieuwe toezichtsarchitectuur

Zoals hierboven vermeld, werd het toezicht op de Belgische financiële sector structureel gewijzigd door de wet van 2 juli 2010: in de plaats van een geïntegreerd model waar één enkele toezichthouder verantwoordelijk was voor zowel het prudentieel toezicht als de controle op de naleving van de gedragsregels, stelt de wet een bipolair toezichtsmodel in, "*Twin Peaks*" genoemd.

In dit model worden het micro-economisch alsook het macro-economisch toezicht opgedragen aan de Nationale Bank van België (verkort NBB), terwijl onder meer de controle op de naleving van de gedragsregels voor financiële instellingen, die een loyale, billijke en professionele cliëntbehandeling moeten waarborgen, wordt opgedragen aan de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (verkort FSMA).

In dit verband wordt gewezen op het voorschrift van artikel 330 van het koninklijk besluit van 3 maart 2011 tot uitvoering van de evolutie van de toezichtsarchitectuur voor de financiële sector: *"De besluiten, reglementen, circulaires en mededelingen over de materies waarvoor de controlebevoegdheid door het onderhavige besluit wordt overgedragen aan de Bank* [Nationale Bank van België], *blijven van kracht tot zij eventueel gewijzigd of opgeheven worden."*

Nu wordt in § 1.3 van de specifieke norm van 8 oktober 2010 over de medewerking van bedrijfsrevisoren aan het prudentieel toezicht, het toepassingsgebied als volgt afgebakend:

"1.3. Deze specifieke norm betreft de regels van het vak en is van toepassing op de uitvoering door de erkende bedrijfsrevisoren van de in paragraaf 1.5 van deze specifieke norm beschreven wettelijke opdrachten bij:

- *kredietinstellingen naar Belgisch recht;*
- *beursvennootschappen naar Belgisch recht;*
- *beheervennootschappen van instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht;*
- *vereffeningsinstellingen en de met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instellingen naar Belgisch recht;*
- *in België gevestigde bijkantoren van kredietinstellingen, beursvennootschappen en beheervennootschappen van instellingen voor collectieve belegging die ressorteren onder het recht van een andere Lidstaat van de Europese Economische Ruimte (bijkantoren van EER instellingen);*
- *in België gevestigde bijkantoren van de hiervoor genoemde instellingen die ressorteren onder het recht van een Staat die geen lid is van de Europese Economische Ruimte (bijkantoren van niet-EER instellingen);*
- *financiële holdings naar Belgisch recht;*
- *financiële dienstengroepen naar Belgisch recht (gemengde financiële holdings naar Belgisch recht);*
- *verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht;*
- *herverzekeringsondernemingen naar Belgisch recht;*
- *bijkantoren in België van verzekerings- en herverzekeringsondernemingen die ressorteren onder het recht van een Staat die geen lid is van de Europese Economische Ruimte;*
- *verzekeringsondernemingen die deel uitmaken van een verzekeringsgroep, en*

- *herverzekeringsondernemingen die deel uitmaken van een herverzekeringsgroep."*

Dit betekent dat ingevolge de hervorming van de toezichtsarchitectuur voor de Belgische financiële sector, een gedeelte van het toepassingsgebied van de norm betrekking heeft op instellingen die voortaan onder het prudentieel toezicht van de Nationale Bank van België vallen. Dat is zo voor de volgende categorieën:

- kredietinstellingen naar Belgisch recht, in België gevestigde bijkantoren van kredietinstellingen en bijkantoren van dergelijke instellingen die ressorteren onder het recht van een Staat die geen lid is van de Europese Economische Ruimte;
- beursvennootschappen naar Belgisch recht, in België gevestigde bijkantoren van beursvennootschappen en bijkantoren van dergelijke vennootschappen die ressorteren onder het recht van een Staat die geen lid is van de Europese Economische Ruimte;
- vereffeningsinstellingen en de met vereffeningsinstellingen gelijkgestelde instellingen naar Belgisch recht,
- in België gevestigde bijkantoren van vereffeningsinstellingen en bijkantoren van dergelijke instellingen die ressorteren onder het recht van een Staat die geen lid is van de Europese Economische Ruimte (hierna bijkantoren van instellingen buiten de EER);
- financiële holdings naar Belgisch recht en financiële dienstengroepen naar Belgisch recht (gemengde financiële holdings naar Belgisch recht);
- verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht en bijkantoren in België van verzekerings- en herverzekeringsondernemingen die ressorteren onder het recht van een Staat die geen lid is van de Europese Economische Ruimte;
- verzekeringsondernemingen die deel uitmaken van een verzekeringsgroep
- herverzekeringsondernemingen naar Belgisch recht en bijkantoren in België van herverzekeringsondernemingen die ressorteren onder het recht van een Staat die geen lid is van de Europese Economische Ruimte;
- herverzekeringsondernemingen die deel uitmaken van een herverzekeringsgroep.

Een ander gedeelte van het toepassingsgebied van de norm heeft dan weer betrekking op instellingen die onder het toezicht vallen van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (verkort FSMA) die in de plaats komt van de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen:

- beheersvennootschappen van instellingen voor collectieve belegging naar Belgisch recht;
- beheersvennootschappen van instellingen voor collectieve belegging die ressorteren onder het recht van een andere Lidstaat van de Europese Economische Ruimte (bijkantoren van EER;
- in België gevestigde bijkantoren van beheervennootschappen van instellingen voor collectieve belegging die ressorteren onder het recht van een Staat die geen lid is van de Europese Economische Ruimte.

Artikel 330 *in fine* van het koninklijk besluit van 3 maart 2011 tot uitvoering vande evolutie van de toezichtsarchitectuur voor de financiële sector bepaalt wat volgt: "*Waar de CBFA of het CSRSFI in deze teksten worden vermeld wat hun bevoegdheden betreft die door het onderhavige besluit worden overgedragen aan de Bank* [Nationale Bank van België]*, dient "Bank" te worden gelezen in plaats van "CBFA"*".

Wat dat betreft kan er dus geen rechtsvacuüm optreden naar aanleiding van de hervorming van de toezichtsarchitectuur voor de financiële sector.

3.2. Goedkeuring van de norm inzake de bestrijding van het witwassen van kapitaal

In zijn brief van 16 november 2009 heeft de Hoge Raad het Instituut van de Bedrijfsrevisoren verzocht om een beroepsnorm op te stellen met regels die de bedrijfsrevisoren in acht moeten nemen in het kader van de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van het terrorisme.

De Hoge Raad heeft de aandacht van de Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren tevens gevestigd op de risico-aanpak die de *Financial Action Task Force* (verkort FATF of *Groupement d'Action financière,* verkort GAFI) volgt, met de bedoeling die aanpak in te bouwen in het terzake op te stellen normatief kader.

a) Europees wettelijk kader

In 1991 werd in het kader van de strijd tegen het witwassen van geld een eerste Europese richtlijn goedgekeurd[15] die in 2001 grondig werd gewijzigd[16].

In 2005 kwam er dan een nieuwe richtlijn[17] waarbij de richtlijn van 1991 werd opgeheven. Ook die nieuwe richtlijn werd gewijzigd, achtereenvolgens in 2007[18] en 2008[19].

Daarnaast werden ook uitvoeringsmaatregelen[20] van de richtlijn van 2005 in 2006 goedgekeurd.

De lidstaten kregen tot 15 december 2007 de tijd om de richtlijn van 2005 inzake de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, in hun nationale recht om te zetten en zich derhalve hiernaar te schikken.

Op 6 oktober 2009 heeft het Europese Hof van Justitie België veroordeeld[21] wegens niet-omzetting van die richtlijn.

b) Nationaal wettelijk kader

In 1993 werd in België ter omzetting van de Europese richtlijn van 1991 een wet goedgekeurd[22]. Sindsdien werd die wet herhaaldelijk gewijzigd.

Op 16 juli 2009 keurde de Kamer van Volksvertegenwoordigers in plenaire zitting een wetsontwerp goed[23] waarbij de voorschriften van de richtlijn 2005/60/EG in het Belgische recht zouden worden ingevoegd. Daarna ging het wetsontwerp naar de Senaat.

Het wetsontwerp dat op 17 juli 2009 bij de Senaat terechtkwam (Doc 4-1412), werd geëvoceerd. Er werden een aantal amendementen ingediend, waaronder een amendement over de cijferberoepen *[nvdr: de economische beroepen]* (vrijstelling van aangifte bij de Cel voor Financiële Informatieverwerking (verkort CFI) als het gaat om het verstrekken van juridisch advies) om die beroepen aan dezelfde regels te onderwerpen als de advocatuur wanneer zij een dergelijke opdracht uitvoeren.

Op 10 december 2009 werd het wetsontwerp zoals door de Senaat geamendeerd, teruggestuurd naar de Kamer. De hierboven vermelde amendementen met betrekking tot de economische beroepen werden aangenomen.

De Kamercommissie voor de Financiën en de Begroting heeft hierover verslag uitgebracht op 16 december 2009. De twee amendementen die de

15 Richtlijn 91/308/EEG van de Raad van 10 juni 1991 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld (*PB L* 166 van 28 juni 1991).

16 Richtlijn 2001/97/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 december 2001 tot wijziging van richtlijn 91/308/EEG van de Raad tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld (*PB L* 344 van 28 december 2001).

17 Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 oktober 2005 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (*PB L* 309 van 25 november 2005).

18 Richtlijn 2007/64/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2007 betreffende betalingsdiensten in de interne markt tot wijziging van de Richtlijnen [....] 2005/60/EG [...] (*PB L* 319 van 5 december 2007).

19 Richtlijn 2008/20/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2008 tot wijziging van Richtlijn 2005/60/EG tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, wat de aan de Commissie verleende uitvoeringsbevoegdheden betreft (*PB L* 76 van 19 maart 2008).

20 Richtlijn 2006/70/EG van de Commissie van 1 augustus 2006 tot vaststelling van uitvoeringsmaatregelen van Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de definitie van politiek prominente personen en wat betreft de technische criteria voor vereenvoudigde klantenonderzoeksprocedures en voor vrijstellingen op grond van occasionele of zeer beperkte financiële activiteiten (*PB L* 214 van 4 augustus 2006).

21 Arrest van het Hof (Vijfde kamer) van 6 oktober 2009 — Commissie van de Europese Gemeenschappen/Koninkrijk België (Zaak C-6/9), *PB C* 282 van 21 november 2009.

22 Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, *Belgisch Staatsblad van* 9 februari 1993.

23 Doc 52 1988/006 – Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, en het Wetboek van Vennootschappen.

heer Dirk Van der Maelen had ingediend tegen de amendementen die de Senaat had aangenomen, werden verworpen (Doc 52 1988/8).

In dit document (52 1988/9 – Verslag uitgebracht in naam van de Kamercommissie voor de Financiën en de Begroting) verdient deze passus een bijzondere aandacht: *"Het wetsontwerp verplicht de beroepsorganisaties en de tuchtorganen van de cijferberoepen om interne regels uit te werken om ervoor te zorgen dat de meldingsplicht wordt nageleefd."*

In het *Belgisch Staatsblad* van 26 januari 2010 werd de wet van 18 januari 2010 tot wijziging van de wet van 11 januari 1993 gepubliceerd. Deze wet heeft sindsdien reeds herhaaldelijk het voorwerp uitgemaakt van diverse aanpassingen[24], zonder rechtstreekse weerslag op de leden van de economische beroepen.

De Hoge Raad heeft kennis genomen van de documenten die konden worden geconsulteerd op de website van de CFI (http://www.ctif-cfi.be) in de rubriek "Wetsbepalingen" / "Belgische wetgeving", met een gecoördineerde versie van de wet van 11 januari 1993 en een artikel van 85 pagina's van de hand van mevrouw Caty Grijseels, juridisch adviseur van de CFI, met een overzicht van alle wijzigingen die de wet van 18 januari 2010 aan de wet van 11 januari 1993 heeft gebracht. Naar het oordeel van de Hoge Raad is dit artikel een kwalitatief hoogstaand pedagogisch instrument, dat alle vennootschappen en personen die zich naar de wetgeving ter bestrijding van het witwassen van geld en het terrorisme moeten schikken, een beter inzicht kan verschaffen in de onlangs goedgekeurde rechtsregels.

De Hoge Raad doet nog opmerken dat de inleiding van het artikel besluit met de volgende bedenking: *"Echter kan men wel van een big bang spreken voor de niet-financiële beroepen, beoogd in de wet van 11 januari 1993"*.

24 Koninklijk besluit van 6 mei 2010 tot aanpassing van de lijst van ondernemingen onderworpen aan de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (*Belgisch Staatsblad*, 10 mei 2010, 2de editie) enerzijds en het koninklijk besluit van 3 maart 2011 betreffende de evolutie van de toezichtsarchitectuur voor de financiële sector (*Belgisch Staatsblad*, 9 maart 2011) anderzijds (in het bijzonder de artikelen 99 en 100 van voormeld koninklijk besluit).

c) Initiatieven van de Hoge Raad

Zoals hierboven reeds benadrukt, is de Hoge Raad voor de Economische Beroepen steeds bijzonder begaan geweest met de problematiek in verband met de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van het terrorisme. Sinds de jaren '90 heeft de Hoge Raad terzake herhaaldelijk een proactieve rol gespeeld.

De Hoge Raad heeft het initiatief genomen om op datum van 16 november 2009 een brief te sturen naar de Voorzitter van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren[25]. De bedoeling daarvan was tweevoudig:

- Mededelen welke maatregelen het IBR heeft genomen voor de toepassing van de voorschriften van artikel 21 van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, meer bepaald met betrekking tot de maatregelen vervat in de artikelen 4, 5 en 6*bis* van die wet. Die informatie moet de Hoge Raad in staat stellen een algemeen beeld te krijgen van de maatregelen die dit Instituut heeft genomen inzake de bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, in het wettelijk kader zoals dit van kracht was vóór de omzetting van de richtlijn van 2005.
- De vertegenwoordigers van het IBR sensibiliseren voor de noodzaak om die nieuwe toepassingsmaatregelen te nemen zodra de wijziging van de wet van 11 januari 2003 definitief zal zijn goedgekeurd en in het *Belgisch Staatsblad* gepubliceerd. Het wetsontwerp zoals dat door de Kamer van Volksvertegenwoordigers is goedgekeurd, bevat immers geen overgangsmaatregelen. De nieuwe maatregelen worden derhalve van kracht 10 dagen na publicatie van de wet tot wijziging van de wet van 11 januari 1993 in het *Belgisch Staatsblad*.

  Hoewel het door de Kamer van Volksvertegenwoordigers goedgekeurd wetsontwerp door de Senaat werd geëvoceerd, leek het

25 Een gelijkaardig schrijven is door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen overgemaakt aan de Voorzitters van de twee andere Instituten (IAB / BIBF) die de leden van de andere economische beroepen groeperen.

de Hoge Raad belangrijk dat het IBR zo snel mogelijk grondig zou gaan nadenken over welke toepassingsmaatregelen best zouden worden genomen.

In dit opzicht wensten de leden van de Hoge Raad de aandacht van de vertegenwoordigers van het IBR te vestigen op twee punten:

- Het toepassingsgebied van de uitvoeringsmaatregelen die elk instituut moet nemen, zou sterk dienen te worden uitgebreid, want artikel 37 (nieuw) van de gewijzigde wet van 11 januari 1993 (na goedkeuring van het wetsontwerp daartoe) zou een uitbreiding inhouden van de verplichtingen voor elk instituut op het vlak van de toepassingsmaatregelen die het moet nemen met betrekking tot het hele Hoofdstuk II, zodat die niet langer beperkt blijven tot de drie artikelen waarnaar momenteel verwezen wordt.
- Uit de memorie van toelichting blijkt dat de toepassingsmaatregelen een dwingend karakter moeten hebben. Met andere woorden, er moet terzake een nieuwe beroepsnorm worden opgesteld die ter goedkeuring dient te worden voorgelegd aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en aan de federale Minister, bevoegd voor Economie.

In zijn brief wijst de Hoge Raad er bovendien op dat hij het, in het kader van de coördinerende rol waarmee de wetgever de Hoge Raad voor de Economische Beroepen op grond van artikel 54 van de wet van 22 april 1999 heeft belast, op prijs zou stellen indien de drie instituten die de respectieve onderdelen van de "economische beroepen" groeperen (IBR / IAB / BIBF), overleg plegen met het oog op een geharmoniseerde aanpak terzake.

Verder merkt de Hoge Raad in zijn schrijven van 16 november 2009 op dat het ontwerp tot wijziging van de wet van 11 januari 1993 een risicoaanpak huldigt. In die optiek en ter informatie heeft de Hoge Raad aan de vertegenwoordigers van het IBR hierover twee documenten van de GAFI bezorgd:

- *Guidance on the Risk-Based Approach to Combating Money laundering and terrorist Financing – High level principles and procedures* (goedgekeurd in juni 2007);
- *Risk-Based Approach Guidance for accountants* (goedgekeurd in juni 2008).

In antwoord op de brief van de Hoge Raad heeft het interinstitutencomité, opgericht conform de voorschriften van artikel 53 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, zich bereid verklaard tot onderling overleg met het oog op de vereiste coherentie in de gevolgde aanpak voor alle onderdelen van de economische beroepen, rekening houdend, weliswaar, met de specifieke eigenschappen van elke betrokken categorie van beroepsbeoefenaars.

Tevens werd voorgesteld om met de drie instituten een gemeenschappelijke werkgroep op te richten, waar bij een vertegenwoordiger van de Hoge Raad als waarnemer zou worden uitgenodigd.

*

* *

In de loop van de maanden februari en maart 2010 hebben - bilaterale - contacten plaatsgevonden tussen de directeuren-generaal en de secretarissen-generaal van de drie instituten (en dus ook met de secretaris-generaal van het IBR) om na te gaan hoe deze instituten zich zouden organiseren om zich te conformeren aan de nieuwe regels van de wet van 11 januari 1993, zoals die zijn ingevoegd ten gevolge van het amendement van december 2009, waaruit men het volgende kan afleiden: *"Het wetsontwerp verplicht de beroepsorganisaties en de tuchtorganen van de cijferberoepen om interne regels uit te werken om ervoor te zorgen dat de meldingsplicht wordt nageleefd"*.

Die bepaling is opgenomen in § 1 van artikel 39 (nieuw) van de wet van 11 januari 1993 en luidt als volgt:

"Onder voorbehoud van de toepassing van andere wetgeving, ***stellen de controle- of toezichthoudende overheden of tuchtoverheden van de ondernemingen en personen bedoeld in artikel 2, § 1, 1° tot 15°, 3 en 4****, de federale overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie voor de ondernemingen en personen bedoeld in artikel 2, § 1, 16° tot 19° en 21°, en de federale overheidsdienst Binnenlandse Zaken voor de on-*

dernemingen en personen bedoeld in artikel 2, § 1, 20°, ***doeltreffende mechanismen in ter controle van de naleving door deze ondernemingen en personen van de verplichtingen bedoeld in de artikelen 7 tot 20, 23 tot 30 en 33, alsook van deze bedoeld in de koninklijke besluiten, reglementen en andere maatregelen genomen ter uitvoering van dezelfde bepalingen van deze wet.***

De overheden bedoeld in het eerste lid mogen hun controle uitoefenen op grond van een afweging van de risico's."

Naar het oordeel van de Hoge Raad dient hieruit *a priori* te worden afgeleid dat er in de drie instituten een vorm van systematische kwaliteitscontrole zal moeten worden ingesteld, althans als men de voorschriften wil naleven van de wet van 11 januari 1993 en haar koninklijke uitvoeringsbesluiten. De Hoge Raad is niettemin bereid elke andere suggestie van één van de drie instituten om zich te conformeren aan de rechtsregels die de wet van 18 januari 2010 heeft ingevoegd, te onderzoeken.

*

* *

In antwoord op de brief van de Hoge Raad heeft het interinstitutencomité, opgericht conform de voorschriften van artikel 53 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, zich bereid verklaard tot onderling overleg met het oog op de vereiste coherentie in de gevolgde aanpak voor alle onderdelen van de economische beroepen, rekening houdend, weliswaar, met de specifieke eigenschappen van elke betrokken categorie van beroepsbeoefenaars.

Tevens werd voorgesteld om met de drie instituten een gemeenschappelijke werkgroep op te richten, waarbij een vertegenwoordiger van de Hoge Raad als waarnemer zou worden uitgenodigd.

*

* *

Op initiatief van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten heeft op 26 april 2010 een vergadering plaatsgehad in de kantoren van de Cel voor Financiële Informatieverwerking, in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de CFI, van de Hoge Raad en van de drie instituten.

Doel van deze vergadering was alle partijen samenbrengen om naar aanleiding van de hervorming van de wet van 1993 tot bestrijding van het witwassen van geld, voor de uitwerking van toepassingsmaatregelen met betrekking tot de economische beroepen een werkmethode vast te stellen.

Voor de gemeenschappelijke vergaderingen met de vertegenwoordigers van de drie instituten werd een tijdschema afgesproken, zodanig dat de normatieve werkzaamheden van start konden gaan.

Deze in april 2010 opgerichte gemeenschappelijke werkgroep met de drie instituten is zijn werkzaamheden gestart met de opstelling van een gemeenschappelijke normatieve tekst (gemeenschappelijk "reglement" genoemd) en heeft verschillende technische vergaderingen gehouden met vertegenwoordigers van de Cel voor Financiële Informatieverwerking (verkort CFI) en van de Hoge Raad.

Uitgangspunt voor de bindende normatieve tekst opgesteld door de drie instituten samen, was het reglement van de CBFA, dat werd bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 24 maart 2010, waaruit alle specifiek voor de financiële beroepen voorkomende passages werden weggelaten en vervangen en aangevuld door specifiek op de economische beroepen gerichte passages.

Gelet op het feit dat er voor het Instituut van de Bedrijfsrevisoren een eigen wettelijk kader geldt dat hem niet toestaat om een "reglement" uit te vaardigen, werd het "reglement" omgedoopt tot "norm" en bij die gelegenheid heeft het Instituut beslist om het document te herstructureren.

Over een ontwerpnorm van de Raad van het IBR (goedgekeurd op 29 oktober 2010) is conform de voorschriften van artikel 30 van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor, een publieke consultatie gehou-

den vooraleer het ontwerp is voorgelegd aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen.

Na afloop van de publieke consultatie heeft de Raad van het IBR, na kennis te hebben genomen van de reacties ontvangen in het kader van die consultatie, de Hoge Raad een nieuwe versie van de ontwerpnorm (zoals aangenomen op 4 februari 2011) voorgelegd met het verzoek die goed te keuren.

Alvorens over te gaan tot een onderzoek naar aanleiding van het verzoek om goedkeuring van de door de vertegenwoordigers van het IBR voorgelegde ontwerpnorm, hebben de leden van de Hoge Raad, zoals vereist door artikel 30 van de wet van 22 juli 1953, de vertegenwoordigers van het IBR gehoord tijdens de vergadering van de Hoge Raad op 16 februari 2011.

Vooraf had tijdens de vergadering van 12 januari 2011 een informele ontmoeting plaats tussen de vertegenwoordigers van de drie instituten en de leden van de Hoge Raad.

Tijdens de vergadering van 16 februari 2011 hebben de leden van de Hoge Raad, naast de voornoemde hoorzitting, de ter goedkeuring voorgelegde ontwerpnorm onderzocht. In het kader van dat onderzoek werden twee punten bijzonder geapprecieerd:

- het feit dat alle opmerkingen vervat in de brief van 1 december 2010 van de Cel voor Financiële Informatieverwerking in de versie van 4 februari 2011 van de ontwerpnorm werden verwerkt en
- het feit dat de door de Raad van het IBR ter goedkeuring voorgelegde norm, hoewel anders gestructureerd, ten gronde overeenstemt met de bepalingen van het ontwerpreglement dat zowel de Raad van het IAB als de Nationale Raad van het BIBF voor advies hebben meegedeeld.

Na afloop van de vergadering op 16 februari 2011 hebben de leden van de Hoge Raad beslist om de door de Raad van het IBR voorgelegde ontwerpnorm goed te keuren en een voor beide andere instituten gunstig advies uitgebracht.

Om de nodige rechtszekerheid te waarborgen, was het naar het oordeel van de Hoge Raad belangrijk dat dit dossier bij voorrang zijn beslag zou krijgen, aangezien in de wet die in januari 2010 was bekendgemaakt, geen overgangsperiode was opgenomen.

*

* *

Voorts heeft de Hoge Raad in zijn brief van 17 februari 2011 de aandacht van de vertegenwoordigers van de drie instituten gevestigd op het feit dat nog niet alle voorschriften zijn omgezet van de wet van 11 januari 1993, in de bijgewerkte versie van 2010, en dat de vertegenwoordigers van elk van deze instituten de Hoge Raad op de hoogte dienen te houden van de verdere initiatieven die zij denken te nemen en binnen welke termijn dat effectief zal gebeuren.

De voorschriften die nog niet (integraal of gedeeltelijk, naar gelang van het geval) zijn uitgevoerd, hebben ten minste betrekking op de maatregelen die elk van de drie instituten moet nemen om ervoor te zorgen dat de regels van de wet van 11 januari 1993, in de bijgewerkte versie van 2010, worden nageleefd, zoals vereist door artikel 39 van die wet. Specifiek voor het IBR is het nuttig eraan te herinneren dat de kwaliteitscontrole wordt verricht onder de eindverantwoordelijkheid van de Kamer van verwijzing en instaatstelling.

In de loop van 2011 zal de Hoge Raad nagaan welke maatregelen de verantwoordelijken van die drie instituten zullen hebben genomen om de integrale toepassing te realiseren van alle voorschriften uit de wet van 11 januari 1993 op alle geledingen van de economische beroepen die onder die wet vallen.

d) Aangiften door leden van de economische beroepen aan de CFI

Uit het jaarverslag 2011 van de Cel voor Financiële Informatieverwerking blijkt dat het aantal aangiften in 2011 door bedrijfsrevisoren opnieuw daalt, terwijl de aangiften door accountants, belastingconsulenten of erkende

boekhouders(-fiscalisten) met bijna 50 % zijn gestegen.

Deze aangiften hadden betrekking op een bedrag van respectievelijk 2,77 miljoen euro voor de aangiften verricht door leden van het IBR, en 8,74 miljoen euro voor de aangiften verricht door leden van het IAB en het BIBF.

In de loop van 2012 zal de Hoge Raad met de vertegenwoordigers van de drie instituten uitzoeken waarom er zo weinig aangiften bij de CFI waren, enerzijds, en met de vertegenwoordigers van de Cel voor Financiële Informatieverwerking nagaan hoe eventueel een grotere proactiviteit kan worden bewerkstelligd bij de diverse onderdelen van de economische beroepen, anderzijds.

3.3. Opvolging van het begeleidingsplan in verband met de goedkeuring, in 2009, van een norm bedoeld om op termijn in België de "clarified ISA" in te voeren

Historiek van het dossier

Op datum van 17 juli 2008 had de Raad van het IBR aan de Hoge Raad een werkprogramma overgemaakt in verband met de normen en aanbevelingen van het IBR voor de komende jaren.

Dit werkprogramma verwoordde de uitdrukkelijke wens van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren om op termijn over te stappen naar de internationale auditnormen zoals die zijn vastgesteld door de *International Auditing and Assurance Standards Board* (verkort IAASB), goedgekeurd door het internationaal orgaan *Public Interest Oversight Board* (verkort PIOB) en gepubliceerd door de *International Federation of Accountants* (verkort IFAC), met name de *International Standards on Auditing* (verkort ISA).

In 2008 heeft de Hoge Raad zich dan ook intensief bezig gehouden met het onderzoek en de analyse van het voorstel van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren om in de toekomst voor de controle van de (zowel geconsolideerde als statutaire) jaarrekening van alle ondernemingen waarvoor op grond van de Belgische regelgeving de wettelijke controleverplichting geldt, de *clarified* ISA te volgen.

In december 2008 had de Hoge Raad de wens te kennen gegeven dat de Voorzitter van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren de raadsleden van het IBR zou wijzen op het belang van een passende communicatie met de leden van het instituut. In die optiek heeft de Hoge Raad het Instituut van de Bedrijfsrevisoren gevraagd om voor het beroep een studiedag of een forum te organiseren waarop voor de bedrijfsrevisoren de draagwijdte van het voorstel van het IBR en de gevolgen hiervan voor de beroepsbeoefenaars zouden worden toegelicht, alsook om onder de bedrijfsrevisoren een gedachtewisseling op gang te brengen in verband met de uitdagingen en verwachtingen naar aanleiding van de invoering van de *clarified* ISA. De Hoge Raad heeft tevens de aandacht gevestigd op het belang om nadien een publieke consultatie te organiseren, waarbij duidelijk zou worden aangegeven welke de doelstellingen van de Raad van het instituut zijn, wat de gevolgen zijn van deze invoering en welke middelen het beroep daartoe ter beschikking krijgt.

In februari 2009 heeft de Hoge Raad aan het Directoraat-generaal Interne markt en diensten gevraagd of het mogelijk was een duidelijk beeld te krijgen van de situatie in verband met het al dan niet effectieve gebruik van dergelijke internationale auditnormen in de diverse lidstaten van de Europese Unie. De Hoge Raad wenst de Europese Commissie te danken voor de kwaliteit van het werk dat de *sub-group ISA* van de *European Group of Auditor's Oversight Bodies* (verkort EGAOB) in de loop van 2009 heeft geleverd, ter voorbereiding van de publieke consultatie over de wenselijkheid (of niet) van een overstap naar de *clarified* ISA voor de wettelijke controles zoals bedoeld in de richtlijn 2006/43/EG.

Voor de organisatie van de publieke consultatie onder de bedrijfsrevisoren over het voorstel tot overschakeling naar de ISA-normen voor de wettelijke controle van jaarrekeningen in België, heeft de Hoge Raad in zijn brief van 6 februari 2009 aan de vertegenwoordigers van de Raad van het IBR voorgesteld zich te laten leiden door het document dat de Britse *Auditing Practices*

Board (verkort APB) in oktober 2008 had opgesteld voor zijn publieke consultatie in verband met de overschakeling van de ISA-normen naar de *clarified* ISA-normen. Naar het oordeel van de Hoge Raad vormt dat consultatiedocument inderdaad een bijzonder nuttig pedagogisch instrument dat de geconsulteerden in staat stelt met kennis van zaken stelling te nemen.

Ingaand op de vraag van de Hoge Raad van december 2008, heeft de Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren op 26 mei 2009 een forum van het revisoraat georganiseerd met als thema "*Modernisering van de controlenormen in België: de internationale auditnormen (ISA)?*", waarop de inzet et de gevolgen van de voorgenomen overschakeling naar de *clarified* ISA werden toegelicht. 's Namiddags waren er *workshops* waarin de bedrijfsrevisoren konden discussiëren over meer specifieke aspecten van de problematiek.

Voorts had de Hoge Raad op zijn vergadering van 29 mei 2009 ook de gelegenheid om te luisteren naar de vertegenwoordigers van een enquêtebureau, de vennootschap *Dedicated Research*. Dit bureau had in april 2009 van leden van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren de opdracht gekregen om bij de Belgische bedrijfsrevisoren die niet behoren tot de grote internationale structuren (dus buiten de "*Big four*" en BDO) een enquête te houden in verband met een aantal aspecten van het beroep van bedrijfsrevisor, waaronder de reactie van de beroepsbeoefenaars op een eventuele overstap naar de *clarified* ISA.

Bovendien heeft de Hoge Raad een onderzoek gewijd aan het besluitvormingsproces en de gevolgen van een overstap naar de (al dan niet *clarified*) ISA-normen in bepaalde lidstaten van de Europese Unie (meer bepaald in Oostenrijk, Nederland en Groot-Brittannië), maar ook in derde landen (Canada in het bijzonder), om zo een beter zicht te krijgen op alle aspecten in de aanloop naar en de afwikkeling van een effectieve beslissing om op termijn over te schakelen naar de *clarified* ISA.

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen heeft ook kennis genomen van het "*Statement*" van de internationale organisatie van effectencommissies *(International Organization of Securities Commissions*, verkort IOSCO) van 11 juni 2009 in verband met de ISA-normen en licht hieruit de drie volgende passages:

- *"IOSCO endorses the replacement of the previous ISAs with the new standards, noting the improvements that have resulted from clarifying the ISA requirements. IOSCO looks forward to continued progress in terms of the translation, education and other efforts by many to facilitate global audit practices as well as the continuous improvement of ISAs over time."*
- *"IOSCO believes that there is an important role to be played by a set of international auditing standards in contributing to global financial reporting and supporting investor confidence and decision making. Current events in the global capital markets underscore the importance of this support. With respect to ISAs, IOSCO notes that today many securities regulators accept audits performed in accordance with ISAs in their capital markets. As a result ISAs are able to play an important role in facilitating cross-border securities offerings and listings in those markets."*
- *"IOSCO encourages securities regulators to accept audits performed and reported in accordance with the clarified ISAs for cross-border offerings and listings, recognizing that the decision whether to do so will depend on a number of factors and circumstances in their jurisdiction. Further, IOSCO notes the potential role of the clarified ISAs for purely domestic offerings and listings and thus encourages securities regulators and relevant authorities to consider the clarified ISAs when setting auditing standards for national purposes, recognizing that factors at the national and regional level will be relevant to their considerations."*

Naar aanleiding van zijn vergadering van 19 juni 2009 wenste de Hoge Raad ook de heer Jacques Vandernoot te horen, die als bedrijfsrevisor door het IBR in het kader van het forum voor het revisoraat van 26 mei 2009 was belast met een vergelijkende presentatie over het huidige Belgische normenstelsel, enerzijds, en de *clarified* ISA, anderzijds. Na deze technische presenta-

tie volgde voor de leden van de Hoge Raad een vruchtbare gedachtewisseling met de betrokken bedrijfsrevisor.

Op 6 juli 2009 startte de Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren met een publieke consultatie over een ontwerpnorm in verband met de toepassing van de ISA-normen in België, overeenkomstig artikel 30, § 1, tweede lid van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor.

Daarenboven werd de Hoge Raad – die zich daarover heeft verheugd – op de hoogte gebracht van het in de mededeling van 27 juli 2009 aangekondigde initiatief van de Raad van het IBR tot oprichting van een "cel SP" (*sole practitioners*), verbonden aan de Commissie "SME/SMP" van het IBR, waarvan de eerste vergadering plaatshad op 14 september 2009.

Die mededeling stelt dat deze cel openstaat voor iedere belangstellende confrater en "*zou een bevoorrechte gedachten-uitwisselingsplaats moeten vormen tussen de vertegenwoordigers van de Raad* [van het IBR] *en de confraters die wensen bij te dragen tot de activiteiten van het Instituut door het behandelen van professionele vragen die specifiek verbonden zijn aan kleinere kantoren, zoals bij voorbeeld betreffende de diensten verleend door het Instituut en de organisatie van deze kantoren en de toepassing van de normen, in het kader van de internationale evoluties*".

Deze publieke consultatie voor ons land liep parallel met een Europese consultatie (zie hierna onder hetzelfde punt).

De Voorzitter van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren heeft aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen een ontwerpnorm over de toepassing van de ISA-normen in België, zoals die op 2 oktober 2009 is aangenomen door de Raad van het IBR, ter goedkeuring voorgelegd, met in bijlage de diverse reacties door het IBR ontvangen in het kader van de publieke consultatie.

Goedkeuring van de norm door de Hoge Raad

Alvorens over te gaan tot een eventuele goedkeuring van de voorgelegde ontwerpnorm, heeft de Hoge Raad een aantal initiatieven genomen (verplichting/mogelijkheid voorzien door artikel 30 van de voornoemde wet):

- raadpleging van de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen over de ter goedkeuring voorgelegde ontwerpnormen (de briefwisseling tussen de Hoge Raad en de CBFA van 21 oktober 2009 en 17 november 2009 en het advies van de CBFA van 9 december 2009);
- hoorzitting met vertegenwoordigers van het IBR tijdens de vergadering van de Hoge Raad op 23 november 2009.

De Hoge Raad heeft de ontwerpnorm onderzocht die de Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren hem ter goedkeuring had voorgelegd, samen met de diverse reacties die het IBR in het kader van de publieke consultatie had ontvangen. De Hoge Raad heeft kunnen vaststellen dat er geen enkele reactie was over de inhoud van de *clarified* ISA, wat betekent dat het doelpubliek van de consultatie geen enkel inhoudelijk probleem heeft gesignaleerd.

In verband met de praktische aspecten van een overschakeling van het nationale normenstelsel naar het internationale normenstelsel waren er daarentegen talrijke opmerkingen, meer bepaald vanwege bedrijfsrevisoren uit kleinere structuren of zelfs van alleenwerkende bedrijfsrevisoren. In essentie zijn het dus de gevolgen van een dergelijke beslissing die commentaar hebben uitgelokt, veeleer dan inhoudelijke problemen rond de voorschriften van de internationale auditnormen. Uit deze reacties blijkt dat er een vrees bestaat op twee belangrijke punten:

- riskeert deze beslissing niet te leiden tot een nog sterkere concentratie van de auditomgeving in België?
- riskeert deze overschakeling naar de ISA-normen niet te leiden tot nog veel strengere eisen inzake kwaliteitscontrole, meer bepaald op het vlak van de controle op de

opdrachten in de kleinste ondernemingen of zelfs in de verenigingssector?

Begin november 2009 heeft de Hoge Raad meegedeeld welke punten in de ter goedkeuring voorgelegde ontwerpnormen (gedateerd op 2 oktober 2009) nog problemen stelden:

- de opheffing van de inwerkingtreding in twee fases, terwijl in het kader van de publieke consultatie een tijdspanne van twee jaar werd voorgesteld, naargelang het gaat om controles uitgevoerd in beursgenoteerde vennootschappen, kredietinstellingen of verzekeringsondernemingen, dan wel om controles uitgevoerd in andere vennootschappen;
- het gebruik van een Engelstalige versie van de internationale auditnormen, wat strijdig is met de wetgeving inzake het gebruik van de landstalen;
- de onmogelijkheid om voor elke latere wijziging van de internationale auditnormen een blanco volmacht te geven;
- het belang om de nodige klaarheid te scheppen over het begeleidingsplan waarvan sprake in het begin van de norm.

De Raad van het IBR heeft zijn norm aangepast op de eerste drie punten die de Hoge Raad had aangehaald en heeft een nieuwe versie meegedeeld zoals die op 10 november 2009 was goedgekeurd.

In het kader van de hoorzitting met vertegenwoordigers van het IBR op 23 november 2009, heeft de Hoge Raad voor de Economische Beroepen een gedetailleerd begeleidingsplan geëist. Dit begeleidingsplan werd door de Raad van het IBR op 14 december 2009 goedgekeurd.

Aangezien alle wettelijke procedurevoorwaarden waren vervuld en gelet op de geboden waarborgen *in globo* (norm van 10 november 2009 en begeleidingsplan van 14 december 2010), heeft de Hoge Raad in zijn vergadering van 15 december 2009 beslist om de ontwerpnorm dd. 10 november 2009 goed te keuren, mits het IBR op geregelde tijdstippen zou informeren over de vordering van het begeleidingsprogramma, zodanig dat de Hoge Raad er zich zou kunnen van vergewissen dat de begeleidingsmaatregelen verlopen volgens het programma dat het IBR aan de Hoge Raad heeft meegedeeld.

Op datum van 23 december 2009 is een brief overgemaakt aan de heer Vincent Van Quickenborne, federale Minister bevoegd voor Economie, waarin hem de beslissing van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen van 15 december 2009 tot goedkeuring van de ontwerpnorm ter kennis werd gebracht.

Er werd ook een brief gericht aan de Voorzitter van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren om hem in kennis te stellen van de beslissing van de Hoge Raad van 15 december 2009.

In verband met de vraag over de indirecte gevolgen van een verzwaring van de regels inzake kwaliteitscontrole, heeft de Hoge Raad op 18 januari 2010 een brief gericht aan de Voorzitter van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren waarin zijn aandacht werd gevestigd op een document dat in december 2009 door de *Auditing Practices Board* werd gepubliceerd onder de titel *"Guidance on smaller entity audit documentation"*.

Die tweede versie van de *practice note* 26 van het Britse APB leek de Hoge Raad inderdaad bijzonder interessant, omdat dit document een uiterst nuttige handleiding bevat in het kader van de voorbereiding van auditors op de kwaliteitscontrole met betrekking tot het documenteren van dossiers over de wettelijke controle van jaarrekeningen van kleinere entiteiten. Naar het oordeel van de Hoge Raad zou voor het documenteren van dergelijke dossiers, in functie van de aard van gecontroleerde entiteiten, op basis van dit type handleiding een soort *"scalability"* moeten kunnen worden ingevoerd.

Met zijn brief van 18 januari 2010 aan het Instituut van de Bedrijfsrevisoren heeft de Hoge Raad dan ook gevraagd om een normatief document op te stellen waarin voor het documenteren van werkdossiers dit soort *"scalability"* wordt opgenomen. Voor wettelijke auditors in België zou dit volgens de Hoge Raad bijzonder nuttig zijn.

Goedkeuring door de federale Minister, bevoegd voor Economie

Op 1 april 2010 heeft de heer Vincent Van Quickenborne, federale Minister bevoegd voor Economie, zijn goedkeuring gegeven aan de op 15 december 2009 door de Hoge Raad goedgekeurde norm van 10 november 2009. Dit bericht inzake de goedkeuring is gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 16 april 2010; een *erratum* is verschenen in het *Belgisch Staatsblad* van 28 april 2010.

Overeenkomstig artikel 30 van de wet van 22 juli 1953 heeft de Hoge Raad voor de Economische Beroepen deze norm, zodra die een definitief karakter had verkregen, ook op de website van het Belgisch systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren geplaatst, op het volgende adres: http://www.oversight-audit-belgium.eu.

Europese consultatie over een eventuele overschakeling op termijn naar de clarified ISA

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen heeft in 2009 deelgenomen aan de geregelde *plenum*vergaderingen van de EGAOB en de vergaderingen van zijn *sub-group ISA*. Eén van de centrale thema's op die vergaderingen (in het bijzonder die van de *sub-group ISA*) was het uittekenen van de denkpistes voor het Europese consultatiedocument in verband met de wenselijkheid (of niet) om op Europees vlak voor elke wettelijke controle van jaarrekeningen die onder de richtlijn 2006/43/EG valt, over te schakelen naar de *clarified* ISA.

In het kader van de vergaderingen van de *sub-group ISA* werd in 2009 herhaaldelijk een presentatie gegeven over de stand van zaken en de voornaamste resultaten van de twee studies die de Europese Commissie in 2008 had besteld om een beter zicht te krijgen op de implicaties van de problematiek rond de goedkeuring van de *clarified* ISA:

- het verslag van de Universiteit van Duisburg-Essen, dat afgesloten werd op 12 juni 2009, met als titel "*Evaluation of the Possible Adoption of International Standards on Auditing (ISA) in the EU*";
- het verslag van het *Maastricht Accounting, Auditing and Information Management Center* (MARC), dat afgesloten werd op 20 juli 2009, met als titel "*Evaluation project of the differences between International Standards on Auditing (ISA) and the Standards of the US Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB)*".

Over een document in verband met de eventuele overschakeling in Europa naar de internationale ISA-normen liep vanaf 22 juni 2009 een publieke consultatie. Dit document bestond uit 10 vragen, bedoeld om een duidelijke structuur te brengen in het onderzoek van de diverse sleutelelementen in de gemeenschappelijke besluitvorming op het niveau van alle lidstaten van de Europese Unie. Deze vragen kunnen in drie categorieën worden opgesplitst:

- de aanvaardbaarheid (of niet) van de ISA-normen opgesteld door de IAASB[26] en de noodzaak om voor de Europese Commissie al dan niet de mogelijkheid te voorzien om die normen te kunnen wijzigen;
- commentaren in verband met de "kosten/baten-analyse" van de Duitse Universiteit van Duisburg-Essen, met het toepassingsgebied (wat gebeurt er met de norm ISQC 1) alsook met de noodzaak (of niet) van een grotere harmonisatie van de auditverslagen in de Europese Unie;
- bereidheid (of niet) om de ISA-normen op Europees vlak over te nemen en zo ja, draagwijdte en planning van een dergelijke invoering.

Aanvankelijk zou deze publieke consultatie tot 15 september 2009 lopen, maar zij werd verlengd tot en afgesloten op 15 oktober 2009.

In het kader van de laatste twee vergaderingen van de *sub-group ISA* van de EGAOB en de *plenum*vergadering van de EGAOB zelf, telkens in november 2009, kwamen verschillende thema's

26 Deze normen worden goedgekeurd door het internationaal orgaan *Public Interest Oversight Board* (verkort PIOB) en gepubliceerd door de *International Federation of Accountants* (verkort IFAC).

ter sprake uit de antwoorden die de Europese Commissie had ontvangen, alhoewel op dat tijdstip nog geen synthese voorhanden was.

Uit de synthese die het Directoraat-generaal Interne markt en diensten in maart 2010 publiceerde, blijkt dat de Europese Commissie op haar publieke consultatie in verband met de invoering van de ISA-normen, 89 reacties ontving, afkomstig van een zeer gevarieerd doelpubliek.

Uit de samenvatting die de synthese – zoals gepubliceerd door de Europese Commissie – voorafgaat, kan men zes hoofdlijnen afleiden:

- De overgrote meerderheid van de reacties spreekt zich uit ten gunste van een goedkeuring van de internationale ISA-normen in de Europese Unie. Een duidelijke meerderheid is te vinden voor een toepassing van de ISA-normen op de wettelijke controle van alle vennootschappen, ook de kleine ondernemingen waarvoor een audit verplicht is.
- Uit de reacties blijkt de overtuiging dat de ISA-normen internationaal op ruime schaal worden aanvaard. Eventuele wijzigingen van de Europese Commissie of van de lidstaten aan de ISA-normen zouden uiterst beperkt moeten blijven. De overgrote meerderheid van de reacties staat gunstig tegenover de invoering van toepassingsmodaliteiten en verklarende commentaren, die een bijzonder statuut mogen krijgen dat verschilt van "*best practices*".
- Een aantal reacties, meer bepaald van kleine en middelgrote auditkantoren (verkort KMA), laten een ongerustheid horen in verband met de kostprijs en de administratieve gevolgen van een invoering van de ISA-normen voor de audit van kleine en middelgrote ondernemingen (verkort KMO). In sommige reacties wordt de vraag gesteld of de ISA-normen naar evenredigheid zouden mogen worden toegepast, in functie van de grootte en complexiteit van de gecontroleerde entiteiten, terwijl andere reacties stellen dat de toepassing van deze normen gemakkelijk aan te passen is voor minder complexe controles.
- De meeste reacties zijn van oordeel dat de internationale norm inzake kwaliteitscontrole, gepubliceerd door IFAC - de ISQC 1 - bij het invoeringsproces moet worden betrokken. Talrijke reacties vragen de Commissie om een evenredige en soepele toepassing van de norm ISQC 1 op de KMA te overwegen of toe te staan dat de huidige, gelijkwaardige interne normen inzake kwaliteitscontrole verder zouden mogen worden toegepast in de lidstaten.
- De meeste reacties staan gunstig tegenover de invoering van de ISA-normen van de serie 700, die betrekking hebben op het verslag van de auditor. De lidstaten zouden hetzij het model van een auditverslag van de IAASB kunnen overnemen, hetzij in zekere mate hiervan afwijken. Auditverslagen zouden dus van de ene lidstaat van de Europese Unie tot de andere kunnen verschillen. De ISA 700 normen zouden echter een aantal gemeenschappelijke punten in de verslagen garanderen, onder andere qua structuur. De meeste reacties waren van oordeel dat in de verslagen van de auditors zou moeten worden vermeld dat zij in overeenstemming met de ISA-normen zijn opgesteld, aangezien noch de Commissie, noch de lidstaten die normen zouden dienen te wijzigen. Talrijke andere reacties vinden echter dat een verwijzing naar "de ISA-normen zoals goedgekeurd in de Europese Unie" de voorkeur verdient, rekening houdend met de mogelijkheid van toevoegingen of uitzonderingen.
- De reacties in verband met het tijdschema voor een eventuele overschakeling lopen sterk uiteen, zonder enige vorm van consensus. In het algemeen lijken kleine en middelgrote kantoren meer tijd nodig te hebben om zich te kunnen voorbereiden op de invoering van de ISA-normen.

Op dit ogenblik heeft Europa nog geen principieel standpunt ingenomen over een eventuele beslissing om de *clarified* ISA op te leggen voor de wettelijke controle van jaarrekeningen in de lidstaten van de Europese Unie.

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen blijft de evolutie van dit dossier op Europees

niveau van nabij volgen, gelet op zijn rol – als entiteit van het Belgisch systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren – met betrekking tot de normatieve aspecten van het beroep in het kader van de wettelijke controle van jaarrekeningen in België.

De Hoge Raad is bovendien bereid om zijn ervaring met de organisatie van een harmonieuze overschakeling naar een ander internationaal normenstelsel mét instandhouding van de structuur van de bestaande auditmarkt, met andere lidstaten van de Europese Unie te delen.

Interessant om te vermelden is de bekendmaking in oktober 2010 door de nieuwe Europese commissaris belast met de Interne markt en diensten, de heer Michel Barnier, van het Groenboek over het beleid inzake de controle van financiële overzichten en de lessen uit de recente financiële crisis. De vraag van de eventuele overstap naar de internationale auditnormen op Europees vlak heeft opnieuw het voorwerp uitgemaakt van diverse vragen in het kader van deze publieke consultatie.

*

* *

In november 2011 heeft de Europese Commissie in dit specifieke dossier een standpunt ingenomen door voor te stellen om in de toekomst de ISA-normen voor alle wettelijke controles te gebruiken, en dit via twee documenten die zijn bekendgemaakt in het kader van de Europese hervormingsvoorstellen inzake de externe audit:

- voorstel van richtlijn tot herziening van de "auditrichtlijn" (zie in het bijzonder het voorstel tot wijziging van het artikel 26 van de "auditrichtlijn");
- voorstel voor een verordening die specifiek toepasselijk is op de wettelijke controle van organisaties van openbaar belang (zie in het bijzonder het artikel 20 van het voorstel van verordening).

Opvolging van het begeleidingsplan goedgekeurd door de Raad van het IBR

In de loop van 2010 en 2011 heeft de Hoge Raad op trimestriële basis een opvolging ontvangen van het begeleidingsplan zoals op verzoek van de Hoge Raad goedgekeurd door de Raad van het IBR; dit begeleidingsplan moet het ganse beroep toelaten (zowel de revisoren die behoren tot de grotere structuren als de revisoren die in kleinere structure werkzaam zijn, of zelfs alleen werken) om het hoofd te kunnen bieden aan de wijziging van het referentiekader op het vlak van de beroepsnormen die toepasselijk zijn op de verschillende opdrachten van wettelijke jaarrekeningcontrole.

In dit verband kan herinnerd worden aan het feit dat de federale Minister, bevoegd voor Economie, zich in zijn bericht van 1 april 2010 tot eind 2011 het recht voorbehoudt om na te gaan of het begeleidingsplan op een passende manier evolueert.

De Minister, bevoegd voor Economie, kan inderdaad beslissen dat deze norm niet in werking treedt met betrekking tot de controle van de financiële overzichten (audit) en het beperkt nazicht van de financiële informatie van organisaties van openbaar belang voor alle boekjaren afgesloten door deze entiteiten vanaf 15 december 2012 en met betrekking tot de controle van de financiële overzichten (audit) en het beperkt nazicht van de financiële informatie van organisaties van andere entiteiten voor alle boekjaren afgesloten door deze entiteiten vanaf 15 december 2014, indien hij vaststelt dat er nog geen norm werd aangenomen die de specifieke Belgische bepalingen inzake audit die niet opgenomen zijn in de ISA's herneemt en/of dat het begeleidingsplan in dit verband opgesteld door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren niet toegepast werd.

*

* *

Op datum van 5 januari 2012 heeft de directeur-generaal van de Algemene Directie Regulering en Organisatie van de Markt van de FOD Economie, de heer Emmanuel Pieters, een schrijven gericht aan de Voorzitter van de Hoge Raad, waarmee hij hem

- een kopie stuurt van een brief aan het Instituut van de Bedrijfsrevisoren waarin hij de vertegenwoordigers van het Instituut verzoekt om mededeling van de lijst van normen die het IBR voornemens is goed te keuren met betrekking tot specifieke normen voor situaties die niet voorkomen in de ISA-normen, alsook van alle nuttige informatie omtrent de bevindingen van het IBR over de goedkeuring van de ISA-normen;
- vraagt om mededeling van de eventuele opmerkingen van de Hoge Raad met het oog op de beoordeling overeenkomstig het bericht van 1 april 2010.

De Voorzitter van de Hoge Raad heeft op dit verzoek een antwoord gestuurd, waaruit blijkt:

- dat de Hoge Raad verheugd is over het initiatief vanwege de FOD Economie;
- dat de Hoge Raad, net als de FOD Economie, op kwartaalbasis van de Voorzitter van het IBR een schrijven heeft ontvangen over de vorderingsstaat van het begeleidingsplan waarvan sprake in het bericht van de federale Minister bevoegd voor Economie van 1 april 2010 en
- dat uit nazicht op 25 januari 2012 is gebleken dat de Hoge Raad voor de Economische Beroepen van de Raad van het IBR geen verzoek heeft ontvangen om goedkeuring van een ontwerpnorm die – zoals vermeld in het schrijven van de verantwoordelijke van de FOD Economie – specifiek nationale aspecten behandelt en bovendien, dat totnogtoe hierover geen enkele informele gedachtewisseling heeft plaatsgevonden.

4. *A posteriori*-nazicht van de adviezen, omzendbrieven en mededelingen – artikel 30, § 5 van de wet van 22 juli 1953

Tijdens de verslagperiode heeft de Hoge Raad vanwege het Instituut van de Bedrijfsrevisoren een aantal adviezen, omzendbrieven en mededelingen ontvangen, in overeenstemming met de voorschriften van artikel 30, § 5 van de wet van 1953.

Er kan aangestipt worden dat de wetgever in verband met het *a posteriori*-nazicht geen specifieke termijnen heeft vastgesteld voor het nazicht van de maatregelen die de Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren heeft genomen. De Hoge Raad zal deze documenten bijgevolg ten gepaste tijde analyseren, en dit volgens een thematische aanpak.

Het jaarverslag 2011 van de Hoge Raad als entiteit van het Belgisch systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren, bevat een overzicht van alle initiatieven van de Hoge Raad tegenover de Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren in verband met de diverse adviezen, omzendbrieven of mededelingen die de Hoge Raad in 2011 heeft ontvangen.

5. Beslissing tot voortijdige beëindiging van een commissarismandaat – artikel 135, § 2 van het Wetboek van vennootschappen

Ingeval van een voortijdige beëindiging van een commissarismandaat moeten de gecontroleerde vennootschap en de commissaris de Hoge Raad in kennis stellen van het ontslag tijdens de opdracht en op afdoende wijze de redenen hiervoor uiteenzetten. Deze verplichting is door de wet van 17 december 2008 (*Belgisch Staatsblad* van 29 december 2008) ingevoerd in het Wetboek van vennootschappen (artikel 135, § 2).

De Hoge Raad heeft een procedure uitgewerkt waarbij systematisch de betrokken dossiers aan de overige entiteiten van het Belgisch systeem van publiek toezicht worden meegedeeld, conform de wettelijke voorschriften die eind 2008 in het Wetboek van vennootschappen zijn ingevoegd.

Zoals in voorgaande jaren heeft de Hoge Raad voor de Economische Beroepen ook in 2011 een statistische analyse uitgevoerd van de meldingen die de Hoge Raad tijdens het kalenderjaar heeft ontvangen. Uit deze statistische analyse kunnen een aantal krachtlijnen omtrent de voortijdige mandaatbeëindigingen worden afgeleid. De resultaten van deze analyse zijn opgenomen in het jaarverslag van de Hoge Raad als entiteit van het Belgisch systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren (punt 3.4.).

6. Voorstel tot hervorming van het Europees wettelijk kader voor de wettelijke jaarrekeningcontrole bij ondernemingen naar aanleiding van de publieke raadpleging via het Groenboek

Op 30 november 2011 publiceerde de Europese Commissie twee documenten met het oog op de hervorming van het Europees wettelijk kader voor de wettelijke jaarrekeningcontrole zoals goedgekeurd in 2006:

- een voorstel voor een verordening en
- een voorstel voor een richtlijn tot wijziging van de auditrichtlijn.

Uit beide documenten blijkt dat de Commissie voorstelt om de artikelen 39 tot 43 (met specifieke maatregelen voor OOB's en/of auditors/auditkantoren met (een) wettelijke controleopdracht(en) bij dergelijke organisaties) uit de auditrichtlijn te halen en op te nemen in een verordening die in ontwerpvorm is bekendgemaakt op 30 november 2011.

Uit deze hervorming worden hieronder een aantal aspecten toegelicht:

- de structuur van de auditrichtlijn en de Europese verordening, in het licht van de voorstellen;
- het begrip "organisatie van openbaar belang";
- het verband met de hervorming van de boekhoudrichtlijnen;
- de hervorming van het publiek toezicht op de wettelijke auditors;
- de organisatie van de samenwerking in het publiek toezicht;
- het verbod om in OOB's bepaalde niet-controlediensten te verrichten;
- de invoering van een maatregel om in bepaalde omstandigheden "zuivere" auditkantoren verplicht te stellen;
- de looptijd van een mandaat en de rotatieregels;
- de controlestandaarden voor wettelijke jaarrekeningcontroles;
- de openstelling van het kapitaal van auditkantoren.

6.1. Structuur van de auditrichtlijn en de Europese verordening

Het toepassingsgebied van richtlijn 2006/43/EG, zoals goedgekeurd in 2006 ter vervanging van de achtste richtlijn, bestreek om het even welke wettelijke controle van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen.

De hervorming, zoals die in november 2011 is voorgesteld en tot doel heeft de auditrichtlijn te wijzigen, stelt voor om artikel 1 als volgt te wijzigen:

> ***Artikel 1***
>
> **Voorwerp**
>
> Deze richtlijn stelt regels vast voor de wettelijke controle van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen.
>
> De artikelen 22, 25 en 27 tot en met 30 van deze richtlijn zijn niet van toepassing op de wettelijke controle van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen van organisaties van openbaar belang tenzij anders bepaald in Verordening (EU) nr. [xxx].
>
> De artikelen 32 tot en met 36 van deze richtlijn zijn van toepassing op organisaties van openbaar belang voor zover deze betrekking hebben op het toezicht op de naleving van de in de artikelen 3 tot en met 20 bepaalde voorschriften inzake toelating en registratie van wettelijke auditors en auditkantoren.

Hieruit blijkt dat de auditrichtlijn een algemene richtlijn zou blijven die zou gelden voor om het even welke wettelijke jaarrekeningcontrole, ook bij organisaties van openbaar belang, maar waarvan bepaalde voorschriften niet zouden gelden voor specifieke opdrachten inzake wettelijke jaarrekeningcontrole bij "organisaties van openbaar belang" (verkort OOB's).

In dit geval zou de verordening de bovenhand krijgen op een aantal passages uit de auditrichtlijn. *In concreto*:

- bepaalde materies zouden worden aangemerkt als "niet van toepassing" voor jaarrekeningcontroleopdrachten bij organisaties van openbaar belang (zie verder, punt 6.2):
  - Artikel 22 dat handelt over onafhankelijkheid en objectiviteit
  - Artikel 25 dat handelt over audithonoraria
  - Artikel 27 dat handelt over wettelijke controles van de geconsolideerde jaarrekening
  - Artikel 28 dat handelt over de controleverklaring
  - Artikel 29 dat handelt over de kwaliteitsborgingsstelsels
  - Artikel 30 dat handelt over de onderzoeks- en sanctieregelingen.
- bepaalde regels zouden worden aangemerkt als "niet van toepassing" voor jaarrekeningcontroleopdrachten bij organisaties van openbaar belang (zie verder, punt 6.2) met uitzondering[27] van de regels in verband met het toezicht op de naleving van de voorschriften inzake de toelating en registratie van wettelijke auditors en auditkantoren :
  - Artikel 32 dat handelt over de beginselen van het publiek toezicht
  - Artikel 33 dat handelt over de samenwerking tussen stelsels van publiek toezicht op Gemeenschapsniveau
  - Artikel 34 dat handelt over de erkenning van wederzijdse regelingen tussen lidstaten
  - Artikel 35 dat handelt over de aanwijzing van bevoegde autoriteiten
  - Artikel 36 dat handelt over beroepsgeheim en regelgevende samenwerking tussen de autoriteiten van de lidstaten.
- de artikelen 39 tot 43 (met specifieke regels voor OOB's en/of auditors/auditkantoren met (een) wettelijke controleopdracht(en) bij dergelijke organisaties) worden opgeheven

27 Uit het voorstel van Europese verordening blijkt dat enkel nog de toelating en het bijhouden van het openbaar register aan de beroepsorganisatie mogen worden overgelaten. Voor de overige opdrachten van de bevoegde autoriteiten inzake publiek toezicht op de wettelijke auditors en auditkantoren is geen enkele vorm van "delegatie" meer toegestaan.

en opgenomen in het voorstel voor een verordening.

Deze materies vallen onder het voorstel voor een verordening dat samen met het voorstel tot wijziging van de auditrichtlijn werd bekendgemaakt.

6.2. Begrip "organisaties van openbaar belang"

- ***De huidige tekst van de auditrichtlijn*** stelt duidelijk wat onder "organisaties van openbaar belang" dient te worden verstaan (artikel 2, 13° van de auditrichtlijn):

  "In de zin van deze richtlijn wordt verstaan onder: (...)„organisaties van openbaar belang": onder het recht van een lidstaat vallende entiteiten waarvan de effecten in een lidstaat worden verhandeld op een gereglementeerde markt in de zin van artikel 4, lid 1, punt 14, van Richtlijn 2004/39/EG, kredietinstellingen als omschreven in artikel 1, punt 1, van Richtlijn 2000/12/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 maart 2000 betreffende de toegang tot en de uitoefening van de werkzaamheden van kredietinstellingen en verzekeringsondernemingen in de zin van artikel 2, lid 1, van Richtlijn 91/674/EEG. De lidstaten kunnen ook andere entiteiten aanmerken als organisaties van openbaar belang, bijvoorbeeld entiteiten die van groot algemeen belang zijn als gevolg van de aard van hun bedrijfsactiviteiten, hun omvang of hun personeelsbestand."

- ***Zowel in het voorstel van richtlijn als in het ontwerp van verordening*** wordt het begrip "organisaties van openbaar belang" als volgt gedefinieerd:

  "a) door de wetgeving van een lidstaat geregelde organisaties waarvan de verhandelbare effecten worden toegelaten tot de handel op een gereglementeerde markt van een lidstaat in de zin van artikel 4, lid 1, punt 14, van Richtlijn 2004/39/EG;

  b) kredietinstellingen in de zin van artikel 4, punt 1, van Richtlijn 2006/48/EG van het Europees Parlement en de Raad;

  c) verzekeringsondernemingen in de zin van artikel 13 van Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad;

  d) door de wetgeving van een lidstaat geregelde organisaties die betalingsinstellingen zijn zoals gedefinieerd in artikel 4, punt 4, van Richtlijn 2007/64/EG van het Europees Parlement en de Raad, tenzij artikel 15, lid 2, van dat artikel van toepassing is;

  e) door de wetgeving van een lidstaat geregelde organisaties die instellingen voor elektronisch geld zijn zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 1, van Richtlijn 2009/110/EG van het Europees Parlement en de Raad, tenzij artikel 15, lid 2, van Richtlijn 2007/64/EG van toepassing is;

  f) beleggingsondernemingen zoals gedefinieerd in artikel 4, lid 1, punt 1), van Richtlijn 2004/39/EG;

  g) alternatieve beleggingsfondsen van de EU als gedefinieerd in artikel 4, lid 1, onder k), van Richtlijn 2011/61/EG van het Europees Parlement en de Raad;

  h) instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe) als gedefinieerd in artikel 1, lid 2, van Richtlijn 2009/65/EG van het Europees Parlement en de Raad;

  i) door de wetgeving van een lidstaat geregelde organisaties die centrale effectenbewaarinstellingen zijn;

  j) centrale tegenpartijen zoals gedefinieerd in artikel 2, lid 1, van Verordening X/XXXX van het Europees Parlement en de Raad [zie voorstel voor een verordening betreffende otc-derivaten, centrale tegenpartijen en transactieregisters, COM(2010) 484];".

De definitie is duidelijk ruimer (en omvat – naast genoteerde ondernemingen, kredietinstellingen en verzekeringsondernemingen – voortaan ook beleggingsondernemingen, betalingsinstellingen, ICBE's, instellingen voor elektronisch geld en alternatieve beleggingsfondsen), enerzijds, en beperkt op nationaal niveau de interpretatie-

marge voor het begrip organisatie van openbaar belang, anderzijds.

6.3. Verband met de hervorming van de boekhoudrichtlijnen

Bij het onderzoek van beide documenten dienen ook de voorstellen te worden betrokken tot wijziging en vervanging van de vierde en zevende Europese richtlijn inzake vennootschapsrecht.

Recent werden twee voorstellen tot wijziging van de boekhoudrichtlijnen bekendgemaakt:

- De invoering van een nieuwe ondernemingscategorie, de micro-entiteiten, waarvoor soepeler regels zouden gelden inzake opstelling en/of openbaarmaking van een jaarrekening.

  Het *Publicatieblad van de Europese Unie* van 21 maart 2012 (L81) publiceert de Richtlijn 2012/6/EU van het Europees Parlement en de Raad van 14 maart 2012 tot wijziging van Richtlijn 78/660/EEG van de Raad betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen wat micro-entiteiten betreft.

- Het voorstel van richtlijn tot vervanging van de vierde en zevende Europese richtlijn inzake vennootschapsrecht legt de criteria vast voor kleine, middelgrote en grote ondernemingen. Op nationaal niveau staat de op 25 oktober 2011 bekendgemaakte ontwerprichtlijn geen interpretatiemarge meer toe. Tevens wordt bepaald welke entiteiten voortaan hun jaarrekening nog moeten laten controleren.

Met de Balanscentrale werd contact genomen om na te gaan welke de weerslag zou zijn van een verhoging van de criteria zoals voorgesteld in de voorstellen van richtlijn over "micro-entiteiten" en de ontwerprichtlijn tot vervanging van de vierde en zevende Europese richtlijn.

Belangrijk om weten is dat de Balanscentrale:

- de criteria niet op geconsolideerde basis kan beoordelen
- niet anders kan dan per hypothese werken voor ondernemingen die een verkort schema neerleggen, waarin de vermelding van de omzet niet verplicht is (de hypothese die de Balanscentrale hanteert = 80%).

De simulatie geeft de volgende cijfers, uitgaande van de jaarrekeningen over 2009 die bij de Balanscentrale van de NBB zijn neergelegd:

	Verkort	Volledig	**Totaal**
Micro	312 252	6 349	**318 601**
Klein	18 295	7 950	**26 245**
Middelgroot	45	4 125	**4 170**
Groot	1	2 578	**2 579**
Totaal	**330 593**	**21 002**	**351 595**

*

* *

De richtlijn tot vervanging van de vierde en zevende Europese richtlijn inzake vennootschapsrecht legt voor de vennootschapscontrole de volgende regels vast in artikel 34:

"Artikel 34

Algemeen voorschrift

1. De lidstaten zien erop toe dat de financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, middelgrote en grote ondernemingen worden gecontroleerd door een of meer personen die op grond van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad door de lidstaten zijn gemachtigd om wettelijke controles te verrichten.

De wettelijke auditor geeft tevens een oordeel over de samenhang, of het ontbreken daarvan, tussen het bestuursverslag en de financiële overzichten voor hetzelfde boekjaar.

2. De eerste alinea van lid 1 is van toepassing op geconsolideerde financiële overzichten. De tweede alinea van lid 1 is van toepassing op geconsolideerde financiële overzichten en geconsolideerde bestuursverslagen."

Toelichting bij dit voorschrift

"4.8. Hoofdstuk 8 - Controle

De algemene vereisten als vastgesteld in artikel 34 zijn gewijzigd om de «Denk eerst klein»-benadering van dit voorstel te weerspiegelen. Bijgevolg zullen kleine ondernemingen volledig zijn vrijgesteld van een controle vanuit het oogpunt van het EU-vennootschapsrecht. In dit artikel wordt ook bepaald dat organisaties van openbaar belang ongeacht hun omvang aan een wettelijke controle worden onderworpen.

In een toevoeging bij artikel 35, lid 3, wordt verduidelijkt hoe de controlevereisten op groepen van ondernemingen van toepassing zijn."

*

* *

De richtlijn tot wijziging van de auditrichtlijn definieert de wettelijke controle van de jaarrekening als volgt:

"Artikel 2

Definities

In de zin van deze richtlijn wordt verstaan onder:

"1. «wettelijke controle van jaarrekeningen»: een controle van een jaarrekening of een geconsolideerde jaarrekening, voor zover deze:

a) door het recht van de Unie wordt voorgeschreven;

b) door nationaal recht wordt voorgeschreven met betrekking tot kleine ondernemingen;

c) op vrijwillige basis door kleine ondernemingen wordt uitgevoerd; (...)".

Voorts zou in de auditrichtlijn een artikel 43*ter* worden ingevoegd:

"Artikel 43 ter

Kleine ondernemingen

Wanneer een lidstaat de wettelijke controle van de jaarrekeningen of geconsolideerde jaarrekeningen van kleine ondernemingen voorschrijft, is artikel 43 bis mutatis mutandis van toepassing.

Indien een lidstaat regels heeft vastgesteld voor het uitvoeren van een beperkte beoordeling van de rekeningen van kleine ondernemingen als alternatief voor een wettelijke controle van jaarrekeningen, is deze lidstaat niet verplicht de controlestandaarden aan de wettelijke controle van die ondernemingen aan te passen.

Voor de toepassing van dit artikel wordt onder een "beperkte beoordeling" verstaan: een door een wettelijke auditor of een auditkantoor ondernomen handeling die gericht is op het detecteren van afwijkingen als gevolg van fouten of fraude in de financiële overzichten van een entiteit en die een lagere mate van zekerheid inhoudt dan een wettelijke controle.".

*

* *

Gesteld dat al deze ontwerpen ongewijzigd worden goedgekeurd, dan:

- zou voor ondernemingen die als organisatie van openbaar belang worden aangemerkt, nog steeds de verplichte wettelijke jaarrekeningcontrole gelden, ongeacht hun grootte;
- zou voor middelgrote en grote ondernemingen in de zin van de richtlijn, nog steeds de verplichte wettelijke jaarrekeningcontrole gelden;
- zou voor kleine ondernemingen een wettelijke jaarrekeningcontrole kunnen gelden indien die door een nationale reglementering wordt opgelegd;
- zouden ondernemingen die worden aangemerkt als "micro-entiteiten" kunnen niet het voorwerp uitmaken van de wettelijke jaarrekeningcontrole.

6.4. Hervorming van het publiek toezicht op wettelijke auditors

A. Bestaande situatie op Europees niveau

Artikel 32 van de auditrichtlijn 2006/43/EG

Beginselen van het publiek toezicht

1. De lidstaten zetten een doeltreffend stelsel van publiek toezicht op voor wettelijke auditors en auditkantoren. Dit stelsel is gebaseerd op de beginselen uiteengezet in de leden 2 tot en met 7.
2. Alle wettelijke auditors en auditkantoren zijn aan publiek toezicht onderworpen.
3. Het stelsel van publiek toezicht wordt beheerd door personen die zelf geen beroepsbeoefenaars zijn maar voldoende bekend zijn met de vakgebieden die voor de wettelijke controle van jaarrekeningen van belang zijn. De lidstaten kunnen evenwel toestaan dat een minderheid van beroepsbeoefenaren bij het beheer van het stelsel van publiek toezicht is betrokken. De bij het beheer van het stelsel van publiek toezicht betrokken personen worden geselecteerd volgens een onafhankelijke en transparante benoemingsprocedure.
4. Op het stelsel van publiek toezicht rust de eindverantwoordelijkheid voor het toezicht op:
   a) de toelating en registerinschrijving van wettelijke auditors en auditkantoren; en
   b) de goedkeuring van normen op het gebied van beroepsethiek en interne kwaliteitbeheersing van auditkantoren, alsook van controlestandaarden; en
   c) permanente scholing, kwaliteitsborging en onderzoeks- en tuchtregelingen.
5. Het stelsel van publiek toezicht heeft het recht, waar nodig, om onderzoeken met betrekking tot wettelijke auditors en auditkantoren te verrichten en passende maatregelen te nemen.

B. Bestaande situatie in België sinds de omzetting van de auditrichtlijn in Belgisch recht in 2007

Krachtens artikel 43 van de wet van 22 juli 1953, zoals herzien in 2007, bestaat het systeem van publiek toezicht dat in 2007 in België werd opgezet, uit zes organen en is het belast met twee grote categorieën van opdrachten:

- *enerzijds, opdrachten betreffende algemene aspecten verbonden aan het beroep van wettelijk auditor:* eindverantwoordelijkheid voor het toezicht op de goedkeuring van normen inzake beroepsethiek en interne kwaliteitsbeheersing bij auditkantoren, alsook van controlestandaarden, en

In deze materie zijn twee entiteiten van het systeem van publiek toezicht op het bedrijfsrevisoraat bevoegd: de federale Minister die bevoegd is voor Economie en de Hoge Raad voor de Economische Beroepen.

- *anderzijds, opdrachten betreffende individuele aspecten verbonden aan het beroep van wettelijk auditor:* eindverantwoordelijkheid
  - voor het toezicht op de toelating en de registerinschrijving van wettelijke auditors en auditkantoren, alsook
  - voor permanente scholing, kwaliteitsborging en onderzoeksregelingen en
  - voor tuchtregelingen.

In deze materie zijn vier entiteiten van het systeem van publiek toezicht op het bedrijfsrevisoraat bevoegd, elk in hun eigen bevoegdheidssfeer: de Procureur-generaal, de Kamer van verwijzing en instaatstelling, het Adviesen controlecomité op de onafhankelijkheid van de commissaris en de tuchtinstanties.

De Belgische wetgever koos voor een "stelsel van publiek toezicht" waarbij alle organen die zijn betrokken in het publiek toezicht elk een deel van die eindverantwoordelijkheid dragen, eerder dan voor een hiërarchisch stelsel onder alle betrokken geledingen.

C. *Voorgestelde wijziging van artikel 32 van de auditrichtlijn 2006/43/EG en toevoeging van een artikel 32bis*

Artikel 32

Beginselen van het publiek toezicht

1. De lidstaten wijzen een bevoegde autoriteit aan die verantwoordelijk is voor het openbare toezicht op wettelijke auditors en auditkantoren op basis van de in de leden 2 tot en met 7 vastgelegde beginselen.
2. Alle wettelijke auditors en auditkantoren zijn aan publiek toezicht onderworpen.
3. De bevoegde autoriteit mag toestaan dat niet-beoefenaren die kennis hebben van de voor wettelijke controle van jaarrekeningen relevante kwesties, betrokken worden bij het beheer van het stelsel van openbaar toezicht, mits zij geselecteerd worden volgens een onafhankelijke en transparante benoemingsprocedure. Beroepsbeoefenaren mag niet worden toegestaan bij het beheer van het stelsel van openbaar toezicht betrokken te zijn.
4. Op de bevoegde autoriteit rust de eindverantwoordelijkheid voor het toezicht op:
   a) de toelating en registerinschrijving van wettelijke auditors en auditkantoren; en
   b) de goedkeuring van normen op het gebied van beroepsethiek en interne kwaliteitbeheersing van auditkantoren, alsook van controlestandaarden; en
   c) permanente scholing, kwaliteitsborging en onderzoeks- en tuchtregelingen.
5. De bevoegde autoriteit heeft het recht, waar nodig, om onderzoeken met betrekking tot wettelijke auditors en auditkantoren te starten en te verrichten en passende maatregelen te nemen. Zij beschikt over voldoende middelen om deze onderzoeken te starten en te verrichten.

   Om haar taken in het kader van deze richtlijn uit te voeren, heeft de bevoegde autoriteit toegang tot elk document in welke vorm ook dat wettelijke auditors of auditkantoren in hun bezit hebben en om daarvan een kopie te ontvangen. Zij heeft ook het recht inlichtingen te verlangen van iedere persoon en zo nodig een persoon op te roepen en te ondervragen om inlichtingen te verkrijgen.
6. De bevoegde autoriteit is transparant. Dat houdt onder meer in dat jaarlijks werkprogramma's en activiteitenverslagen worden gepubliceerd.

Artikel 32bis

Delegatie van taken

Uitsluitend met betrekking tot de toelating en registratie van wettelijke auditors en auditkantoren mogen de lidstaten de in artikel 32 bedoelde bevoegde autoriteit toestaan taken te delegeren aan andere bij wet aangewezen autoriteiten of organen.

Elke uitvoering van taken door andere autoriteiten of organen wordt uitdrukkelijk door de bevoegde autoriteit gedelegeerd. In de delegatie wordt gespecificeerd welke taken worden gedelegeerd en onder welke voorwaarden deze moeten worden uitgevoerd. De autoriteiten of organen zijn zodanig georganiseerd dat er geen sprake is van belangenconflicten. De eindverantwoordelijkheid voor het toezicht op de naleving van deze richtlijn en de overeenkomstig daarmee aangenomen uitvoeringsmaatregelen, berust bij de delegerende bevoegde autoriteit.

De lidstaten stellen de Commissie en de bevoegde autoriteiten van de andere lidstaten in kennis van alle met het oog op de delegatie van taken getroffen regelingen, inclusief de precieze voorwaarden voor het delegeren van taken.

In de huidige stand van de teksten zou de Belgische wetgever zich genoopt kunnen zien tot een grondige herziening van de structuur van het Belgisch publiek toezicht, aangezien:

- het "stelsel" van publiek toezicht immers niet langer mogelijk zou zijn;
- de "nagenoeg integrale" delegatie van de werkzaamheden aan de beroepsorganisatie (IBR) niet langer mogelijk zou zijn (meer bepaald inzake kwaliteitscontrole en toezicht);
- het publiek toezicht op bedrijfsrevisoren met opdrachten bij OOB's aan een aparte autoriteit zou kunnen worden opgedragen.

6.5. Organisatie van de samenwerking in het publiek toezicht

A. Bestaande situatie

De Europese Commissie heeft de Europese Groep van accountantstoezichthouders (*European Group of Auditors' Oversight Bodies,* verkort EGAOB) opgericht. Die beslissing is bekendgemaakt in het *Publicatieblad van de Europese Unie* L329 van 16 december 2005.

De groep heeft de volgende hoofdtaken (artikel 2 van de beslissing van 14 december 2005):

- bevorderen van de samenwerking tussen de nationale stelsels van publiek toezicht en tot stand brengen van een uitwisseling van optimale werkwijzen voor het opzetten van dergelijke stelsels en voor het verzekeren van een permanente samenwerking tussen die stelsels;
- een bijdrage leveren aan de technische beoordeling van stelsels van publiek toezicht van derde landen en aan de internationale samenwerking op dit gebied tussen de lidstaten en derde landen;
- een bijdrage leveren aan het technische onderzoek van internationale standaarden voor accountantscontrole, met inbegrip van de procedures voor de opstelling ervan, met het oog op de goedkeuring van deze standaarden op communautair niveau.

Met andere woorden, de EGAOB heeft in de huidige stand van de reglementering geen beslissingsbevoegdheid.

B. Invalshoek van het voorstel van verordening

Artikel 46, § 1, lid 4 van het voorstel voor een verordening bepaalt dat de EGAOB verdwijnt en vertrouwt zijn taken toe aan de Europese Autoriteit voor effecten en markten (verkort EAEM)[28]: *"De EAEM neemt, in voorkomende gevallen, alle bestaande en lopende taken over van de Europese Groep van accountantstoezichthouders (EGAOB), die is opgericht bij Besluit 2005/909/EG."*

Uitgaande van de voorschriften die in het voorstel voor een verordening zijn opgenomen, zou de rol die de EAEM zou spelen, diverse domeinen bestrijken.

B.1

Artikel 46 van het voorstel voor een verordening definieert de rol van de EAEM in het publiek toezicht op de wettelijke auditors en de auditkantoren die instaan voor de wettelijke controle van de jaarrekening van OOB's:

§ 1. De samenwerking tussen bevoegde autoriteiten wordt opgezet binnen het kader van de EAEM.

De EAEM richt voor dit doel een vast intern comité op overeenkomstig artikel 41 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

Dit interne comité bestaat ten minste uit de bevoegde autoriteiten als bedoeld in artikel 35, lid 1, van deze verordening.

De bevoegde autoriteiten als bedoeld in artikel 32 van Richtlijn 2006/43/EG worden uitgenodigd om de vergaderingen van dit interne comité over aangelegenheden die verband houden met de toelating en registerinschrijving van wettelijke auditors en auditkantoren en relaties met derde landen, bij te wonen voor zover dit

28 In het Engels "*European Securities and Markets Authority*" (verkort ESMA).

van belang is voor de wettelijke controle van organisaties van openbaar belang.

De EAEM werkt samen met de EBA[29] en EAVB[30] in het kader van het Gemengd Comité van de Europese toezichthoudende autoriteiten, dat is opgericht bij artikel 54 van Verordening (EU) nr. 1095/2010.

De EAEM neemt, in voorkomende gevallen, alle bestaande en lopende taken over van de Europese Groep van accountantstoezichthouders (EGAOB), die is opgericht bij Besluit 2005/909/EG [Nvdr: de EGAOB, die gaat verdwijnen].

§ 2. De EAEM geeft de bevoegde autoriteiten advies in de gevallen als voorzien in deze verordening. De bevoegde autoriteiten nemen dit advies in overweging, voordat zij uit hoofde van deze verordening een definitief besluit nemen.

§ 3. De EAEM brengt, voor zover nodig, richtsnoeren uit

- *bestemd voor wettelijke auditors*
  - over gemeenschappelijke normen met betrekking tot de inhoud en de presentatie van de controleverklaring;
  - over gemeenschappelijke normen met betrekking tot de inhoud en de presentatie van de aanvullende verklaring aan het auditcomité;
  - over gemeenschappelijke normen en beste praktijken voor de inhoud en presentatie van de transparantieverklaring, met inbegrip van de verklaring inzake *corporate governance* van auditkantoren die daartoe verplicht zijn;
  - over gemeenschappelijke normen en beste praktijken voor het systeem van geleidelijke roulatie (organisatie van de interne roulatie);
  - over gemeenschappelijke normen en beste praktijken voor het ontslag van auditors, in het bijzonder met betrekking tot het bestaan van goede gronden voor ontslag (ontslag tijdens het mandaat);
- *bestemd voor OOB's*
  - over gemeenschappelijke normen met betrekking tot de opdracht van het auditcomité inzake toezicht op de wettelijke jaarrekeningcontrole;
  - over gemeenschappelijke normen en beste praktijken voor het ontslag van auditors, in het bijzonder met betrekking tot het bestaan van goede gronden voor ontslag (ontslag tijdens het mandaat);
- *bestemd voor de bevoegde autoriteiten van elke lidstaat*
  - over handhavingspraktijken die door bevoegde autoriteiten moeten worden toegepast en handhavingsactiviteiten die door hen moeten worden uitgevoerd in het kader van deze verordening, voor de correcte toepassing van de regels;
  - over gemeenschappelijke normen en beste praktijken voor het verrichten van kwaliteitsbeoordelingen;
  - over gemeenschappelijke normen en beste praktijken voor het verrichten van onderzoeken (controle);
- *bestemd voor de bevoegde autoriteiten van elke lidstaat in het kader van een samenwerking tussen bevoegde autoriteiten van verschillende lidstaten*
  - over de procedures voor de uitwisseling van informatie tussen bevoegde autoriteiten van verschillende lidstaten;
  - over procedures en modaliteiten voor samenwerking op het gebied van kwaliteitsbeoordelingen tussen bevoegde autoriteiten van verschillende lidstaten;
  - over procedures en modaliteiten voor gezamenlijke onderzoeken (kwaliteitstoetsing) en inspecties (controle) in het kader van de samenwerking vanwege

29 Europese Bankautoriteit of "*European Banking Authority*" (verkort EBA).

30 Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen (verkort EAVB) of "*European Insurance and Occupational Pensions Authority*" (verkort EIOPA).

bevoegde autoriteiten van lidstaten, met betrekking tot de operationele werking van de colleges van bevoegde autoriteiten van verschillende lidstaten, met inbegrip van de modaliteiten voor het vaststellen van het ledental van de colleges, de selectie van facilitators, de schriftelijke regelingen voor de werking van de colleges en de regelingen inzake de coördinatie tussen colleges.

B.2

Ook andere bepalingen van het voorstel van verordening vullen de rol in van de EAEM:

- *artikel 21, § 1, lid 3:* controleverklaring;
- *artikel 32, § 9*: in voorkomend geval, kennisgeving van het bestaan van een nationale regel om in bepaalde situaties een college te benoemen;
- *artikel 32, § 10*: technische richtsnoeren voor de selectieprocedure voor de wettelijke auditor of het auditkantoor (idem voor de EBA, de EAVB);
- *artikel 35, § 10*: de EAEM maakt bekend welke autoriteiten in elke lidstaat als "bevoegde autoriteiten" zijn benoemd voor het publiek toezicht op de wettelijke auditors en de auditkantoren met opdrachten bij OOB's;
- *artikel 38, § 5*: specifieke vrijstellingen voor bepaalde coöperaties;
- *artikel 61, § 2*: kennisgeving aan de EAEM van de voorschriften met betrekking tot de administratieve sancties en maatregelen die op nationaal niveau zijn goedgekeurd en bij schendingen van de in de bijlage van deze verordening genoemde bepalingen van toepassing zijn op de personen die voor deze schendingen verantwoordelijk zijn, alsook van elke latere wijziging hierin;
- *artikel 63, § 2*: de EBA, de EAVB en de EAEM werken tezamen richtsnoeren uit voor een effectieve toepassing van sancties binnen het nationale rechtskader in individuele gevallen;
- *artikel 64, § 2*: onverwijlde kennisgeving aan elke bevoegde autoriteit van elke administratieve maatregel of sanctie die wordt opgelegd wegens schending van de verordening;
- *artikel 67, § 1*: jaarlijkse mededeling, zowel door de bevoegde autoriteiten als door de gerechtelijke autoriteiten, van geaggregeerde informatie, bestemd voor publicatie in het jaarverslag van de EAEM;
- *artikel 69, § 1:* de EAEM deelt de Commissie een ontwerpverslag mee over de omzetting van de verordening in nationaal recht.

B.3

De voorschriften van Hoofdstuk III van Titel IV van het voorstel voor een verordening die handelen over de samenwerking tussen bevoegde autoriteiten en de relaties met de Europese toezichthouders in het kader van de controle op de werkzaamheden van auditors en auditkantoren die instaan voor de wettelijke controle van de jaarrekening van organisaties van openbaar belang, zijn in dit verband essentieel.

Een belangrijke vaststelling is dat de EAEM op het vlak van samenwerking tussen bevoegde autoriteiten weliswaar een uiterst betekenisvolle rol toebedeeld krijgt, maar pas kan optreden als één van de betrokken partijen hierom verzoekt.

Indien de bevoegde autoriteiten efficiënt samenwerken tot voldoening van alle betrokken partijen, dan volstaat een "*reporting*" aan de EAEM.

6.6. Verbod op het leveren van bepaalde niet-controlediensten bij OOB's

Met haar voorstel voor een verordening wil de Europese Commissie in het Europees recht beperkingen stellen aan bepaalde soorten activiteiten die een wettelijke auditor nog mag uitoefenen naast de wettelijke jaarrekeningcontrole bij organisaties van openbaar belang (verkort OOB's) in de zin van de nieuwe definitie die het

voorstel voor een richtlijn tot wijziging van de auditrichtlijn voorstelt.

Het voorstel voor een richtlijn tot wijziging van de auditrichtlijn legt daarentegen geen dergelijk verbod op voor wettelijke controleopdrachten bij ondernemingen die niet worden aangemerkt als organisaties van openbaar belang (verkort niet-OOB's). Voor die ondernemingen blijven de algemene beginselen van artikel 22 van de richtlijn 2006/43 van toepassing.

In het voorstel van de Europese Commissie worden "niet-controlediensten" die in organisaties van openbaar belang naast de wettelijke controle worden geleverd, als volgt gerangschikt:

- verenigbare niet-controlediensten (de zogenoemde "*White list*"): artikel 10, § 2 van het voorstel voor een verordening;
- verenigbare niet-controlediensten mits instemming van het auditcomité (de zogenoemde "*Light grey list*"): samenlezing van artikel 10, § 3, derde lid, b), i) en ii) en § 3, vijfde lid van het voorstel voor een verordening;
- verenigbare niet-controlediensten mits instemming van de bevoegde autoriteit voor het publiek toezicht op externe auditors (de zogenoemde "*Dark grey list*"): samenlezing van artikel 10, § 3, derde lid, b), iii) en iv) en § 3, vierde lid, en artikel 10, § 2 van het voorstel voor een verordening;
- onverenigbare niet-controlediensten (de zogenoemde "*Black list*"): artikel 10, § 3, derde lid, a) van het voorstel voor een verordening.

Die categorieën vindt men terug in de volgende passages van het voorstel:

"White list":	· de controle of beoordeling van tussentijdse financiële overzichten; · de verstrekking van betrouwbaarheidsverklaringen met betrekking tot corporate governance; · de verstrekking van betrouwbaarheidsverklaringen met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen; · de verstrekking van betrouwbaarheidsverklaringen met betrekking tot of attestatie van de verslaglegging aan regelgevers van financiële instellingen uit hoofde van het regelgevingskader, die verder gaat dan de wettelijke controle van financiële overzichten en bedoeld is om regelgevers bij te staan bij het vervullen van hun taak, zoals verklaringen over kapitaalvereisten of specifieke solvabiliteitsratio's die bepalen hoe waarschijnlijk het is dat een onderneming aan haar schuldverplichtingen zal kunnen blijven voldoen; · de verstrekking van certificering inzake de naleving van belastingvoorschriften indien een dergelijke attestering door de nationale wetgeving wordt voorgeschreven; · elke andere wettelijke taak die verband houdt met controlewerkzaamheden die door de wetgeving van de Unie is opgelegd aan de wettelijke auditor of het auditkantoor;
"Light grey list":	· personeelsdiensten, met inbegrip van de aanwerving van hogere leidinggevenden; · het afleveren van comfort letters/patronaatsverklaringen aan beleggers in het kader van de uitgifte van effecten van een onderneming;
"Dark grey list":	· het ontwikkelen en ten uitvoer leggen van in artikel 2, lid 13, onder a), van Richtlijn 2006/43/EG bedoelde financiële informatietechnologiesystemen voor organisaties van algemeen belang (nvdr: beursgenoteerde vennootschappen); · due diligence-diensten aan de verkopende of kopende partij over potentiële fusies en acquisities en het verstrekken van betrouwbaarheidsverklaringen over de gecontroleerde entiteit aan andere partijen in een financiële of zakelijke transactie;
"Black list":	· diensten van deskundigen die geen verband houden met de controle, diensten inzake belastingadvies, algemene bedrijfsvoering en andere adviesdiensten; · boekhouding en het opstellen van administratieve vastleggingen en financiële overzichten; · het ontwikkelen en ten uitvoer leggen van de interne beheersings- of risicobeheersprocedure die verband houdt met de opstelling en/of controle van financiële informatie in de financiële overzichten, alsook risicoadvies; · waarderingsdiensten, het geven van een oordeel over de getrouwheid of verklaringen over inbreng in natura; · actuariële en juridische diensten, waaronder de beslechting van rechtsgeschillen; · het ontwikkelen en ten uitvoer leggen van in artikel 2, lid 13, onder b) tot en met j), van Richtlijn 2006/43/EG bedoelde financiële informatietechnologiesystemen voor organisaties van algemeen belang (nvdr: alle OOB's, uitgezonderd beursgenoteerde vennootschappen); · het deelnemen aan de interne beheersing van de auditcliënt en het leveren van diensten die verband houden met de interne beheersingsfunctie; · diensten van een makelaar of handelaar, beleggingsadviseur of bancaire beleggingsdiensten.

Voor de lijst van verenigbare opdrachten (behorend tot de "*White list*"), is een samenlezing met artikel 9, § 2 van het voorstel van verordening aangewezen, waar de omvang van dergelijke verenigbare opdrachten als volgt wordt beperkt:

"Wanneer de wettelijke auditor of het auditkantoor de gecontroleerde entiteit gerelateerde financiële diensten levert als bedoeld in artikel 10, lid 2, mogen de honoraria voor deze diensten niet meer bedragen dan 10 procent van de door de gecontroleerde entiteit betaalde honoraria voor de wettelijke controle van financiële overzichten."

Bovendien huldigt het Europese voorstel (artikel 9, §§ 1 en 4) een benadering die tegelijk kantoorgericht is en uitgaat van de structuur waartoe het auditkantoor behoort, om uit te maken welke diensten zouden mogen worden verricht in een onderneming waarin een wettelijke controle wordt uitgevoerd.

Ten slotte verleent het Europese voorstel voor een verordening de Europese Commissie de bevoegdheid om via delegatie (voorheen comitologie) de lijst van elke dienstencategorie te wijzigen "rekening houdend met de ontwikkelingen in de auditpraktijk en binnen het auditberoep".

*

* *

In 2006 waren die maatregelen met de richtlijn 2006/43/EG niet als dwingende regels voor alle lidstaten van de Europese Unie ingevoerd, maar enkel als algemene principes inzake onafhankelijkheid in artikel 22 van die richtlijn uitgevaardigd.

Artikel 22 van de auditrichtlijn bepaalt inderdaad dat de lidstaten erop toezien dat wanneer de wettelijke auditor en/of het auditkantoor een wettelijke controle van jaarrekeningen uitvoert, de wettelijke auditor of het kantoor onafhankelijk is van de gecontroleerde entiteit en niet betrokken is bij de besluitvorming van de gecontroleerde entiteit.

Hiertoe dient men zich op grond van de huidige richtlijn ervan te vergewissen dat een wettelijke auditor of een auditkantoor afziet van een wettelijke controle indien er sprake is van enige directe of indirecte financiële, zakelijke, arbeids- of andere relatie tussen de wettelijke auditor, het auditkantoor of het netwerk[31] — inclusief de verlening van bijkomende niet-controlediensten — en de gecontroleerde entiteit, op grond waarvan een objectieve, redelijke en geïnformeerde derde partij zou concluderen dat de onafhankelijkheid van de wettelijke auditor of het auditkantoor in het gedrang komt.

Naar aanleiding van het schandaal met Lernout & Hauspie werden in België met de wet van 2 augustus 2002[32] een aantal maatregelen ingevoerd in artikel 133 en 134 van het Wetboek van vennootschappen om ervoor te zorgen dat wettelijke controleopdrachten bij vennootschappen in volstrekte onafhankelijkheid worden uitgevoerd:

- striktere regels inzake onafhankelijkheid van de commissaris in het kader van de wettelijke controle van jaarrekeningen via maatregelen voor een onafhankelijkheidstoetsing op het niveau van het "netwerk" waartoe de bedrijfsrevisor behoort;
- algemene maatregelen bedoeld om bij koninklijk besluit het verrichten van diensten te verbieden die geacht worden de onafhankelijkheid van de commissaris bij zijn wettelijke controleopdracht in het gedrang te brengen (zie hierna).

  Deze als onverenigbaar met de wettelijke controle geachte diensten zijn grotendeels ingegeven door de Europese aanbeveling van 16 mei 2002 over de onafhankelijkheid van

31 "netwerk": de grotere structuur:
- die op samenwerking is gericht en waartoe een wettelijke auditor of een auditkantoor behoort, en
- die duidelijk is gericht op winst- of kostendeling, of het delen van gemeenschappelijke eigendom, zeggenschap of bestuur, een gemeenschappelijk beleid en procedures inzake kwaliteitsbeheersing, een gemeenschappelijke bedrijfsstrategie, het gebruik van een gemeenschappelijke merknaam of een aanzienlijk deel van de bedrijfsmiddelen" (artikel 2, 7 van de auditrichtlijn).

32 Wet van 2 augustus 2002 houdende wijziging van het Wetboek van vennootschappen alsook van de wet van 2 maart 1989 op de openbaarmaking van belangrijke deelnemingen in ter beurze genoteerde vennootschappen en tot reglementering van de openbare overnameaanbiedingen, *Belgisch Staatsblad* van 22 augustus 2002 (tweede editie), pp. 36555-36565.

de met de wettelijke controle belaste accountant.[33]

- invoering van een "*cooling-off*"-periode van twee jaar vooraleer iemand die belast was met de jaarrekeningcontrole in een vennootschap mag worden aangeworven als bestuurder, zaakvoerder of in enige andere functie bij die vennootschap, of een hiermee verbonden persoon in de zin van artikel 11 van het Wetboek van vennootschappen;
- invoering van een "*one to one*"-regel in beursgenoteerde vennootschappen in de zin van artikel 4 van het Wetboek van vennootschappen en vennootschappen die behoren tot een groep die een geconsolideerde jaarrekening moet opmaken en publiceren. Die "*one to one*"-regel verbiedt elke overschrijding van die ratio voor honoraria voor diensten verricht door een auditkantoor op het niveau van het netwerk (inzover die niet zijn verboden noch de onafhankelijkheid van de commissaris in het gedrang brengen) ten opzichte van het bedrag aan erelonen ontvangen door de commissaris in het kader van de wettelijke controle van jaarrekeningen, zoals bedoeld in artikel 134, § 2 van het Wetboek van vennootschappen;
- mogelijkheid om van die "*one to one*"-regel af te wijken mits bepaalde garanties: naar keuze van de partijen, de toestemming van het auditcomité, een gunstig advies van het "Advies- en controlecomité op de onafhankelijkheid van de commissaris" of, in geval van een jaarrekeningcontrole, van een college van commissarissen.

In het kader van dezelfde wet van 2 augustus 2002 werden in het Wetboek van vennootschappen de basisregels ingevoerd voor de oprichting van een auditcomité (artikel 526*bis*).

In 2008 werd het Wetboek van vennootschappen gewijzigd door inlassing van bepaalde minimale interacties tussen een auditcomité en de wettelijke auditor van de betrokken entiteit, meer bepaald met betrekking tot de uitoefening van een wettelijke controle in volstrekte onafhankelijkheid.

*

* *

Het Belgisch recht beschikt momenteel over een lijst van diensten die niet verenigbaar zijn met de wettelijke controle van jaarrekeningen en die voor alle commissarisopdrachten geldt (dus niet enkel voor opdrachten bij OOB's). De diensten die worden beschouwd als onverenigbaar met een wettelijke controle van jaarrekeningen, werden opgelijst in het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen (artikel 183*bis* van Boek III) via een koninklijk besluit van 4 april 2003[34]:

- *in de gecontroleerde vennootschap een beslissing nemen of in de besluitvorming tussenkomen;*
- *bijstand verlenen of deelnemen aan de voorbereiding of het voeren van de boekhouding of aan de opstelling van de jaarrekening of van de geconsolideerde jaarrekening van de gecontroleerde vennootschap;*
- *instaan voor de opstelling, de ontwikkeling, de invoering en het beheer van technologische systemen van financiële informatie in de gecontroleerde vennootschap;*
- *instaan voor het waarderen van de elementen van de jaarrekening of van de geconsolideerde jaarrekening van de gecontroleerde vennootschap indien deze een belangrijk element vormen van de jaarrekening;*
- *deelnemen aan de interne auditfunctie;*
- *de gecontroleerde vennootschap vertegenwoordigen bij de afwikkeling van fiscale of andere geschillen;*
- *tussenkomen in de werving van personen die deel uitmaken van een orgaan of van het leidinggevend personeel van de gecontroleerde vennootschap.*

33 *Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen,* Aanbeveling van de Commissie van 16 mei 2002 - Onafhankelijkheid van de met de wettelijke controle belaste accountant in de EU: basisbeginselen, L 191 van 19 juli 2002, pp. 22-57.

34 Koninklijk besluit van 4 april 2003 betreffende de prestaties die de onafhankelijkheid van de commissaris in het gedrang brengen, *Belgisch Staatsblad van* 19 mei 2003.

Uitgaand van het Europees voorstel van verordening wordt hieronder getracht beide "*Black lists*" tegenover elkaar te stellen:

"***Black list***"	
Europees voorstel van verordening	Thans geldend Belgisch recht
[artikel 7, § 1 – Een wettelijke auditor of een auditkantoor en elke houder van stemrechten in een auditkantoor is onafhankelijk van de gecontroleerde entiteit en mag niet betrokken zijn bij de besluitvorming van de gecontroleerde entiteit.]	• in de gecontroleerde vennootschap een beslissing nemen of in de besluitvorming tussenkomen
• diensten van deskundigen die geen verband houden met de controle, diensten inzake belastingadvies, algemene bedrijfsvoering en andere adviesdiensten;	
• boekhouding en het opstellen van administratieve vastleggingen en financiële overzichten;	• bijstand verlenen of deelnemen aan de voorbereiding of het voeren van de boekhouding of aan de opstelling van de jaarrekening of van de geconsolideerde jaarrekening van de gecontroleerde vennootschap
• het ontwikkelen en ten uitvoer leggen van de interne beheersings- of risicobeheersprocedure die verband houdt met de opstelling en/of controle van financiële informatie in de financiële overzichten, alsook risicoadvies;	
• waarderingsdiensten, het geven van een oordeel over de getrouwheid of verklaringen over inbreng in natura;	• instaan voor het waarderen van de elementen van de jaarrekening of van de geconsolideerde jaarrekening van de gecontroleerde vennootschap indien deze een belangrijk element vormen van de jaarrekening
• actuariële en juridische diensten, waaronder de beslechting van rechtsgeschillen;	• de gecontroleerde vennootschap vertegenwoordigen bij de afwikkeling van fiscale of andere geschillen
• het ontwikkelen en ten uitvoer leggen van in artikel 2, lid 13, onder b) tot en met j), van Richtlijn 2006/43/EG bedoelde financiële informatietechnologiesystemen voor organisaties van algemeen belang (nvdr: alle OOB's, uitgezonderd beursgenoteerde vennootschappen);	• instaan voor de opstelling, de ontwikkeling, de invoering en het beheer van technologische systemen van financiële informatie in de gecontroleerde vennootschap
• het deelnemen aan de interne beheersing van de auditcliënt en het leveren van diensten die verband houden met de interne beheersingsfunctie;	• deelnemen aan de interne auditfunctie
• diensten van een makelaar of handelaar, beleggingsadviseur of investeringsbank; het voor de auditcliënt optreden bij de beslechting van rechtsgeschillen	• N.T. (bedrijfsrevisoren mogen dergelijke diensten niet verrichten – voorbehouden opdrachten)
	• tussenkomen in de werving van personen die deel uitmaken van een orgaan of van het leidinggevend personeel van de gecontroleerde vennootschap;

Voorts heeft de Belgische wetgever met betrekking tot de opdrachten, buiten de onverenigbare opdrachten, die een wettelijke auditor of een beroepsbeoefenaar uit zijn netwerk zou mogen verrichten, sinds 2003 een beperking ingesteld voor opdrachten bij beursgenoteerde vennootschappen en vennootschappen die behoren tot een groep die een geconsolideerde jaarrekening moet opstellen en bekendmaken, in de vorm van een "*one to one*"-regel waarvan kan worden afgeweken mits toestemming van het auditcomité van de vennootschap of van een autoriteit binnen het Belgisch systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren, tenzij de betrokken vennootschap wordt gecontroleerd door een college van commissarissen ("*joint audit*").

6.7. Invoering van verplichte "zuivere" auditkantoren in welbepaalde omstandigheden

Artikel 10, § 5 van het voorstel voor een verordening van de Europese Commissie luidt als volgt:

"Wanneer meer dan één derde van de jaarlijkse inkomsten van een auditkantoor uit controles afkomstig is van grote organisaties van openbaar belang en het auditkantoor behoort tot een netwerk waarvan de gezamenlijke jaarlijkse inkomsten van de leden uit controles binnen de Europese Unie meer bedragen dan 1,5 miljard EUR, dient het kantoor te voldoen aan de volgende voorwaarden:

a) het kantoor levert, direct of indirect, geen niet-controlediensten;

b) het kantoor behoort niet tot een netwerk dat binnen de Unie niet-controlediensten levert;

c) een entiteit die de in lid 3 genoemde diensten levert, bezit, direct of indirect, niet meer dan 5 procent van het kapitaal of van de stemrechten in het auditkantoor;

d) entiteiten die de in lid 3 genoemde diensten levert, bezit als geheel, direct of indirect, niet meer dan 10 procent van het kapitaal of van de stemrechten in het auditkantoor;

e) het kantoor bezit, direct of indirect, niet meer dan 5 procent van het kapitaal of van de stemrechten in een entiteit die diensten als genoemd in lid 3 levert."

Doel van het voorstel van de Commissie is een soort "dam op te werpen" tegen een predominante positie van een marktspeler. Dergelijke positie zou ***gelijktijdig*** op twee niveaus moeten voorkomen:

- ***op nationaal niveau***: wanneer meer dan één derde van de jaarlijkse inkomsten van een auditkantoor afkomstig is uit controles van grote organisaties van openbaar belang;
- ***op Europees niveau***: wanneer een auditkantoor behoort tot een netwerk waarvan de gezamenlijke jaarlijkse inkomsten van de leden uit controles binnen de Europese Unie meer bedragen dan 1,5 miljard EUR.

De "dam" die de Europese Commissie wil opwerpen bestaat erin dergelijk auditkantoor en zijn Europese structuur een verbod op het verstrekken van "niet-controlediensten" op te leggen. Er worden vijf voorwaarden gesteld om alle op het niveau van het auditkantoor denkbare gevallen te vermijden:

a) het kantoor zou, direct of indirect, geen niet-controlediensten mogen leveren aan welke organisatie van openbaar belang dan ook;

b) het kantoor zou niet mogen behoren tot een netwerk dat binnen de Unie niet-controlediensten levert;

c) een entiteit die de in lid 3 van artikel 10 genoemde diensten levert, bezit, direct of indirect, niet meer dan 5 procent van het kapitaal of van de stemrechten in het auditkantoor;

d) entiteiten die de in lid 3 van artikel 10 genoemde diensten leveren, bezitten als geheel, direct of indirect, niet meer dan 10 procent van het kapitaal of van de stemrechten in het auditkantoor;

e) het kantoor mag, direct of indirect, niet meer dan 5 procent bezitten van het kapitaal of van de stemrechten in een entiteit

die diensten als genoemd in lid 3 van artikel 10 levert.

6.8. Duur van het mandaat en rotatievoorschriften

Met het voorstel voor een verordening wil de Europese Commissie in het Europees recht beperkingen stellen aan de duur van een mandaat of (opeenvolgende) mandaten voor een wettelijke controle van jaarrekeningen bij organisaties van openbaar belang (verkort OOB's) in de zin van de nieuwe definitie zoals geformuleerd in het voorstel van richtlijn tot wijziging van de "auditrichtlijn".

Het voorstel voor een richtlijn tot wijziging van de auditrichtlijn legt daarentegen geen dergelijk verbod op voor wettelijke controleopdrachten bij ondernemingen die niet worden aangemerkt als organisaties van openbaar belang (verkort niet-OOB's).

In artikel 33 van haar voorstel voor een verordening voert de Europese Commissie nieuwe – specifiek op controlediensten bij OOB's gerichte – maatregelen in met betrekking tot de volgende aspecten:

- minimumduur van een opdracht: minimum 2 jaar voor een eerste opdracht;
- maximumduur voor opeenvolgende opdrachten uitgevoerd door een zelfde wettelijke auditor of auditkantoor (in de omgang "externe rotatie" genoemd): maximum 6 jaar indien geen college / maximum 9 jaar indien een college;
- *"cooling-off"*-periode om een nieuwe wettelijke jaarrekeningcontroleopdracht te mogen uitvoeren (als natuurlijke persoon én als rechtspersoon): minimum 4 jaar;
- mogelijkheid om af te wijken van de maximumduur voor opeenvolgende controleopdrachten (verlenging met maximum 2 jaar indien geen gezamenlijke controle / met maximum 3 jaar bij gezamenlijke controle), mits een afwijking wordt toegestaan door de autoriteit belast met het publiek toezicht op de wettelijke auditors;
- "interne rotatie"-maatregel: de voornaamste auditpartner(s) die verantwoordelijk is (zijn) voor de uitvoering van een wettelijke controle, moet(en) ten laatste na een periode van zeven jaar worden vervangen, volgens een progressief roulatiesysteem (waarvan de efficiëntie moet kunnen worden aangetoond);
- bij vervanging van een wettelijke auditor: verplichting voor zijn voorganger om een overdrachtsdossier te verstrekken, dat aan technische vereisten moet voldoen die inhoudelijk worden vastgelegd op basis van een technische reglementaire norm goedgekeurd door de Europese Commissie (bij delegatie – voorheen de comitologieprocedure) op voorstel van de EAEM.

6.9. Controlenormen voor de wettelijke jaarrekeningcontrole

In zijn huidige vorm luidt artikel 26 van de auditrichtlijn als volgt:

"1. De lidstaten schrijven voor dat wettelijke auditors en auditkantoren hun wettelijke controles van de jaarrekeningen moeten uitvoeren met inachtneming van de internationale controlestandaarden die door de Commissie zijn goedgekeurd volgens de procedure van artikel 48, lid 2. De lidstaten kunnen een nationale controlestandaard toepassen zolang de Commissie geen internationale controlestandaard over hetzelfde onderwerp heeft goedgekeurd. De volledige tekst van goedgekeurde internationale controlestandaarden wordt in alle officiële talen van de Gemeenschap gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie.

2. De Commissie kan volgens de in artikel 48, lid 2, vermelde procedure een besluit nemen over de toepasselijkheid in de Gemeenschap van internationale controlestandaarden. De Commissie keurt internationale controlestandaarden goed voortoepassing in de Gemeenschap enkel wanneer deze standaarden:

a) volgens geijkte procedures, onder publiek toezicht en op transparante wijze zijn opgesteld en internationaal algemeen aanvaard zijn; en

b) bijdragen tot een grote geloofwaardigheid en hoge kwaliteit van jaarrekeningen of geconsolideerde jaarrekeningen in overeenstemming met de beginselen die zijn neergelegd in

artikel 2, lid 3, van Richtlijn 78/660/EEG en artikel 16, lid 3, van Richtlijn 83/349/EEG; en

c) bevorderlijk zijn voor het Europees algemeen belang.

[[De in de eerste alinea bedoelde maatregelen, die niet essentiële onderdelen van deze richtlijn beogen te wijzigen door haar aan te vullen, worden vastgesteld volgens de in artikel 48, lid 2 bis, bedoelde regelgevingsprocedure met toetsing.]

3. De lidstaten mogen controlewerkzaamheden of –vereisten die een aanvulling zijn op — of in uitzonderlijke gevallen een uitsluiting inhouden van — delen van de internationale controlestandaarden, verplicht stellen enkel indien deze voortvloeien uit specifieke nationale wettelijke vereisten in verband met dereikwijdte van wettelijke controles van jaarrekeningen. De lidstaten dragen er zorg voor dat deze controlewerkzaamheden of -vereisten voldoen aan het bepaalde in lid 2, onder b) en c), en stellen de Commissie en de lidstaten hiervan in kennis alvorens zij worden goedgekeurd. In het uitzonderlijke geval van het uitsluiten van delen van een internationale controlestandaard stellen de lidstaten de Commissie en de andere lidstaten

ten minste zes maanden voor de nationale goedkeuring in kennis van hun specifieke nationale wettelijke vereisten en de redenen voor handhaving ervan of, in het geval van vereisten die al bestonden op het tijdstip van goedkeuring van een internationale controlestandaard, uiterlijk drie maanden na goedkeuring van de relevante internationale controlestandaard.

4. De lidstaten mogen gedurende een termijn tot uiterlijk op 29 juni 2010 aanvullende vereisten inzake wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen verplicht stellen."

Op grond hiervan is in België beslist om op termijn over te schakelen op de internationale controlestandaarden van de IAASB die gepubliceerd zijn door de IFAC, na afloop van het *"Clarity"* dat werd voltooid in 2009.

De Hoge Raad heeft in zijn vergadering van 15 december 2009 beslist de ontwerpnormen van 10 november 2009 goed te keuren, mits het IBR op regelmatige basis de vorderingsstaat van het begeleidingsprogramma meedeelt, zodanig dat de Hoge Raad er zich kan van vergewissen dat die begeleidingsmaatregelen verlopen volgens het door het IBR voorgelegde programma.

Op 1 april 2010 heeft de heer Vincent Van Quickenborne, federaal Minister bevoegd voor Economie, een bericht opgesteld met betrekking tot de goedkeuring van de door de Hoge Raad op 15 december 2009 goedgekeurde norm van 10 november 2009. Dit bericht werd bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 16 april 2010 en een *erratum* in het *Belgisch Staatsblad* van 28 april 2010.

De eigenlijke toepassing van deze normen verloopt in twee fasen, om voor de nodige aanpassingen voldoende tijd te gunnen aan de auditkantoren die geen wettelijke jaarrekeningcontrole verrichten bij beursgenoteerde ondernemingen, kredietinstellingen en verzekeringsondernemingen en zodoende het risico van een nog sterkere concentratie op de externe auditmarkt te vermijden.

Datum van inwerkingtreding:

- boekjaren afgesloten vanaf 15 december 2012 voor jaarrekeningcontroles bij OOB's;
- boekjaren afgesloten vanaf 15 december 2014 voor jaarrekeningcontroles bij alle andere "ondernemingen" in de ruime zin (inclusief, bij voorbeeld, de VZW's).

*

* *

Zowel het voorstel voor een Europese verordening als het voorstel tot wijziging van de auditrichtlijn hebben tot doel de internationale controlestandaarden toe te passen voor alle vormen van wettelijke controle van jaarrekeningen bij ondernemingen met vestiging in de Europese Unie.

Uittreksel uit het voorstel voor een verordening

Artikel 20

Gebruik van internationale controlestandaarden

De wettelijke auditor(s) of het (de) auditkanto(o)r(en) dient (dienen) bij de uitvoering van de wettelijke controle van organisaties van openbaar belang de internationale controlestandaarden als bedoeld in artikel 26 van Richtlijn 2006/43/EG in acht te nemen, voor zover deze standaarden in overeenstemming zijn met de eisen van deze verordening.

Uittreksel uit de auditrichtlijn, met inlassing van de thans besproken wijzigingsvoorstellen

Hoofdstuk V

Controlestandaarden en controleverklaringen

Artikel 26

Controlestandaarden

1. De lidstaten dragen er zorg voor dat wettelijke auditors en auditkantoren bij het uitvoeren van wettelijke controles van jaarrekeningen voldoen aan de ***internationale controlestandaarden***, mits deze standaarden in overeenstemming zijn met de vereisten van deze richtlijn en van Verordening XX/XX.

De lidstaten mogen controlewerkzaamheden of -vereisten die een aanvulling zijn op de internationale controlestandaarden, uitsluitend verplicht stellen indien deze voortvloeien uit specifieke nationale wettelijke vereisten die verband houden met het voorwerp van wettelijke controles van jaarrekeningen. De lidstaten dragen er zorg voor dat deze controlewerkzaamheden of –vereisten aan de volgende voorwaarden voldoen:

a) zij dragen bij tot een grote geloofwaardigheid en hoge kwaliteit van jaarrekeningen of geconsolideerde jaarrekeningen in overeenstemming met de beginselen die zijn neergelegd in artikel 4, lid 3, van Richtlijn [xxxx] betreffende de jaarrekeningen en de geconsolideerde jaarrekeningen van bepaalde soorten ondernemingen;

b) zij zijn bevorderlijk voor het algemeen belang van de Unie.

De lidstaten brengen deze controlewerkzaamheden of –vereisten ter kennis van de Commissie, de EAEM en de andere lidstaten.

2. Voor de toepassing van lid 1 betekent "internationale controlestandaarden" de in het kader van het *Clarity Project* tot stand gebrachte *International Standards on Auditing* (ISA) en de daarmee verband houdende statements en standaarden die in 2009 zijn uitgebracht door de *International Federation of Accountants* (IFAC), voor zover zij relevant zijn voor wettelijke controles van jaarrekeningen.

3. Aan de Commissie wordt de bevoegdheid verleend overeenkomstig artikel 48*bis* gedelegeerde handelingen vast te stellen ter wijziging van de definitie van internationale controlestandaarden in lid 2 van dit artikel. De Commissie speelt bij het gebruik van deze bevoegdheid in op eventueel door de IFAC in de ISA's aangebrachte wijzigingen, het advies van de *Public Interest Oversight Board* betreffende dergelijke wijzigingen alsook eventuele andere ontwikkelingen in de auditpraktijk en binnen het auditberoep.".

De EAEM is bevoegd om in een aantal materies technische normen uit te werken:

- artikel 33, § 6 van het ontwerp van verordening: inhoud van het overdrachtsdossier in geval van vervanging van een wettelijke auditor (interne roulatie – externe roulatie in geval van een mandaat *intuitu personae*) of van een auditkantoor (externe roulatie) door een andere;
- artikel 50, § 2 van het ontwerp van verordening: procedure die wettelijke auditors en auditkantoren moeten volgen bij de wettelijke controle van jaarrekeningen bij organisaties van openbaar belang om een Europees kwaliteitscertificaat te verkrijgen.

Daarnaast zijn er nog richtsnoeren in talrijke materies die aan bod komen in artikel 46, §3 van het voorstel voor een verordening.

6.10. Openstelling van het kapitaal van auditkantoren

Artikel 3, § 4 van de auditrichtlijn legt qua aandeelhoudersstructuur en beheer van auditkantoren de volgende regels op:

"Alleen entiteiten die aan de onder a) tot en met d) gestelde voorwaarden voldoen, mogen door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten worden toegelaten als auditkantoren:

a) de natuurlijke personen die wettelijke controles van jaarrekeningen namens een kantoor uitvoeren, die ten minste voldoen aan de in de artikelen 4 en 6 tot en met 12 gestelde voorwaarden en toegelaten zijn in die lidstaat als wettelijke auditors;

b) een meerderheid van de stemrechten van de entiteit is in het bezit van auditkantoren die in een lidstaat zijn toegelaten, of van natuurlijke personen die ten minste voldoen aan de in de artikelen 4 en 6 tot en met 12 gestelde voorwaarden. De lidstaten kunnen bepalen dat dergelijke natuurlijke personen ook in een andere lidstaat moeten zijn toegelaten. Voor de wettelijke controle van de jaarrekeningen van coöperaties en soortgelijke instellingen, zoals bedoeld in artikel 45 van Richtlijn 86/635/EEG, kunnen de lidstaten andere specifieke bepalingen inzake de stemrechten vaststellen;

c) een meerderheid – van ten hoogste 75% – van de leden van het leidinggevende of bestuursorgaan van de entiteit bestaat uit auditkantoren die in een lidstaat zijn toegelaten, of uit natuurlijke personen die ten minste voldoen aan de in de artikelen 4 en 6 tot en met 12 gestelde voorwaarden. De lidstaten kunnen bepalen dat dergelijke natuurlijke personen ook in een andere lidstaat moeten zijn toegelaten. Wanneer dit orgaan uit slechts twee leden bestaat, moet één van deze leden ten minste aan de in dit lid gestelde voorwaarden voldoen;

d) het kantoor voldoet aan de in artikel 4 gestelde voorwaarde.

De lidstaten mogen alleen bijkomende voorwaarden stellen in verband met het bepaalde onder c), die in verhouding staan tot het nagestreefde doel en niet verder gaan dan hetgeen strikt noodzakelijk is."

Het voorstel voor een richtlijn tot wijziging van de auditrichtlijn stelt de volgende aanpassingen in het vooruitzicht:

- schrapping van punt b) en dus ook van een minimumvereiste met betrekking tot de aandeelhouderskring van auditkantoren;
- wijziging van punt c) in de vorm van een vervanging van de huidige regel door de volgende: "een meerderheid van de leden van het leidinggevende of bestuursorgaan van de entiteit bestaat uit auditkantoren die in een lidstaat zijn toegelaten, of uit natuurlijke personen die ten minste voldoen aan de in de artikelen 4 en 6 tot en met 12 gestelde voorwaarden. Wanneer dit orgaan uit slechts twee leden bestaat, moet één van deze leden ten minste aan de in dit lid gestelde voorwaarden voldoen.";
- vervanging van het laatste lid door de volgende regel: "De lidstaten mogen met betrekking tot deze punten geen aanvullende voorwaarden stellen. Het is de lidstaten niet toegestaan voor te schrijven dat een minimum aan kapitaal of aan stemrechten in een auditkantoor in handen is van wettelijke auditors of auditkantoren.".

C. Betrokkenheid bij andere dossiers ter vrijwaring van het algemeen belang

1. Strijd tegen het witwassen van kapitaal en de financiering van terrorisme

Traditioneel heeft de Hoge Raad voor de Economische Beroepen steeds bijzondere aandacht besteed aan de problematiek van de strijd tegen het witwassen van kapitaal en de financiering van terrorisme. Sinds de jaren '90 heeft de Hoge Raad herhaaldelijk een proactieve rol gespeeld.

In zijn hoedanigheid van hoofd van de Belgische delegatie van de *Financial Action Task Force* (verkort FATF of *Groupement d'Action financière,* verkort GAFI) heeft de Voorzitter van de Cel voor Financiële Informatieverwerking (verkort CFI) het initiatief genomen om op diverse tijdstippen in 2011 de Hoge Raad op de hoogte te brengen van een mededeling betreffende de landen met strategische tekortkomingen op het gebied van de bestrijding van witwassen en financiering van terrorisme, zoals vastgesteld door de FAG en de te nemen maatregelen voor deze landen.

Meer in het bijzonder heeft de Voorzitter van de CFI gedurende 2011 driemaal een mededeling overgemaakt betreffende de landen met strategische tekortkomingen op het gebied van de bestrijding van witwassen en financiering van terrorisme, zoals vastgesteld door de FAG en de te nemen maatregelen voor deze landen, met name op 25 februari 2011, 24 juni 2011 en 28 oktober 2011. Deze mededelingen zijn eveneens beschikbaar op de website[35] van de CFI.

Als controle- of toezichthoudende overheid in de zin van artikel 39 van de wet van 11 januari 1993, heeft de Hoge Raad een schrijven gericht naar de vertegenwoordigers van de drie instituten (IBR – IAB – BIBF) en hen gevraagd om dit bericht naar hun leden toe te verspreiden zodat zij hieraan kunnen voldoen.

35 http://www.ctif-cfi.be/website/index.php?option=com_content&view=article&id=157&Itemid=153&lang=nl Zie in het bijzonder de tab "niet-meewerkende landen".

2. Werking van de tuchtinstanties

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen is steeds zeer begaan geweest met een doeltreffende werking van de tuchtinstanties, aangezien dit één van de hoekstenen vormt voor de geloofwaardigheid van de economische beroepen.

In dit opzicht volgt de Hoge Raad de (her)benoemingen van de leden van de tuchtinstanties op de voet.

Begin 2010 had de Hoge Raad voor de Economische Beroepen reeds het initiatief genomen om erop te wijzen dat het mandaat van de magistraten met zitting in de tuchtinstanties van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten sinds 15 juli 2009 was verlopen en dat er zo snel mogelijk in de benoeming zou dienen te worden voorzien van daartoe gemachtigde magistraten, om zodoende ook de doeltreffendheid te kunnen waarborgen van de door de wetgever ingestelde tuchtinstanties.

De Hoge Raad heeft in 2011 kunnen vaststellen dat het mandaat van de meeste magistraten met zitting in de tuchtinstanties van het IAB verlengd werd, dit via het koninklijk besluit van 11 juli 2011 (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 5 augustus 2011).

In mei 2012 zijn de voorzitters (zowel de effectieve als de plaatsvervangende) van de Nederlandstalige Tuchtcommissie van het IBR en het IAB, alsook de effectieve voorzitter van de Nederlandstalige en Franstalige kamer van de Commissie van Beroep van het IAB vervangen (respectievelijk bij koninklijk besluit van 29 april 2012, *Belgisch Staatsblad* van 24 mei 2012 en bij koninklijk besluit van 15 mei 2012, *Belgisch Staatsblad* van 25 mei 2012, 2de editie).

3. Herziening van de boekhoudrichtlijnen

Sinds 2007 zijn er op Europees niveau talrijke besprekingen gewijd aan de problematiek in verband met een versoepeling van de (met name boekhoudrechtelijke) verplichtingen voor de kleinste ondernemingen (de zogenaamde "micro-entiteiten").

Zo is het voorstel voor een richtlijn waarbij een nieuwe vennootschapscategorie zou worden ingevoerd (de zogenaamde "micro-entiteiten") langdurig besproken en aangepast, om uiteindelijk definitief te worden goedgekeurd in 2012[36].

Op grond van de voorschriften uit de richtlijn voor "micro-entiteiten" is het de lidstaten ***toegestaan*** regels uit te vaardigen waarmee de boekhoudrechtelijke verplichtingen worden versoepeld voor de kleinste ondernemingen die aan de Europese criteria beantwoorden.

Hierna volgen de twee meest relevante uittreksels uit deze richtlijn.

Uittreksels uit het nieuwe artikel 1bis van de richtlijn 78/660/EEG (de zogenoemde vierde richtlijn inzake vennootschapsrecht)

- *"§ 1. De lidstaten kunnen overeenkomstig leden 2 en 3 voorzien in ontheffingen van bepaalde door deze richtlijn opgelegde verplichtingen ten aanzien van vennootschappen die op de balansdatum twee van de drie volgende criteria niet overschrijden (micro-entiteiten):*

a) balanstotaal: 350 000 EUR;

b) netto-omzet: 700 000 EUR;

c) gemiddeld personeelsbestand gedurende het boekjaar: 10."

- *"§ 2. De lidstaten kunnen deze [...] vennootschappen vrijstellen van enkele of alle van de volgende verplichtingen:*

(...)

c) de verplichting om een toelichting op te stellen [...];

d) de verplichting om [...] een jaarverslag op te stellen;

e) de verplichting om een jaarrekening te publiceren [...], op voorwaarde dat de erin vervatte balansinformatie behoorlijk en overeenkomstig de nationale wetgeving wordt ingediend bij minstens één door de betrokken lidstaat aangewezen bevoegde autoriteit. Wanneer de bevoegde autoriteit niet het centrale register, het handelsregister of het vennootschapsregister is [...], moet de bevoegde autoriteit de ingediende balansinformatie aan het register verstrekken."

Aangezien de mogelijkheid die de lidstaten krijgen, niet zonder gevolgen blijft voor de diverse economische beroepsbeoefenaars, heeft de Hoge Raad de besprekingen van nabij gevolgd en de eventuele voorstellen onderzocht tot wijziging van het toepasselijk Belgisch wettelijk kader in het licht van de eventuele gevolgen hiervan voor de diverse economische beroepsbeoefenaars.

*

* *

Momenteel worden op Europees niveau nog andere maatregelen besproken. Zo onder meer de publicatie door de Europese Commissie op 25 oktober 2011 van een voorstel voor een richtlijn – in het verlengde van de publieke raadpleging die in november 2009 werd gehouden over de eventuele goedkeuring van de norm "IFRS voor KMO's" op Europees niveau – die in de plaats zou komen van de vierde en zevende Europese richtlijn inzake vennootschapsrecht. Beide richtlijnen vormen de basis van het huidige Belgische boekhoudrecht.

Dit voorstel voor een richtlijn laat uitschijnen dat het niet opportuun lijkt om de norm IFRS voor KMO's op Europees niveau in te voeren, gelet onder meer op de bevindingen van de impactstudie hierover. Dat was ook het meerderheidsstandpunt in België. Alleen het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (verkort IBR) had zich in het kader van de publieke raadpleging van de Europese Commissie voorstander verklaard van de invoering van deze internationale standaard.

De optie die de Europese Commissie uiteindelijk heeft weerhouden, komt erop neer dat de vierde en zevende Europese richtlijn inzake vennootschapsrecht worden opgeheven, en dat gelijk-

36 Richtlijn 2012/6/EU van het Europees Parlement en de Raad van 14 maart 2012 tot wijziging van Richtlijn 78/660/EEG van de Raad betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen wat micro-entiteiten betreft (*PBEU* L81 van 21 maart 2012).

tijdig één enkele nieuwe richtlijn wordt uitgevaardigd, met daarnaast een aanpassing van de "transparantierichtlijn".

Deze hervorming heeft een tweeledig doel: de boekhoudrechtelijke verplichtingen voor kleine ondernemingen versoepelen, enerzijds, en de leesbaarheid en vergelijkbaarheid van financiële overzichten van ondernemingen uit de Europese Unie verbeteren, anderzijds.

Hierna worden – niet-exhaustief – een aantal aspecten aangestipt:

- Voor de in oktober 2011 op Europees niveau lopende projecten (op het ogenblik dat het ontwerp werd vrijgegeven waarmee de vierde en zevende Europese richtlijn inzake vennootschapsrecht worden omgevormd tot één enkele nieuwe richtlijn) is het zo dat wordt beraadslaagd over het naast elkaar bestaan van twee ontwerprichtlijnen (enerzijds, de richtlijn "micro-entiteiten" en, anderzijds, de richtlijn die de vierde en zevende Europese richtlijn inzake vennootschapsrecht moet vervangen). Hoewel beide ontwerpen onderling verbonden zijn, kan het best zijn dat één van beide wordt goedgekeurd en het andere niet.
- De regels ter vereenvoudiging van de boekhoudrechtelijke verplichtingen uit het voorstel van richtlijn ter vervanging van de vierde en zevende Europese richtlijn gelden *grosso modo* voor alle "kleine ondernemingen" (in de zin van de richtlijn) en de "kleine groepen" (in de zin van de richtlijn), uitgezonderd de ondernemingen die als "organisatie van openbaar belang" dienen te worden aangemerkt.
- De meeste maatregelen slaan op boekhoudrechtelijke verplichtingen (waarderingsmethodes/inhoud van financiële overzichten/openbaarmakingsregels). De meeste sluiten zo veel mogelijk aan bij de internationaal geldende regels (zoals, bij voorbeeld, schrapping van de Lifo-methode, invoering van de mogelijkheid om financiële instrumenten te waarderen met toepassing van de "*fair value*").
- Een belangrijk aspect zijn de criteria voor kleine en middelgrote ondernemingen. De huidige richtlijnen leggen criteria vast die in het nationale recht moeten worden omgezet, waarbij een zekere manoeuvreerruimte voor elke lidstaat wordt gelaten.

In zijn oorspronkelijke versie zoals gepubliceerd in oktober 2011 staat het voorstel voor een richtlijn ter vervanging van de vierde en zevende Europese richtlijn geen enkele manoeuvreerruimte toe, in tegenstelling tot het voorschrift van de huidige artikelen 11 en 27 van de vierde Europese richtlijn inzake vennootschapsrecht. De criteria worden door Europa vastgelegd en moeten onverkort in het nationale recht worden omgezet.

Voor België zou het verschil groot zijn tussen de momenteel geldende criteria en die welke van toepassing zouden zijn zodra de nieuwe richtlijn is goedgekeurd, want de laatste maal dat Europa de criteria heeft verhoogd (in 2006), heeft België die niet opgetrokken.

De tabellen op de volgende twee bladzijden geven een historisch overzicht van de omvangcriteria in Europa en in België. Ook wordt aangegeven welke de omvangcriteria zouden worden, mochten beide voorstellen voor een richtlijn worden goedgekeurd.

Voor de "micro-entiteiten" is de richtlijn al in 2012 definitief goedgekeurd[37].

37 Richtlijn 2012/6/EU van het Europees Parlement en de Raad van 14 maart 2012 tot wijziging van Richtlijn 78/660/EEG van de Raad betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen wat micro-entiteiten betreft (*PBEU* L81 van 21 maart 2012).

	1978	1984	1990	1994	1999	2003	2006	Voorstel Micro-entiteiten	Voorstel Richtlijn 2011
Vierde Europese richtlijn	Europese rekeneenheden	Ecus	Ecus	Ecus	Euro	Euro	Euro	Euro	Euro
Artikel 1bis (ontwerp) Micro-entiteiten									
Balanstotaal								350.000	
Totaal omzet ex BTW								700.000	
Aantal FTE's								10	
Art. 11 - Art. 3, § 1 (ontwerp) Kleine ondernemingen									
Balanstotaal	1.000.000	1.550.000	2.000.000	2.500.000	3.125.000	3.650.000	4.400.000		5.000.000
Totaal omzet ex BTW	2.000.000	3.200.000	4.000.000	5.000.000	6.250.000	7.300.000	8.800.000		10.000.000
Aantal FTE's	50	50	50	50	50	50	50		50
Art. 27 – Art. 3, § 2 (ontwerp) Middelgrote ondern./ Kleine groepen									
Balanstotaal	4.000.000	6.200.000	8.000.000	10.000.000	12.500.000	14.600.000	17.500.000		20.000.000
Totaal omzet ex BTW	8.000.000	12.800.000	16.000.000	20.000.000	25.000.000	29.200.000	35.000.000		40.000.000
Aantal FTE's	250	250	250	250	250	250	250		250
- Art. 3, § 3 (ontwerp) Grote ondernemingen/ Middelgrote groepen									
Balanstotaal									20.000.000
Totaal omzet ex BTW									40.000.000
Aantal FTE's									250

	1975	1983	1986	1990	1991	1995	1999	2000[38]	2005[39]
Wet van 17 juli 1975	BEF	BEF	BEF	BEF	BEF	BEF	BEF	Euro	
Artikel 12, § 2 Kleine venn.									
Balanstotaal	25.000.000	40.000.000	70.000.000		85.000.000	100.000.000		3.125.000	
Totaal omzet ex BTW	50.000.000	80.000.000	145.000.000		170.000.000	200.000.000		6.250.000	
Aantal FTE's	50	50	50		50	50		50	
KB van 6 maart 1990				BEF	BEF	BEF	BEF	Euro	
Artikel 9 Kleine groepen									
Balanstotaal				280.000.000	340.000.000	400.000.000		12.500.000	
Totaal omzet ex BTW				580.000.000	680.000.000	800.000.000		25.000.000	
Aantal FTE's				250	250	250		250	
Wetboek venn.							BEF	Euro	Euro
Artikel 15 Kleine venn.									
Balanstotaal							100.000.000	3.125.000	3.650.000
Totaal omzet ex BTW							200.000.000	6.250.000	7.300.000
Aantal FTE's							50	50	50
Artikel 16 Kleine groepen									
Balanstotaal							400.000.000	12.500.000	14.600.000
Totaal omzet ex BTW							800.000.000	25.000.000	29.200.000
Aantal FTE's							250	250	250

38 Omzetting van de richtlijn 1999/60/EG.

39 Omzetting van de richtlijn 2003/38/EG.

*

* *

Met de Balanscentrale werd contact genomen om na te gaan welke de weerslag zou zijn van een verhoging van de criteria, zoals voorgesteld in de voorstellen van richtlijn over "micro-entiteiten" en de ontwerprichtlijn tot vervanging van de vierde en zevende Europese richtlijn.

Belangrijk om weten is dat de Balanscentrale:

- de criteria niet op geconsolideerde basis kan beoordelen;
- niet anders kan dan per hypothese werken voor ondernemingen die een verkort schema neerleggen, waarin de vermelding van de omzet niet verplicht is (de hypothese die de Balanscentrale hanteert = 80%).

De simulatie geeft de volgende cijfers, uitgaande van de jaarrekeningen over 2009 die bij de Balanscentrale van de NBB zijn neergelegd:

	Verkort	Volledig	**Totaal**
Micro	312 252	6 349	**318 601**
Klein	18 295	7 950	**26 245**
Middelgroot	45	4 125	**4 170**
Groot	1	2 578	**2 579**
Totaal	**330 593**	**21 002**	**351 595**

*

* *

De thans op stapel staande hervorming van de boekhoudrichtlijnen moet ook worden onderzocht in het licht van de aanpassing van de auditrichtlijn (bekendgemaakt in november 2011), want bepaalde regels hebben ook een rechtstreekse impact op de wettelijke auditors.

De hervorming van de boekhoudrichtlijnen – zoals die nu voorligt – dient te worden getoetst aan de thans op Europees niveau besproken aanpassing van de auditrichtlijn: enerzijds, het voorstel voor een richtlijn tot wijziging van de richtlijn 2006/43/EG (auditrichtlijn genoemd) en, anderzijds, het voorstel voor een verordening tot vaststelling van de maatregelen die specifiek van toepassing zijn op organisaties van openbaar belang (verkort OOB's) en de wettelijke auditors bij die OOB's.

- Alle *"organisaties van openbaar belang"* zouden, ongeacht hun grootte, een wettelijke auditor moeten aanstellen. Het begrip organisatie van algemeen belang zou geherdefinieerd worden en ruimer opgevat dan de huidige definitie, weliswaar zonder enige manoeuvreerruimte op nationaal niveau om de lijst uit te breiden (in tegenstelling tot de huidige definitie in de auditrichtlijn, die dat wel toestaat).
- De herziening van de criteria uit het huidige artikel 11 (kleine ondernemingen) en 27 (middelgrote ondernemingen) van de vierde Europese richtlijn inzake vennootschapsrecht, zou rechtstreeks gevolgen hebben voor het aantal ondernemingen die hun jaarrekening door een wettelijke auditor moeten laten controleren.
- Artikel 34 van het voorstel voor een richtlijn handelt over de verplichte wettelijke jaarrekeningcontrole voor "middelgrote" of "grote" ondernemingen. Uit de toelichting blijkt dat dit voor "kleine" ondernemingen (in de zin van het voorstel voor een richtlijn) erop neerkomt dat zij uitdrukkelijk worden vrijgesteld van wettelijke jaarrekeningcontrole, tenzij zij worden aangemerkt als *"organisatie van algemeen belang"*.
- Het voorstel voor een richtlijn tot wijziging van de auditrichtlijn staat elke lidstaat toe de jaarrekeningcontrole verplicht te stellen voor (bepaalde) "kleine ondernemingen" in de zin van de richtlijn (die de vierde en zevende richtlijn inzake vennootschapsrecht gaat vervangen).
- De richtlijn tot vervanging van de vierde en zevende Europese richtlijn inzake vennootschapsrecht legt inzake vennootschapscontrole de volgende regels vast in artikel 34:

"Artikel 34

Algemeen voorschrift

1. De lidstaten zien erop toe dat de financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, middelgrote en grote ondernemingen worden gecontroleerd door een of meer personen die op grond van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad door de lidstaten zijn gemachtigd om wettelijke controles te verrichten.

De wettelijke auditor geeft tevens een oordeel over de samenhang, of het ontbreken daarvan, tussen het bestuursverslag en de financiële overzichten voor hetzelfde boekjaar.

2. De eerste alinea van lid 1 is van toepassing op geconsolideerde financiële overzichten. De tweede alinea van lid 1 is van toepassing op geconsolideerde financiële overzichten en geconsolideerde bestuursverslagen."

Toelichting bij dit voorschrift

"4.8. Hoofdstuk 8 - Controle

De algemene vereisten als vastgesteld in artikel 34 zijn gewijzigd om de «Denk eerst klein»-benadering van dit voorstel te weerspiegelen. Bijgevolg zullen kleine ondernemingen volledig zijn vrijgesteld van een controle vanuit het oogpunt van het EU-vennootschapsrecht. In dit artikel wordt ook bepaald dat organisaties van openbaar belang ongeacht hun omvang aan een wettelijke controle worden onderworpen.

In een toevoeging bij artikel 35, lid 3, wordt verduidelijkt hoe de controlevereisten op groepen van ondernemingen van toepassing zijn."

- De richtlijn tot wijziging van de auditrichtlijn definieert de wettelijke controle van de jaarrekening als volgt:

"Artikel 2

Definities

In de zin van deze richtlijn wordt verstaan onder:

1. "wettelijke controle van jaarrekeningen": een controle van een jaarrekening of een geconsolideerde jaarrekening, voor zover deze:

a) door het recht van de Unie wordt voorgeschreven;

b) door nationaal recht wordt voorgeschreven met betrekking tot kleine ondernemingen;

c) op vrijwillige basis door kleine ondernemingen wordt uitgevoerd; (...)".

Voorts zou in de auditrichtlijn een artikel 43*ter* worden ingevoegd:

"Artikel 43ter

Kleine ondernemingen

Wanneer een lidstaat de wettelijke controle van de jaarrekeningen of geconsolideerde jaarrekeningen van kleine ondernemingen voorschrijft, is artikel 43bis mutatis mutandis van toepassing.

Indien een lidstaat regels heeft vastgesteld voor het uitvoeren van een beperkte beoordeling van de rekeningen van kleine ondernemingen als alternatief voor een wettelijke controle van jaarrekeningen, is deze lidstaat niet verplicht de controlestandaarden aan de wettelijke controle van die ondernemingen aan te passen.

Voor de toepassing van dit artikel wordt onder een "beperkte beoordeling" verstaan: een door een wettelijke auditor of een auditkantoor ondernomen handeling die gericht is op het detecteren van afwijkingen als gevolg van fouten of fraude in de financiële overzichten van een entiteit en die een lagere mate van zekerheid inhoudt dan een wettelijke controle.".

*

* *

Gesteld dat al deze ontwerpen ongewijzigd worden goedgekeurd, dan:

- zou voor ondernemingen die als organisatie van openbaar belang worden aangemerkt, nog steeds de verplichte wettelijke jaarrekeningcontrole gelden, ongeacht hun grootte;
- zou voor middelgrote en grote ondernemingen in de zin van de richtlijn, nog steeds de

verplichte wettelijke jaarrekeningcontrole gelden;

- zou voor kleine ondernemingen een wettelijke jaarrekeningcontrole kunnen gelden indien die door een nationale reglementering wordt opgelegd;
- zouden ondernemingen die worden aangemerkt als "micro-entiteiten" niet het voorwerp kunnen uitmaken van een wettelijke jaarrekeningcontrole.

4. Problematiek van dienstaanbod en honoraria

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen heeft kennis genomen van het arrest dat op 5 april 2011 door het Europees Hof van Justitie (Grote kamer) in de zaak C-119/09 is uitgesproken omtrent het verbod voor beoefenaars van een gereglementeerd beroep om actief cliënten te werven (*démarchage*)[40]. Het Hof van Justitie stelt dat het niet toegelaten is dat een nationale regelgeving de beoefenaars van een gereglementeerd beroep, zoals het beroep van accountant, volledig zou verbieden om actief cliënten te werven.

Concreet handelt het arrest over een bepaling uit de Franse deontologische code voor accountants[41] die stelt dat elk ongevraagd dienstaanbod aan derden verboden is.

In het kader van een geschil tussen de *Société fiduciaire nationale d'expertise comptable* en de Franse Minister van Begroting, verzoekt de betrokken accountantsvennootschap op 28 november 2007 de *Conseil d'Etat* om deze code nietig te verklaren, in zoverre het actief werven van cliënten wordt verboden. Volgens de accountantsvennootschap is het algemeen en absoluut verbod op het actief werven van cliënteel strijdig met de Richtlijn 2006/123/EG van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt, de zogenaamde dienstenrichtlijn, en meer in het bijzonder met artikel 24.

De Franse *Conseil d'Etat* richt op 4 maart 2009 de volgende prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie[42]:

"La directive [2006/123] a-t-elle entendu proscrire, pour les professions réglementées qu'elle vise, toute interdiction générale, quelle que soit la forme de pratique commerciale concernée, ou bien a-t-elle laissé aux États membres la possibilité de maintenir des interdictions générales pour certaines pratiques commerciales, telles que le démarchage? "

In zijn arrest van 5 april 2011 herinnert het Hof van Justitie vooreerst aan het algemeen juridisch kader van de dienstenrichtlijn, en gaat vervolgens dieper in op de artikelen 4, punt 12 en 24 van de dienstenrichtlijn[43].

40 Het arrest is beschikbaar op de website van de Europese Unie: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62009CJ0119:FR:HTML
In het *Publicatieblad van de Europese Unie* van 21 mei 2011 (*PB C* 152/4) is de verwijzing naar het arrest van het Hof (Grote Kamer) van 5 april 2011 opgenomen.

41 Artikel 12 van het Decreet n° 2007-1387 van 27 september 2007 *portant code de déontologie des professionnels de l'expertise comptable (JORF* van 28 september 2007, p. 15847).

42 In het Publicatieblad van 20 juni 2009 (*PB C* 141/28) is de verwijzing naar het verzoek om een prejudiciële beslissing bij de *Conseil d'Etat* van Frankrijk van 1 april 2009 vanwege de *Société fiduciaire nationale d'expertise comptable* gepubliceerd.

43. "***Artikel 24 - Commerciële communicatie van gereglementeerde beroepen***

1. De lidstaten trekken elk algeheel verbod op commerciële communicatie van gereglementeerde beroepen in.

2. De lidstaten zien erop toe dat de commerciële communicatie van gereglementeerde beroepen in overeenstemming is met de beroepsregels, overeenkomstig het Gemeenschapsrecht, welke in het bijzonder betreffen de onafhankelijkheid, waardigheid en integriteit van het beroep evenals het beroepsgeheim, op een wijze die strookt met de specifieke aard van elk beroep. Beroepsregels inzake commerciële communicatie zijn niet-discriminatoir, om dwingende redenen van algemeen belang gerechtvaardigd en evenredig."

Artikel 4, punt 12

"12) "commerciële communicatie": elke vorm van communicatie die is bestemd voor het direct of indirect promoten van de goederen, de diensten of het imago van een onderneming, organisatie of persoon die een commerciële, industriële of ambachtelijke activiteit of een gereglementeerd beroep uitoefent.

Het navolgende vormt als zodanig geen commerciële communicatie:

a) informatie die rechtstreeks toegang biedt tot de activiteit van een onderneming, organisatie of persoon, waaronder in het bijzonder een domeinnaam of een e-mailadres;

b) mededelingen over de goederen, de diensten of het imago van een onderneming, organisatie of persoon die onafhankelijk van deze zijn samengesteld, in het bijzonder wanneer ze zonder financiële tegenprestatie worden verstrekt."

Na de analyse van de specifieke Franse regelgeving, komt het Hof tot de conclusie dat uit artikel 24, § 1 van de dienstenrichtlijn moet worden afgeleid dat het zich verzet tegen een nationale regelgeving die beoefenaars van een gereglementeerd beroep totaal verbiedt om actief cliënten te werven:

"Eu égard à l'ensemble de ces considérations, il convient de répondre à la question posée que l'article 24, paragraphe 1, de la directive 2006/123 doit être interprété en ce sens qu'il s'oppose à une réglementation nationale qui interdit totalement aux membres d'une profession réglementée, telle que la profession d'expert-comptable, d'effectuer des actes de démarchage. "

Het argument van de Franse regering volgens hetwelk het actief werven van cliënteel door een accountant afbreuk zou doen aan de onafhankelijkheid van de beroepsbeoefenaar wordt niet weerhouden.

*

* *

De Hoge Raad benadrukt het belang van dit arrest voor de Belgische economische beroepsbeoefenaars.

Er kan immers vastgesteld worden dat ook in de huidige Belgische reglementaire voorschriften[44] voor de economische beroepsbeoefenaars ronseling en dienstaanbod aan banden worden gelegd. Deze regelgeving dateert uit de jaren '90 en het is noodzakelijk dat deze problematiek grondig wordt herbekeken in het licht van recente evoluties.

Reeds in zijn advies van 13 juni 2002[45] naar aanleiding van een gemeenschappelijke tekst uitgewerkt door het interinstitutencomité (IBR, IAB en BIBF) omtrent de gedragsregels aangaande publicitaire informatie[46], heeft de Hoge Raad in dit verband aangedrongen op een grondig onderzoek van diverse internationale, Europese en nationale voorschriften en rechtspraak:

"In het licht van hoger vermelde internationale ontwikkelingen en uiteenlopende standpunten van een aantal beroepsregulerende overheden van vrije beroepsbeoefenaars, moedigt de Hoge Raad voor de Economische Beroepen de opstelling van gedragsregels die tegemoetkomen aan de huidige economische behoeften en in overeenstemming zijn met internationale en nationale bepalingen, aan. Immers, uit hoger vermelde analyse en de hierna aan te halen voorbeelden blijkt duidelijk dat er een nood is om de economische beroepsbeoefenaars een kader aan te reiken dat bijdraagt tot een verduidelijking van hun rechten en plichten inzake publiciteit. De Hoge Raad voor de Economische Beroepen steunt het initiatief van het interinstitutencomité om de verschillende economische beroepen gedragsregels die voor deze laatsten een houvast bieden, te verstrekken."

Voormeld arrest van het Hof van Justitie geeft de aanzet voor de modernisering van de bestaande regelgeving inzake dienstaanbod en het verspreiden van publicitaire informatie en de Hoge Raad moedigt initiatieven in dit verband vanwege de beroepsinstituten van de economische beroepsinstituten sterk aan.

44 Voor de IBR-leden gaat het om artikel 26 van het koninklijk besluit van 10 januari 1994 betreffende de plichten van de bedrijfsrevisoren; voor de IAB-leden gaat het om artikel 30 van het koninklijk besluit van 1 maart 1998 tot vaststelling van het reglement van plichtenleer der accountants en voor de BIBF-leden gaat het om artikel 23 van het koninklijk besluit van 23 december 1997 tot goedkeuring van het reglement van plichtenleer van het Beroepsinstituut van Boekhouders.

45 Advies van de Hoge Raad van 13 juni 2002 omtrent de "gedragsregels inzake verspreiding van publicitaire informatie door de economische beroepsbeoefenaars" in het licht van de nakende nieuwe Belgische wetgeving.

46 Het interinstitutencomité (IBR-IAB-BIBF) heeft concrete richtlijnen inzake de verspreiding van publicitaire informatie door de economische beroepsbeoefenaars voorgesteld; deze werden op 3 februari 2003 door de Raad van het IAB en op 28 februari 2003 door de Nationale Raad van het BIBF en door de Raad van het IBR goedgekeurd. Deze richtlijnen zijn nog steeds van toepassing.

De Hoge Raad is bovendien van oordeel dat deze problematiek moet gesitueerd worden in een doelbewust beleid van de Europese Unie om de mededinging tussen dienstverleners te laten toenemen en om de vrijheid van dienstverlening, onder meer voor de gereglementeerde beroepen, te bevorderen tussen de diverse lidstaten. Bijgevolg is het wenselijk dat hiermee een bredere discussie op gang wordt gebracht omtrent de honoraria voor de beroepsbeoefenaars en de mogelijke impact op de kwaliteit van de dienstverlening.

D. Permanent overleg met de instituten

1. Strijd tegen het witwassen van kapitaal en de financiering van terrorisme – goedkeuring van een voor de drie instituten gezamenlijke normatieve tekst

In 2011 is de Hoge Raad voor de Economische Beroepen voor het eerst geconfronteerd met de bijzondere situatie van de goedkeuring van een normatief document dat is uitgewerkt door de Raad van het IBR, gezamenlijk met de Raad van het IAB en de Nationale Raad van het BIBF in het kader van de uitvoering van normatieve maatregelen inzake de strijd tegen het witwassen van kapitaal en de financiering van terrorisme.

Van bij de aanvang van het project in 2010 hebben de vertegenwoordigers van de drie instituten aan de Hoge Raad de vraag gesteld welke procedure in deze bijzondere situatie moet gevolgd worden, met name voor de uitwerking van een gezamenlijk document:

- dat moet goedgekeurd worden door de Hoge Raad, enerzijds, en door de federale Minister, bevoegd voor Economie, anderzijds, in het kader van de procedure voorgeschreven door artikel 30 van de wet van 22 juli 1953, voor wat de bedrijfsrevisoren betreft en
- dat voor advies moet worden voorgelegd aan de Hoge Raad in het kader van de procedure voorgeschreven door artikel 54 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, voor wat de accountants, de belastingconsulenten en de erkende boekhouders(-fiscalisten) betreft.

Het bijzondere van deze situatie houdt verband met het feit dat het document dat de Raad van het IBR voorlegt, enkel maar kan goedgekeurd of niet goedgekeurd worden (*"Yes or no-approach")*, terwijl de Hoge Raad over het document dat door de Raad van het IAB en de Nationale Raad van het BIBF wordt voorgelegd vooraleer de Raad van deze twee instituten dit definitief goedkeurt, een advies uitbrengt, in voorkomend geval na aanpassingen aansluitend op het advies vanwege de Hoge Raad.

Met het oog op rechtszekerheid, met name de ***goedkeuring van een inhoudelijk identieke tekst***, heeft de Hoge Raad een informeel advies uitgebracht ter afronding van de werkzaamheden van de gezamenlijke werkgroep van de drie instituten, zodanig dat de tekst die de Raad van elk van de drie instituten goedkeurt rekening houdt met de opmerkingen van de Hoge Raad.

De tekst die de drie instituten voorlegden op het einde van de voorbereidende procedure maakte dus het voorwerp uit van een akkoord tussen de vertegenwoordigers van de Raad van deze drie instituten en was aanvaardbaar voor de Hoge Raad; de Hoge Raad heeft dan ook zijn goedkeuring verleend aan de norm die de Raad van het IBR had voorgelegd en heeft een puur vormelijk advies gegeven (een eenvoudige brief waaruit het akkoord van de Hoge Raad met de voor advies voorgelegde tekst blijkt) omtrent de tekst die de Raad van het IAB, enerzijds, en de Nationale Raad van het BIBF anderzijds heeft overgemaakt.

Verder is de vraag gesteld in welke mate het een probleem zou kunnen zijn dat de tekst van het IBR een "norm" was terwijl de tekst van het IAB en het BIBF een "reglement" was.

De Hoge Raad is van oordeel dat de ***vormelijke verschilpunten*** geen bijzonder probleem stellen, aangezien elk instituut rekening moet houden met de specificiteiten van zijn wettelijk kader.

*

* *

In antwoord op een brief van de Hoge Raad van 16 november 2009 aan de vertegenwoordigers van de drie instituten, heeft het interinstitutencomité, opgericht conform de voorschriften van artikel 53 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, zich bereid verklaard tot onderling overleg met het oog op de vereiste coherentie in de gevolgde aanpak voor alle onderdelen van de economische beroepen, rekening houdend, weliswaar, met de specifieke eigenschappen van elke betrokken categorie van beroepsbeoefenaars.

Tevens werd voorgesteld om met de drie instituten een gemeenschappelijke werkgroep op te richten, waarbij een vertegenwoordiger van de Hoge Raad als waarnemer zou worden uitgenodigd.

Op initiatief van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten heeft op 26 april 2010 een vergadering plaatsgehad in de kantoren van de Cel voor Financiële Informatieverwerking, in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de CFI, van de Hoge Raad en van de drie Instituten.

Deze in april 2010 opgerichte gemeenschappelijke werkgroep met de drie instituten is zijn werkzaamheden gestart met de opstelling van een gemeenschappelijke normatieve tekst (gemeenschappelijk "reglement" genoemd) en heeft verschillende technische vergaderingen gehouden met vertegenwoordigers van de Cel voor Financiële Informatieverwerking (verkort CFI) en van de Hoge Raad.

Uitgangspunt voor de bindende normatieve tekst opgesteld door de drie Instituten samen, was het reglement van de CBFA, dat werd bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 24 maart 2010, waaruit alle specifiek voor de financiële beroepen voorkomende passages werden weggelaten en vervangen door specifiek op de economische beroepen gerichte passages.

*

* *

Het Instituut van de Bedrijfsrevisoren heeft bij brief van 9 februari 2011 een ontwerpnorm voorgelegd over de toepassing van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, zoals goedgekeurd door de Raad van het IBR op 4 februari 2011, met de bedoeling die door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen te laten goedkeuren.

Het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten heeft bij brief van 14 februari 2011 een ontwerpreglement voorgelegd over de toepassing van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, zoals goedgekeurd door de Raad van het IAB op 10 januari 2011, met de bedoeling dit door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen te laten onderzoeken.

Het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten heeft bij brief van 10 februari 2011 een ontwerpreglement voorgelegd over de toepassing van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, zoals goedgekeurd door de Nationale Raad van het BIBF op 28 januari 2011, met de bedoeling dit door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen te laten onderzoeken.

*

* *

In het kader van één van de vergaderingen van de Hoge Raad heeft op 12 januari 2011 een informele ontmoeting plaatsgevonden tussen de vertegenwoordigers van de drie instituten en de leden van de Hoge Raad.

Die ontmoeting werd bijzonder op prijs gesteld door de leden van de Hoge Raad, aangezien er een uiterst nuttige gedachtewisseling is geweest. Vooraf hadden trouwens al een aantal technische vergaderingen plaatsgehad, waarop de werkgroep ook vertegenwoordigers had uitgenodigd van de Cel voor Financiële Informatieverwerking, enerzijds, en van de Hoge Raad, anderzijds.

In verband met de ontwerpnorm die de Raad van het IBR had voorgelegd, hebben de leden van de

Hoge Raad bovendien, alvorens over te gaan tot een onderzoek naar aanleiding van het verzoek om goedkeuring van de door de vertegenwoordigers van het IBR voorgelegde ontwerpnorm, zoals vereist door artikel 30 van de wet van 22 juli 1953, de vertegenwoordigers van het IBR gehoord tijdens de vergadering van de Hoge Raad op 16 februari 2011.

*

* *

Tijdens de vergadering van 16 februari 2011 hebben de leden van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen gelijktijdig de volgende documenten geanalyseerd:

- het ontwerp van reglement dat het IAB voor advies had overgemaakt;
- het ontwerp van reglement dat het BIBF voor advies had overgemaakt;
- het ontwerp van norm dat het IBR voor goedkeuring had overgemaakt.

In het kader van dat onderzoek werden twee punten bijzonder geapprecieerd:

- het feit dat alle opmerkingen vervat in de brief van 1 december 2010 van de Cel voor Financiële Informatieverwerking in de versie van 4 februari 2011 van de ontwerpnorm werden verwerkt en
- het feit dat de door de Raad van het IBR ter goedkeuring voorgelegde norm, hoewel anders gestructureerd, ten gronde overeenstemt met de bepalingen van het ontwerpreglement dat zowel de Raad van het IAB als de Nationale Raad van het BIBF voor advies hebben meegedeeld.

Na afloop van de vergadering op 16 februari 2011 hebben de leden van de Hoge Raad beslist om de door de Raad van het IBR voorgelegde ontwerpnorm goed te keuren en een voor beide andere instituten gunstig advies uitgebracht. Een kopie van het schrijven aan de federale Minister, bevoegd voor Economie, en van het schrijven aan de Voorzitter van de Raad van het IBR is opgenomen in bijlage 4 en 6 van het jaarverslag van de Hoge Raad van 2010. Van de brieven aan de Voorzitter van de Raad van het IAB en aan de Voorzitter van de Nationale Raad van het BIBF zijn een kopie als bijlage 2 en 3 bij dit jaarverslag gevoegd.

De Nationale Raad van het BIBF heeft zijn reglement bekendgemaakt op 28 januari 2011. Dit reglement, alsook een toelichtende nota zijn beschikbaar op de website van het BIBF.

Zo ook heeft de Raad van het IAB zijn goedgekeurd reglement bekendgemaakt op 10 januari 2011 en 7 februari 2011. Dit reglement, alsook een rondschrijven zijn beschikbaar op de website van het IAB.

De norm die van toepassing is op de bedrijfsrevisoren, goedgekeurd door de Hoge Raad en door de federale Minister, bevoegd voor Economie, is gepubliceerd in het gezamenlijk jaarverslag van het Belgisch systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren.

2. BVBA Starter

Sinds 2010 is in het Wetboek van vennootschappen een nieuwe vennootschapsvorm toegevoegd, met name de BVBA-starter (afgekort S-BVBA), waarvoor de oprichters slechts een symbolisch kapitaal van een euro moeten bezitten.

Conform artikel 215 W.Venn. moeten de oprichters zich, voor de opstelling van het financieel plan[47] laten bijstaan door een daartoe door de Koning erkende instelling of organisatie of door **een erkende boekhouder, een externe accountant of een bedrijfsrevisor** die wordt aangewezen door de oprichters.

In een gezamenlijke mededeling aan de bedrijfsrevisoren, de externe accountants en de erkende boekhouders met betrekking tot hun nieuwe opdracht om bijstand te verlenen bij de opstelling van het financieel plan door de oprichter van een BVBA-starter[48], goedgekeurd door het interinstitutencomité van 23 maart 2011, spreken het IBR, het IAB en het BIBF zich uit over

47 De essentiële criteria van dit financieel plan zijn vastgesteld door het koninklijk besluit van 27 mei 2010, *Belgisch Staatsblad* van 31 mei 2010.

48 Document goedgekeurd door de respectievelijke Raden van het IBR, het IAB en het BIBF op 8 oktober, 15 november en 26 november 2010.

de reikwijdte van deze nieuwe opdracht, en over de aansprakelijkheid van de beroepsbeoefenaar die dergelijke opdracht uitvoert.

Naar aanleiding van een ontmoeting met de vertegenwoordigers van het BIBF op 17 juni 2011 hebben de leden van de Hoge Raad geïnformeerd naar de ervaring van de beroepsbeoefenaars met deze nieuwe opdracht.

Niettegenstaande de recente invoering van de nieuwe vennootschapsvorm, is nu reeds duidelijk dat het van belang is een onderscheid te maken tussen de verantwoordelijkheid van de ondernemer enerzijds en die van de beroepsbeoefenaar. Naar verluidt verloopt de informatieverzameling met het oog op het opstellen van een dergelijk financieel plan in de praktijk wel eens moeizaam. Uiteraard dient de beroepsbeoefenaar de vereiste bijstand te leveren en is een degelijke communicatie met de cliënt hierbij zeer belangrijk.

De Hoge Raad stelt het op prijs dat de beroepsinstituten hem om op de hoogte houden omtrent de ervaringen van de beroepsbeoefenaars met deze nieuwe opdracht die de wetgever hen heeft toevertrouwd.

3. Splitsingsvoorstel van de instituten

De Hoge Raad heeft kennis genomen van de reacties van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren en het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten op het voorstel[49] van Formateur Elio Di Rupo van 4 juli 2011 omtrent de splitsing van de deontologische orden.

Op 7 juli 2011 hebben het IBR en het IAB een gezamenlijk persbericht gepubliceerd met als titel "Accountants, bedrijfsrevisoren, belastingconsulenten en kmo: mondialisering ... of splitsing?".

Verder hebben de Voorzitters van het IBR, het IAB en het BIBF in september 2011 een gezamenlijk editoriaal gepubliceerd[50] met het standpunt van de instituten van de economische beroepen over een eventuele splitsing.

In de tekst van het Regeerakkoord[51] van 1 december 2011 wordt vermeld dat "De splitsing van de orden zal gebeuren na overleg met de betrokken beroepsorden".

De Hoge Raad houdt zich uiteraard ter beschikking van de bevoegde Ministers en van alle betrokkenen om, indien gewenst, een nuttige bijdrage te leveren in het kader van de analyse van deze vraag.

4. Dekking van de werkingskosten van de Hoge Raad en verdeelsleutel tussen de drie instituten

In de loop van 2011 heeft de Voorzitter van de Hoge Raad de vertegenwoordigers van de instituten op hun verzoek ontvangen in verband met de verdeelsleutel tussen de drie instituten voor de dekking van de werkingskosten van de Hoge Raad.

4.1. Wettelijk en reglementair kader

Artikel 54, § 5 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen bepaalt: "*De Koning stelt het huishoudelijk reglement vast de Hoge Raad op diens voorstel. Het ministerie van Economische Zaken wordt ermee belast het secretariaat en de infrastructuur van de Hoge Raad waar te nemen. De overige werkingskosten van de Hoge Raad worden gedragen door de Instituten, op de wijze en binnen de grenzen die de Koning bepaalt.*"

Artikel 10 van het koninklijk besluit van 23 juni 1994 tot uitvoering, wat de Hoge Raad voor de Economische Beroepen betreft, van artikel 54 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, bevat de

49 Basisnota van Elio Di Rupo, Formateur, "Een efficiëntere federale staat en een grotere autonomie voor de deelstaten", 4 juli 2011, 113 p, beschikbaar op de Kamer van Volksvertegenwoordigers op de volgende blz: http://www.lachambre.be/kvvcr/pdf_sections/home/.

50 Editoriaal van de heren Jean-Marie Conter, André Bert en Michel De Wolf, Voorzitter van respectievelijk het BIBF, IAB en IBR, getiteld "Splitsing van de beroepsordes? Standpunt van de Instituten van de economische beroepen", opgenomen in *Accountancy & Tax*, 2011/3 , p. 3 en *Tax Audit Accountancy*, 30/2011, pp. 1-2.

51 Tekst van het Regeerakkoord is beschikbaar op de volgende website: http://www.premier.be/nl/regeerakkoord

meer praktische modaliteiten in verband met de werkingskosten van de Hoge Raad:

"*De emolumenten en kosten bedoeld in artikel 9 en alle andere werkingskosten van de Hoge Raad, uitgezonderd die van het administratief secretariaat en van de ruimtelijke infrastructuur, worden gedekt door bijdragen, gestort aan de Hoge Raad [door het Instituut der bedrijfsrevisoren, door het Instituut van de accountants en de belastingconsulenten en door het Beroepsinstituut van erkende boekhouders en fiscalisten].*

Het bedrag van deze bijdragen wordt vastgesteld op basis van het jaarlijks budget, opgesteld door de Hoge Raad en bepaald op basis van een verdeelsleutel die is uitgewerkt ***met*** *de Instituten. Bij gebrek aan een akkoord worden de voorzitters van de Instituten gehoord, wordt gemotiveerd geantwoord op hun bezwaren en wordt het bedrag van de bijdragen* ***bepaald door de Hoge Raad****, rekening houdend met het aantal leden van elk Instituut en met het bedrag aan bijdragen geïnd door de Instituten. In elk geval mag het bedrag, bestemd voor de Hoge Raad, niet meer bedragen dan 10 % van het totaal bedrag van de bijdragen, geïnd door beide Instituten.*

De betaling van de bijdragen door de Instituten kan in vier schijven gebeuren, de eerste dag van elk trimester."

4.2. Historiek omtrent de verdeelsleutel voor de dekking van de werkingskosten

Sinds de oprichting van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen, als overkoepelende instantie van de diverse onderdelen van de economische beroepen die gegroepeerd zijn in 3 instituten (IBR/IAB/BIBF) in 1999, hebben de drie instituten de werkingskosten van de Hoge Raad elk voor hun deel gedragen (een derde voor elk instituut).

Op 14 januari 2003 heeft het interinstitutencomité aan de Hoge Raad voorgesteld dat het geheel van de kosten die verband houden met de vertaling van adviezen die door de Hoge Raad worden opgesteld op verzoek van één of meerdere van deze instituten, vooreerst zou gedragen worden door de Hoge Raad alvorens te worden terugbetaald door elk van de drie instituten (elk voor hun deel en buiten begroting).

Traditioneel zijn de kosten in verband met de creatie en de bijwerking van de website van de Hoge Raad gedragen geweest door de drie instituten, met als verdeelsleutel elk voor zijn deel.

De financiering van de creatie van het gezamenlijk portaal voor de diverse entiteiten van het Belgisch systeem van publiek toezicht daarentegen wordt uitsluitend door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren gedragen.

In het kader van de omzetting van de auditrichtlijn in Belgisch recht en van de werkzaamheden die de Hoge Raad in dit verband heeft verricht, zijn de instituten overeengekomen dat voor de boekjaren 2008, 2009 en 2010 de werkingskosten van de Hoge Raad zouden gedragen worden door de instituten volgens een verdeelsleutel die overeenkomt met de helft voor het IBR en met een kwart voor de twee andere instituten (IAB en BIBF).

Verdeelsleutel voor de dekking van de werkingskosten van de Hoge Raad			
1999	Elk voor hun deel (1/3 elk)	2005	Elk voor hun deel (1/3 elk)
2000	Elk voor hun deel (1/3 elk)	2006	Elk voor hun deel (1/3 elk)
2001	Elk voor hun deel (1/3 elk)	2007	Elk voor hun deel (1/3 elk)
2002	Elk voor hun deel (1/3 elk)	2008	½ (IBR) ¼ (IAB) ¼ (BIBF)
2003	Elk voor hun deel (1/3 elk)	2009	½ (IBR) ¼ (IAB) ¼ (BIBF)
2004	Elk voor hun deel (1/3 elk)	2010	½ (IBR) ¼ (IAB) ¼ (BIBF)

4.3. Vraag die in 2011 aan bod is gekomen in verband met de verdeelsleutel voor de dekking van de werkingskosten

De vraag stelde zich wat de verdeelsleutel zou zijn voor 2011:

- aangezien het IBR vragende partij was om terug te keren naar de vroegere verdeelsleutel (elk voor zijn deel/ een derde elk);
- aangezien het IAB en het BIBF vragende partij waren om de verdeelsleutel die de afgelopen drie jaar is gehanteerd, te behouden.

4.4. Bewarende maatregel vanwege de Voorzitter van de Hoge Raad

De Voorzitter van de Hoge Raad heeft op 31 januari 2011 de uittredende Voorzitter van het interinstitutencomité (de heer André Bert) en de huidige Voorzitter van het interinstitutencomité (de heer Etienne Verbraeken), op hun verzoek, ontmoet; hierbij hebben zij hem op de hoogte gebracht van hun bekommernissen omtrent de vaststelling van de verdeelsleutel.

Er is in het kader van dit onderhoud voorgesteld om dit punt te behandelen ter gelegenheid van de volgende vergadering van het interinstitutencomité, teneinde te trachten een akkoord tussen de partijen te bekomen. Indien dergelijk akkoord niet mogelijk is, heeft de Voorzitter van de Hoge Raad voorgesteld om een vergadering te organiseren in aanwezigheid van de Voorzitters van de drie instituten met het oog op een beslissing terzake.

Op 28 februari 2011 heeft de Voorzitter van de Hoge Raad elke Voorzitter verzocht om te willen overgaan, voor het einde van de maand maart, tot de storting van een forfaitair bedrag van 30.000 euro, in afwachting van het vastleggen van een verdeelsleutel voor 2011 en teneinde hiermee de continuïteit in de werkzaamheden van de Hoge Raad te garanderen.

4.5. Rol van de Hoge Raad ingeval van gebrek aan akkoord

Indien geen akkoord mogelijk zou zijn tussen de vertegenwoordigers van de drie instituten, dan is het aan de Hoge Raad om een initiatief te nemen, overeenkomstig de voorschriften van artikel 10 van voormeld koninklijk besluit van 23 juni 1994.

In de wettelijke en reglementaire voorschriften is sprake van diverse kwantitatieve elementen die de Hoge Raad in overweging kan nemen om een oplossing te bewerkstelligen: het aantal leden, enerzijds en het totaal bedrag van de bijdragen geïnd door de drie instituten, anderzijds.

Uit het tweede lid van artikel 10 van het koninklijk besluit van 23 juni 1994 tot uitvoering, wat de Hoge Raad voor de Economische Beroepen betreft, van artikel 54 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, waarin de meer praktische modaliteiten in verband met de werkingskosten van de Hoge Raad zijn opgenomen, blijkt inderdaad het volgende:

*"Het bedrag van deze bijdragen wordt vastgesteld op basis van het jaarlijks budget, opgesteld door de Hoge Raad en bepaald op basis van een verdeelsleutel die is uitgewerkt **met** de Instituten. Bij gebrek aan een akkoord worden de voorzitters van de Instituten gehoord, wordt gemotiveerd geantwoord op hun bezwaren en wordt het bedrag van de bijdragen **bepaald door de Hoge Raad**, rekening houdend met het aantal leden van elk Instituut en met het bedrag aan bijdragen geïnd door de Instituten. In elk geval mag het bedrag, bestemd voor de Hoge Raad, niet meer bedragen dan 10 % van het totaal bedrag van de bijdragen, geïnd door beide Instituten."*

4.6. Akkoord tussen de vertegenwoordigers van de drie instituten

De Voorzitters van de drie instituten bevestigen in hun schrijven van 4 april 2011 hun akkoord over de volgende modaliteiten:

"Het IBR, het IAB en het BIBF hebben onderling een akkoord om voor 2011 dezelfde verdeelsleutel als de voorbije jaren te behouden, met name dat

het IBR voor 50% zal tussenkomen in de werkingskosten van de Hoge Raad en het IAB en BIBF elk voor 25%.

Tegelijk wenst het IBR vanaf 2012 een verdeelsleutel waar elk instituut één derde (1/3) van het budget van de Hoge Raad draagt. Het IAB en het BIBF hebben zich hiermee akkoord verklaard.

De drie Instituten vragen U tevens een gezamenlijk onderhoud op korte termijn om samen de impact van het budget van de Hoge Raad voor de volgende jaren op de begroting van de respectieve instituten te bespreken."

Hieruit volgt de volgende verdeelsleutel voor de werkingskosten van de Hoge Raad:

Verdeelsleutel voor de dekking van de werkingskosten van de Hoge Raad			
1999	Elk voor hun deel (1/3 elk)	2006	Elk voor hun deel (1/3 elk)
2000	Elk voor hun deel (1/3 elk)	2007	Elk voor hun deel (1/3 elk)
2001	Elk voor hun deel (1/3 elk)	2008	½ (IBR) ¼ (IAB) ¼ (BIBF)
2002	Elk voor hun deel (1/3 elk)	2009	½ (IBR) ¼ (IAB) ¼ (BIBF)
2003	Elk voor hun deel (1/3 elk)	2010	½ (IBR) ¼ (IAB) ¼ (BIBF)
2004	Elk voor hun deel (1/3 elk)	2011	½ (IBR) ¼ (IAB) ¼ (BIBF)
2005	Elk voor hun deel (1/3 elk)	2012	Elk voor hun deel (1/3 elk)

5. Ontmoeting van de Hoge Raad met de vertegenwoordigers van de drie instituten in de loop van 2011

Traditiegetrouw staan geregelde contacten tussen de Hoge Raad en de vertegenwoordigers van de instituten (IBR, IAB en BIBF) garant voor een constructieve dialoog en permanent overleg. De Hoge Raad neemt zich trouwens voor om ook in de komende jaren via dialoog en overleg verder te werken.

In de loop van 2011 hebben de leden van de Hoge Raad de vertegenwoordigers van de drie instituten meermaals ontmoet.

Ter gelegenheid van een gezamenlijke vergadering met de vertegenwoordigers van de drie instituten op 12 januari 2011 is ruime aandacht besteed aan de problematiek van de doeltreffende bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme[52]. Er heeft een interessante gedachtewisseling plaatsgevonden over twee luiken, met name over de uitwerking van een afdwingbare normatieve tekst voor de diverse categorieën van beroepsbeoefenaars die behoren tot de economische beroepen enerzijds, en over de tenuitvoerlegging van de procedures voor het nagaan van de naleving van de wettelijke verplichtingen die voortvloeien uit de wet van 11 januari 1993, zoals herzien in 2010 (onder de vorm van een kwaliteitstoetsing) anderzijds.

De vertegenwoordigers van het IAB hebben naar aanleiding van deze ontmoeting nadere toelichting gegeven en vragen van de leden van de Hoge Raad beantwoord omtrent de stand van zaken van de invoering van een kwaliteitstoetsing voor de leden van het IAB.

Specifiek voor het IBR heeft er op 16 februari 2011 een hoorzitting plaatsgevonden - overeenkomstig artikel 30 van de wet van 22 juli 1953 - omtrent de ontwerpnorm inzake de bestrijding van witwassen van geld, zoals door de Raad van het IBR ter goedkeuring aande Hoge Raad voorgelegd.

De vertegenwoordigers van het IBR hebben verder nog toelichting gegeven over het standpunt van het IBR omtrent het Groenboek van de Europese Commissie "Beleid inzake controle van financiële overzichten: lessen uit de crisis", over het advies van de Raad van het IBR van 14 januari 2011 omtrent de normen inzake de kwaliteitscontrole, over het memorandum van het IBR aan de Regering en over de stand van zaken van de werkzaamheden van het IBR op het vlak van de netwerken.

52 Voor een meer omstandige omschrijving van de opvolging van de zogenaamde witwasproblematiek door de Hoge Raad kan verwezen worden naar punten A en C.1. (*supra*).

Voor het BIBF heeft er op 17 juni 2011 een ontmoeting met de leden van de Hoge Raad plaatsgevonden; deze contacten stonden onder meer in het teken van de kennismaking met de nieuwe Voorzitter en Ondervoorzitter van de Nationale Raad van het BIBF, respectievelijk de heren Jean-Marie Conter en Xavier Schraepen, zoals op 16 maart 2011 verkozen.[53] Tegelijk hebben de BIBF-vertegenwoordigers een aantal van de prioriteiten van de nieuw verkozen Nationale Raad voorgesteld en geantwoord op diverse vragen vanwege de leden van de Hoge Raad.

E. Andere werkzaamheden van de Hoge Raad

1. Algemene vergadering van het IBR

De Voorzitter van de Hoge Raad heeft op 29 april 2011 het academisch gedeelte van de algemene vergadering van het IBR bijgewoond.

Bij deze gelegenheid heeft mevrouw Sandra Verbruggen, doctoraatsonderzoekster aan de Hogeschool-Universiteit Brussel (HUB), de resultaten toegelicht van een studie gewijd aan de rol van de bedrijfsrevisor in de non-profit sector. Daarna gaf professor Eddy Wymeersch in zijn hoedanigheid van Voorzitter van de *Public Interest Oversight Board* (verkort PIOB) een uiteenzetting. Tenslotte heeft de Voorzitter van het IBR, de heer Michel De Wolf, een overzicht van de strategische prioriteiten gegeven en de activiteiten in 2010 van het IBR samengevat.

2. Algemene vergadering van het IAB

De Voorzitter van de Hoge Raad heeft op 30 april 2011 het academisch gedeelte van de algemene vergadering van het IAB bijgewoond.

De heer Didier Reynders, Vice-Eerste Minister en gewezen Minister van Financiën heeft het wetsontwerp betreffende het bankgeheim besproken; de heer Johan Van Overtveldt, hoofdredacteur van *Trends*, zette zijn standpunt uiteen over de economische toestand in België.

3. Academische zitting van het BIBF

De Voorzitter van de Hoge Raad heeft op 12 mei 2011 deelgenomen aan de jaarlijkse Academische zitting van het BIBF.

Naast het academische luik met een toespraak vanwege de Minister van KMO's, Zelfstandigen, Landbouw en Wetenschapsbeleid, mevrouw Sabine Laruelle, over "De erkende boekhouder-fiscalist in het hart van de economische ontwikkeling", stond een ontmoetingsdebat tussen de ondernemingswereld en de erkende boekhouder-fiscalist op de agenda.

Verder heeft de uittredende Voorzitter van het BIBF, de heer Etienne Verbraeken, een overzicht gegeven van het jaarverslag 2010 van het BIBF, alsook van de realisaties in de periode 2007-2011.

Ter gelegenheid van deze academische zitting heeft tenslotte de traditionele uitreiking van de BIBF-prijzen plaatsgevonden, alsook de uitreiking van de diploma's aan de nieuwe erkende boekhouders(-fiscalisten) en de NCAB-prijzen voor de beste stagiairs 2010.

4. Derde editie van het "Forum for the Future"

In de lokalen van Tour & Taxis heeft op 30 november 2011 voor de derde keer het "*Forum for the Future*", een nationaal congres met de steun van de drie instituten, plaatsgevonden. Zowat 3000 personen waren ingeschreven voor de editie 2011 van dit congres. Dit is dan ook de grootste periodiek georganiseerde bijeenkomst van de sector.

De Voorzitter van de Hoge Raad heeft het woord genomen op dit congres van het "*Forum for the future*".

53 De resultaten van de verkiezingen zijn bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 22 maart 2011.

F. Relevante wettelijke en reglementaire bepalingen die in de loop van 2011 zijn goedgekeurd en in verband staan met de economische beroepen

De Hoge Raad wenst de aandacht te vestigen op een aantal wetteksten in verband met de economische beroepen die in 2011 in het *Belgisch Staatsblad* zijn gepubliceerd:

- Uittreksel uit het *Belgisch Staatsblad* van 24 februari 2011 - Beroep tot vernietiging voor het Grondwettelijk Hof van de wet van 2 juni 2010 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek teneinde de werking van de mede-eigendom te moderniseren en transparanter te maken (rolnr.: 5071)
- Uittreksel uit het *Belgisch Staatsblad* van 18 april 2011 – Wet van 20 december 2010 betreffende de uitoefening van bepaalde rechten van aandeelhouders van genoteerde vennootschappen
- Uittreksel uit het *Belgisch Staatsblad* van 31 augustus 2011 – Wet van 28 juli 2011 tot bepaling van de drempel van toepassing voor de instelling van de ondernemingsraden of de vernieuwing van hun leden ter gelegenheid van de sociale verkiezingen van het jaar 2012

Verder vestigt de Hoge Raad de aandacht op bepaalde arresten van het Grondwettelijk Hof die in de loop van 2011 zijn uitgesproken en die gevolgen kunnen hebben, rechtstreeks of onrechtstreeks, voor de leden van de (of van bepaalde) economische beroepen:

- Arrest nr. 9/2011 van het Grondwettelijk Hof van 27 januari 2011 inzake de beroepen tot vernietiging van twee decreten van het Waalse Gewest van 30 april 2009
- Arrest nr. 55/2011 van 6 april 2011 van het Grondwettelijk Hof inzake de toepasselijkheid (of niet) van de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming op de beoefenaars van een vrij beroep
- Arrest nr. 163/2011 van het Grondwettelijk Hof van 20 oktober 2011 inzake artikel 2276*ter* van het Burgerlijk Wetboek volgend op een vraag gesteld door het Hof van Beroep van Bergen (verjaringstermijn van de kosten en ereloon van deskundigen)
- Arrest nr. 183/2011 uitgesproken door het Grondwettelijk Hof op 1 december 2011 inzake de prejudiciële vragen omtrent bepaalde artikelen van de wet van 22 juli 1953 gesteld door de Tuchtcommissie van het IBR
- Arrest nr. 192/2011 uitgesproken door het Grondwettelijk Hof op 15 december 2011 inzake de prejudiciële vragen over bepaalde artikelen van de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming, gesteld door de Vrederechter van het kanton Herne-Sint-Pieters-Leeuw (begrip "onderneming" in Europees recht – uitsluiting van bepaalde beoefenaars van vrije beroepen van de WMPC – schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet)
- Uittreksel uit het arrest nr. 171/2011 van 10 november 2011 van het Grondwettelijk Hof inzake de beroepen tot vernietiging van de wet van 18 april 2010 "tot wijziging van de kaderwet betreffende de dienstverlenende intellectuele beroepen gecodificeerd door het koninklijk besluit van 3 augustus 2007", bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 28 december 2011 (tweede editie).

HREB – Hoge Raad voor de Economische Beroepen
North Gate III – 6e verdieping – Koning Albert II laan 16 – 1000 Brussel
Tel. 02/277.64.11 – Fax 02/201.66.19 – E-mail: CSPEHREB@skynet.be – Internet: www.cspe-hreb.be

Werkprogramma 2012 van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen

De bevoegdheden van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen worden omschreven in twee wetteksten:

- De wet van 22 juli 1953, zoals herzien in het kader van de omzetting van de "auditrichtlijn" in het Belgisch recht, waarin meer bepaald de samenstelling wordt vastgelegd van het Belgisch systeem van publiek toezicht en de opdrachten terzake van de Hoge Raad worden omschreven.
- De wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, waarin de opdrachten worden omschreven waarmee de wetgever de Hoge Raad heeft belast, op transversale wijze, betreffende de verschillende economische beroepsgroepen.

Het werkprogramma 2012 van de Hoge Raad bestrijkt deze beide bevoegdheidsgebieden.

A. Publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren

A.1. Wat de samenwerking van het Belgisch systeem van publiek toezicht betreft

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen is door de wetgever aangeduid als orgaan dat belast is met de nationale samenwerking tussen de organen van het Belgisch systeem van publiek toezicht.

In het kader van deze opdracht op nationaal niveau, neemt de Hoge Raad zich voor gedachtewisselingen te organiseren tussen de diverse instellingen van het systeem van publiek toezicht.

Bovendien steunt de Hoge Raad het principe van de gezamenlijke publicatie van een jaarverslag en werkprogramma, met het oog op een betere zichtbaarheid van de werkzaamheden van de diverse entiteiten van het Belgisch systeem van publiek toezicht.

De zichtbaarheid van het Belgisch systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren wordt overigens benadrukt door de creatie van een gezamenlijke portaalsite, waarbij het mogelijk is om toegang te hebben tot informatie die door elk van de entiteiten van voormeld systeem van publiek toezicht ter beschikking wordt gesteld.

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen is door de wetgever tevens belast met de internationale samenwerking tussen stelsels van publiek toezicht van Lidstaten van de Europese Unie en van derde landen.

In het kader van deze opdracht op Europees en internationaal niveau, neemt de Hoge Raad regelmatig deel aan de werkzaamheden van de *European Group of Auditors'Oversight Bodies* (verkort EGAOB).

A.2. Wat de normatieve aspecten betreft

Net zoals de federale Minister, bevoegd voor Economie, staat de Hoge Raad in voor de goedkeuring van de beroepsnormen die bedrijfsrevisoren moeten hanteren bij de controle van jaarrekeningen, alsook de beroepsnormen met betrekking tot hun andere opdrachten, hun permanente vorming, onafhankelijkheid en hun beroepsethiek in het algemeen.

De Hoge Raad staat bovendien in voor het *a posteriori*-nazicht van de overige niet-bindende

teksten uitgewerkt door de Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (in de vorm van omzendbrieven, adviezen en mededelingen).

A.2.1. Nationale specificiteiten

In 2009 hebben zowel de Hoge Raad als de federale Minister, bevoegd voor Economie, een norm goedgekeurd die de overschakeling moet regelen naar de *clarified* ISA voor alle wettelijke controles van jaarrekeningen vanaf 2012 (voor opdrachten bij een organisatie van openbaar belang) of vanaf 2014 (voor alle overige opdrachten).

Naast de regelmatige *follow-up* van de vooruitgang van het begeleidingsplan, uitgewerkt door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren, is de Hoge Raad ter beschikking om (in het kader van een goedkeuringsprocedure) elk ontwerp van norm betreffende de nationale specificiteiten dat zou worden uitgewerkt, te onderzoeken, onder andere in de volgende materies:

- Gestandaardiseerd controleverslag;
- Normen in verband met de controles die bedrijfsrevisoren op grond van specifiek Belgische wettelijke voorschriften dienen te verrichten, zoals de werkzaamheden die een wettelijke auditor, belast met een opdracht bij een onderneming in moeilijkheden, moet uitvoeren.

A.2.2. Deontologische code van de bedrijfsrevisoren

In de loop van 2011 heeft de Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren een openbare raadpleging georganiseerd met betrekking tot een ontwerp van deontologische code toepasselijk op de Belgische beroepsbeoefenaars.

Deze deontologische code zou (hetzij onder de vorm van een koninklijk besluit, hetzij onder de vorm van een beroepsnorm die ter goedkeuring moet voorgelegd worden zowel aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen, als aan de federale Minister, bevoegd voor Economie) enerzijds het koninklijk besluit van 10 januari 1994 betreffende de plichten van de bedrijfsrevisoren en anderzijds de beroepsnorm van 30 augustus 2007 inzake bepaalde aspecten van de onafhankelijkheid van de commissaris moeten vervangen.

Verwacht wordt dat de Hoge Raad gedurende 2012 zal verzocht worden om dit ontwerp van deontologische code, zoals aangepast naar aanleiding van de openbare raadpleging, te onderzoeken (hetzij in het kader van een vraag om advies vanwege de Minister omtrent een ontwerp van koninklijk besluit, hetzij in het kader van de goedkeuringsprocedure van een norm).

Bij dit onderzoek van het ontwerp zal de Hoge Raad rekening houden met:

- de aanpassingen die op nationaal niveau in het kader van het ontwerp van deontologische code worden voorgesteld, maar eveneens
- de elementen die het voorwerp uitmaken van een bespreking op Europees niveau in het kader van het voorstel van verordening en het voorstel van richtlijn tot wijziging van de "auditrichtlijn".

A.2.3. A posteriori-nazicht van omzendbrieven, adviezen en mededelingen van het IBR

De Hoge Raad staat verder in voor het *a posteriori*-nazicht van de overige niet-bindende teksten uitgewerkt door de Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren in de vorm van omzendbrieven, adviezen en mededelingen, teneinde zich ervan te kunnen vergewissen dat deze standpunten niet indruisen tegen het bindend wettelijk en normatief kader.

De Hoge Raad is zich bewust van het belang van zijn wettelijke opdracht om systematisch de standpunten door te lichten die de Raad van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren in de loop van 2012 inneemt.

A.2.4. Andere werkzaamheden als onderdeel van het Belgisch stelsel van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren

In 2010 heeft de Europese Commissie een openbare raadpleging gelanceerd via het Groenboek, met als titel "Beleid inzake controle van financiële overzichten: lessen uit de crisis", dit met

het oog op een Europese hervorming van het wettelijk kader toepasselijk op de wettelijke auditors. De diverse entiteiten die deel uitmaken van het Belgisch stelsel van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren, hebben destijds een gezamenlijke reactie aan de Europese Commissie overgemaakt.

Tijdens het jaar 2012 is de Hoge Raad voornemens om de voorstellen van Europese richtlijnen en verordeningen met een impact op de wettelijke auditors te analyseren, hetzij op eigen inititatief hetzij op verzoek van de federale Minister, bevoegd voor Economie, teneinde de eventuele gevolgen ervan op termijn voor de organisatie van het beroep in België te kunnen inschatten.

De Hoge Raad heeft bovendien beslist zijn beleid voort te zetten inzake algemene studies die kunnen bijdragen tot een beter inzicht in de werkzaamheden van wettelijke auditors in België. Dit laat toe om de grote lijnen te identificeren op het vlak van de evolutie van het beroep in België. Bijzondere aandacht zal uitgaan naar de analyse van de transparantieverslagen die de bedrijfsrevisoren bekendmaken, zowel inhoudelijk als op het vlak van typologie van de betrokken kantoren.

B. Opdrachten van de Hoge Raad die voortvloeien uit de wet van 22 april 1999

De Hoge Raad is opgericht in 1985 en zijn bevoegdheidsdomein werd twee maal uitgebreid. Momenteel is de Hoge Raad voor de Economische Beroepen door de wetgever belast met verscheidene opdrachten:

- advies uitbrengen aan de Regering omtrent ontwerpen van koninklijke besluiten;
- adviezen of aanbevelingen verstrekken aan de beroepsinstituten met betrekking tot voorstellen van beroepsnormen, of op eigen initiatief;
- overleg en informatie-uitwisseling organiseren tussen de diverse economische beroepsgroepen.

Vallen onder het begrip "economische beroepen", de leden van de gereglementeerde beroepen op het gebied van:

- de audit (bedrijfsrevisoren)
- de boekhouding (accountants en erkende boekhouders) en
- de fiscaliteit (belastingconsulenten en erkende fiscalisten).

De eerste twee activiteiten (audit en boekhouding) zijn opdrachten die zijn voorbehouden aan deze beroepsbeoefenaars. Op fiscaal vlak reglementeert de Belgische wet enkel het voeren van de titel.

Deze beroepsbeoefenaars zijn onderverdeeld in drie beroepsorganisaties:

- het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (IBR);
- het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten (IAB) en
- het Beroepsinstituut van de erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF).

*

* *

Zoals in het verleden, neemt de Hoge Raad ook in 2012 de hem door de Belgische wetgever toevertrouwde rol waar.

Volgens de Hoge Raad komen minstens de volgende dossiers in de loop van 2012 ter sprake:

- in het verlengde van de wijziging in 2010 van de wet tot bestrijding van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme zou men ook moeten nadenken over de manier waarop een kwaliteitstoetsing zal worden georganiseerd bij alle leden van de economische beroepsgroepen (bedrijfsrevisoren, accountants, belastingconsulenten, erkende boekhouders(-fiscalisten), met inachtneming van de eigen specifieke kenmerken van elke beroepsgroep;
- een nieuw koninklijk besluit over de deontologie van accountants en belastingconsulenten;

- de hervorming van het koninklijk besluit van 1990 inzake de toegangsvereisten voor het toegangsexamen van kandidaat-accountants en/of kandidaat-belastingconsulenten
- de herziening van de vrijstellingscriteria in het kader van het ingangsexamen voor bedrijfsrevisoren;
- in het verlengde van de goedkeuring in 2011 van de specifieke maatregelen voor de "micro-entiteiten" en, in het licht van het voorstel van richtlijn tot vervanging van de 4de en 7de Europese richtlijn inzake vennootschapsrecht (met de gemeenschappelijke Europese voorschriften op het vlak van de boekhouding), zullen deze maatregelen moeten onderzocht worden teneinde in te schatten wat de gevolgen hiervan zijn voor de diverse beroepsbeoefenaars van de "economische beroepen" in België.

***

Wettelijk en reglementair kader van de Hoge Raad

- Wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen

  Koninklijk besluit van 23 juni 1994 tot uitvoering, wat de Hoge Raad voor de economische beroepen betreft, van artikel 54 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen

  Koninklijk besluit van 8 april 2003 betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van de accountant en/of de belastingconsulent

*

* *

- Wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor, gecoördineerd op 30 april 2007

  Koninklijk besluit van 30 april 2007 betreffende de toegang tot het beroep van bedrijfsrevisor en tot opheffing van het koninklijk besluit van 13 oktober 1987 betreffende de stage van de kandidaat-bedrijfsrevisoren

  Koninklijk besluit van 7 juni 2007 tot vaststelling van het huishoudelijk reglement van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren

A. Bevoegdheden

A.1. Bedrijfsrevisoren

A.1.1. Wettelijk en reglementair kader voor het onderdeel van het systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren

Wet van 22 juli 1953 (uittreksels)

Hoofdstuk I.
Benaming - Doel

ARTIKEL 2 (PARTIM)

Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder:

9° internationale controlestandaarden: de International Standards on Auditing zoals goedgekeurd door de Europese Commissie en de daarmee verband houdende standaarden, voorzover deze voor de wettelijke controle van jaarrekeningen van belang zijn;

18° Hoge Raad voor de Economische Beroepen: de Hoge Raad voor de Economische Beroepen bedoeld in artikel 54 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen.

Hoofdstuk II.
De bedrijfsrevisoren, hun inschrijving in het openbaar register van het Instituut en de bescherming van hun titel

ARTIKEL 10, § 4

Het openbaar register bevat de naam en het adres van de bevoegde autoriteiten die belast zijn met de registratie, het toezicht, de kwaliteitscontrole, de sancties, en het publiek toezicht.

Hoofdstuk VI.
De rol van het Instituut in de uitoefening van de taak van bedrijfsrevisor

Afdeling 1. – Normen en aanbevelingen

ARTIKEL 30

§ 1. Onverminderd internationale controlestandaarden goedgekeurd door een wetgevingsinstrument van de Europese Commissie, formuleert de Raad de normen en aanbevelingen met betrekking tot de uitoefening van opdrachten die worden beoogd door artikel 4 of die nuttig zijn voor de uitvoering van de doelstellingen gedefinieerd in de artikelen 14, § 3 en § 4, 31 en 32.

De inhoud van elke ontwerpnorm of -aanbeveling wordt door de Raad openbaar gemaakt.

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen beraadslaagt over de ontwerpnorm of -aanbeveling, na de vertegenwoordiger van de Raad van het Instituut hierover te hebben gehoord.

Deze normen en aanbevelingen krijgen slechts uitwerking na goedkeuring door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en de Minister die bevoegd is voor Economie. De goedkeuring door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen gebeurt binnen de drie maanden volgend

op de vraag die hem werd overgemaakt door het Instituut. In geval van speciaal gemotiveerde hoogdringendheid kan de termijn worden beperkt tot één maand, na onderlinge overeenstemming tussen de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en het Instituut.

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen kan de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen raadplegen betreffende alle aspecten van een ontwerpnorm of -aanbeveling met betrekking tot organisaties van openbaar belang.

De bepalingen eigen aan de organisaties van openbaar belang in de normen inzake de kwaliteitscontrole worden vastgesteld na raadpleging door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen van de Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen.

§ 2. Indien het Instituut nalaat zijn normen en aanbevelingen aan te passen aan de gewijzigde toepasselijke wettelijke en reglementaire bepalingen of aan de internationale controlestandaarden erkend in een wetgevingsinstrument van de Europese Commissie, kan de Minister die bevoegd is voor Economie, na advies van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en het Instituut, de nodige wijzigingen aanbrengen.

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen en het Instituut moeten de hen gevraagde adviezen binnen de drie maanden uitbrengen. Zo niet worden zij geacht een gunstig advies te hebben uitgebracht.

§ 3. De normen zijn bindend voor de bedrijfsrevisoren.De aanbevelingen zijn eveneens bindend, tenzij de bedrijfsrevisor in bijzondere omstandigheden kan motiveren dat de afwijking ten aanzien van de aanbeveling geen afbreuk doet aan de criteria vastgesteld in artikel 14, § 3.

§ 4. De normen en aanbevelingen evenals hun bijwerkingen worden openbaar gemaakt op papier en op de website van het Instituut en de Hoge Raad voor de Economische Beroepen.

De goedkeuring van deze normen en aanbevelingen evenals de latere bijwerkingen hiervan, door de Minister die bevoegd is voor Economie, maakt het voorwerp uit van een bericht dat openbaar wordt gemaakt in het Belgisch Staatsblad.

§ 5. De Raad ontwikkelt de doctrine inzake de audittechnieken en de goede toepassing door de bedrijfsrevisoren van het wettelijk, reglementair en normatief kader dat de uitoefening van hun beroep regelt, onder de vorm van adviezen, omzendbrieven of mededelingen.

Het Instituut maakt de adviezen, omzendbrieven of mededelingen over aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen.

Indien hij een onverenigbaarheid vaststelt tussen deze adviezen, omzendbrieven of mededelingen en een wet, besluit, norm of aanbeveling, nodigt de Hoge Raad voor de Economische Beroepen het Instituut uit om dit te verhelpen, en indien hij geen genoegdoening krijgt binnen de termijn die hij vaststelt, gaat hij over tot de openbaarmaking van zijn eigen stellingname.

Afdeling 3. – Toezicht en kwaliteitscontrole

ARTIKEL 33, § 6

De normen inzake de kwaliteitscontrole worden vastgesteld overeenkomstig artikel 30 van onderhavige wet.

Afdeling 4. – Beroepsgeheim van het Instituut

ARTIKEL 35, §§ 1, 2 en 4

§ 1. [Onverminderd] de bepalingen voorzien [in § 2 en in § 4/1], is artikel 458 van het Strafwetboek van toepassing op het Instituut, zijn organen, de leden van zijn organen en zijn personeelsleden.

[§ 2. Het Instituut deelt aan de organen van publiek toezicht elke informatie mee, met inbegrip van de vertrouwelijke, gevraagd door deze organen voor de uitoefening van hun opdrachten zoals voorzien door of krachtens deze wet.

De organen van publiek toezicht mogen de ontvangen informatie enkel gebruiken voor de uitoefening van hun opdrachten die hen zijn toevertrouwd door of krachtens deze wet.]

(...)

§ 4. Onverminderd de bepalingen bedoeld in de tweede paragraaf [en in paragraaf 4/1], mag informatie die onder het beroepsgeheim valt, aan geen enkele persoon of autoriteit worden openbaar gemaakt, behalve wanneer dit wordt vereist door de wetgeving, regelgeving of administratieve procedures van een Lidstaat van de Europese Unie.

[§ 4/1. Het Instituut deelt aan de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten of aan de Bank elke nuttige informatie voor de uitoefening van hun bevoegdheden mee.]

Hoofdstuk VII
Publiek toezicht

ARTIKEL 43

§ 1. Het systeem van publiek toezicht, waarop de eindverantwoordelijkheid van het toezicht rust, is samengesteld uit de Minister die bevoegd is voor Economie, de Procureur-generaal, de Kamer van verwijzing en instaatstelling, de Hoge Raad voor Economische Beroepen, het Advies- en controlecomité op de onafhankelijkheid van de commissaris en de tuchtinstanties.

De werkprogramma's en de activiteitenverslagen van de organen van publiek toezicht worden jaarlijks gepubliceerd volgens de door het in het artikel 77, § 1, bedoelde orgaan bepaalde modaliteiten.

§ 2. De Minister die bevoegd is voor Economie, de Procureur-generaal, de leden van de tuchtinstanties die niet de hoedanigheid van bedrijfsrevisor bezitten en de leden van de Kamer van verwijzing en instaatstelling, van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en van het Advies- en controlecomité op de onafhankelijkheid van de commissaris mogen geen bedrijfsrevisor zijn en evenmin lid zijn van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten of van het Beroepsinstituut van de erkende Boekhouders en Fiscalisten.

Dit verbod is van toepassing op de oud-bedrijfsrevisoren die het beroep sinds minder dan drie jaar hebben verlaten en degenen die sinds minder dan drie jaar voorafgaand aan hun betrokkenheid bij het beheer van het stelsel van publiek toezicht wettelijke controles van jaarrekeningen hebben verricht, stemrecht in een auditkantoor hebben bezeten, lid zijn geweest van het bestuursorgaan van een auditkantoor en in dienst zijn geweest van of verbonden zijn geweest met een auditkantoor.

[§ 3. De procureur-generaal, de kamer van verwijzing en instaatstelling en de tuchtinstanties zijn de organen belast met individuele beslissingen inzake publiek toezicht. Ze zijn onderworpen aan artikel 458 van het Strafwetboek alsook de personen die bij hen werkzaam zijn of zijn geweest, voor de uitoefening van de opdrachten die hen toevertrouwd zijn door of krachtens deze wet.

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen voor wat betreft zijn opdracht inzake samenwerking zoals bedoeld in hoofdstuk IX, alsook wat betreft artikel 135, § 2, van het Wetboek van vennootschappen, is eveneens onderworpen aan artikel 458 van het Strafwetboek. Dit geldt eveneens voor de personen die bij hem werkzaam zijn of zijn geweest, voor zover zij activiteiten uitoefenen in het kader van bovenvermelde opdrachten.

§ 4. De informatie die onder het beroepsgeheim valt, mag door de organen van publiek toezicht aan geen enkele andere persoon of autoriteit worden openbaar gemaakt, behalve wanneer dit voorzien is door een wet.

De organen van publiek toezicht wisselen, in afwijking van § 3 en artikel 458 van het Strafwetboek, onderling vertrouwelijke informatie uit, alsook met de bevoegde autoriteiten van andere lidstaten van de Europese Unie of van derde landen, overeenkomstig de voorwaarden bepaald in hoofdstuk IX en de maatregelen genomen ter uitvoering ervan.

De organen van publiek toezicht mogen, in afwijking van § 3 en artikel 458 van het Strafwetboek, vertrouwelijke informatie ontvangen in het kader van de opdrachten die hen zijn toevertrouwd door of krachtens deze wet, meedelen aan het Instituut voor zover deze informatie noodzakelijk is voor de uitoefening van de opdrachten van het Instituut.]

Hoofdstuk IX.
Nationale en internationale samenwerking

[Afdeling 1. Algemene bepalingen]

[ARTIKEL 77

§ 1. De Hoge Raad voor de Economische Beroepen wordt aangeduid als orgaan dat belast is met enerzijds de nationale samenwerking tussen de organen van publiek toezicht en anderzijds de samenwerking tussen stelsels van publiek toezicht van lidstaten van de Europese Unie en van derde landen.

§ 2. De samenwerking bedoeld in dit hoofdstuk en de maatregelen genomen ter uitvoering ervan, hebben geen betrekking op de gerechtelijke strafdossiers in opsporingsonderzoek of onderzoek.]

[Afdeling 2. Nationale samenwerking]

[ARTIKEL 77*BIS*

§ 1. De organen van publiek toezicht werken samen wanneer dat nodig is voor de vervulling van hun respectieve opdrachten zoals bepaald door of krachtens deze wet. Deze organen verlenen onderling assistentie.

Meer in het bijzonder en in voorkomend geval, onder voorbehoud van de bepalingen van het Wetboek van strafvordering, wisselen ze informatie uit en werken ze samen bij onderzoeken die op de uitvoering van wettelijke controles van de jaarrekening betrekking hebben.

§ 2. De Koning kan bijkomende voorwaarden bepalen van nationale samenwerking.]

[Afdeling 3. Samenwerking met andere lidstaten van de Europese Unie]

[ARTIKEL 77*TER*

De organen van publiek toezicht werken samen met de bevoegde autoriteiten van andere lidstaten van de Europese Unie wanneer dat nodig is voor de vervulling van hun respectieve opdrachten inzake publiek toezicht. Deze autoriteiten verlenen onderling assistentie. Meer in het bijzonder wisselen ze informatie uit en werken samen bij onderzoeken die op de uitvoering van wettelijke controles van jaarrekeningen betrekking hebben.

Deze samenwerking vindt plaats onverminderd de door de Europese Commissie aangenomen maatregelen betreffende de procedures inzake de uitwisseling van informatie en de modaliteiten van grensoverschrijdende onderzoeken.]

[ARTIKEL 77*QUATER*

De organen van publiek toezicht maken, onder voorbehoud van het artikel 77*sexies*, op verzoek van een bevoegde autoriteit van een andere lidstaat van de Europese Unie en zonder onnodige vertraging de informatie over die zij bezitten of ontvangen bij de uitoefening van opdrachten, die hen door of krachtens deze wet zijn toevertrouwd, aan de bevoegde autoriteit van de andere lidstaat. Indien nodig, stelt het aangezochte orgaan van publiek toezicht zonder onnodige vertraging de maatregelen vast die vereist zijn om de gevraagde informatie te verzamelen.

Deze overgemaakte informatie mag aan geen enkele autoriteit of persoon openbaar worden gemaakt zonder expliciete toestemming van het orgaan van publiek toezicht dat deze informatie heeft overgemaakt, behalve wanneer deze openbaarmaking vereist is door de wetgeving, regelgeving of administratieve procedures van een andere lidstaat.]

[ARTIKEL 77*QUINQUIES*

De organen van publiek toezicht verrichten of laten, onder voorbehoud van het artikel 77*sexies*, onderzoeken verrichten in België op vraag van een bevoegde autoriteit van een andere lidstaat van de Europese Unie, of staan toe dat personeelsleden van deze autoriteit deelnemen aan een onderzoek.

Het onderzoek wordt volledig verricht onder de eindverantwoordelijkheid van de Belgische bevoegde autoriteiten.]

[ARTIKEL 77*SEXIES*

De organen van publiek toezicht kunnen weigeren om aan een verzoek om informatie of samenwerking in het kader van een onderzoek, afkomstig van een bevoegde autoriteit van een andere lidstaat van de Europese Unie, gevolg te geven indien:

1° dit verzoek gevaar zou kunnen opleveren voor de Belgische soevereiniteit, nationale veiligheid of openbare orde, of

2° met betrekking tot dezelfde handelingen en tegen dezelfde personen bedoeld in het verzoek reeds in België een gerechtelijke procedure, inclusief een strafrechtelijke, is ingesteld, of

3° voor dezelfde personen en dezelfde handelingen bedoeld in het verzoek een beslissing van de Belgische bevoegde autoriteiten in kracht van gewijsde is gegaan, of

4° de autoriteit en de personen die er werkzaam zijn of zijn geweest, niet onderworpen zijn aan gelijkwaardige waarborgen inzake het beroepsgeheim als deze van toepassing op het orgaan van publiek toezicht, of

5° de informatie niet vereist is voor de uitoefening van een opdracht van publiek toezicht.]

[ARTIKEL 77*SEPTIES*

Ieder orgaan van publiek toezicht kan aan de bevoegde autoriteit van een andere lidstaat van de Europese Unie vragen om informatie over te maken of deel te nemen aan een onderzoek op het grondgebied van een andere lidstaat.

Onverminderd zijn verplichtingen in het kader van een gerechtelijke procedure mag een orgaan van publiek toezicht:

1° de van een bevoegde autoriteit van een andere lidstaat ontvangen informatie uitsluitend gebruiken voor de uitoefening van zijn opdrachten en in het kader van bestuursrechtelijke of gerechtelijke procedures die specifiek met de uitoefening van deze opdrachten verband houden zoals voorzien door of krachtens deze wet;

2° deze informatie overmaken aan een andere autoriteit na toestemming van de bevoegde autoriteit van de andere lidstaat.]

[ARTIKEL 77*OCTIES*

§ 1. Wanneer een orgaan van publiek toezicht vaststelt dat er op het grondgebied van een andere lidstaat van de Europese Unie handelingen werden uitgevoerd die strijdig zijn met de bepalingen van deze wet, geeft het hiervan kennis aan de bevoegde autoriteit van deze andere lidstaat.

§ 2. Wanneer een orgaan van publiek toezicht op de hoogte wordt gebracht door een andere lidstaat van handelingen die werden uitgevoerd strijdig met de reglementen geldend voor wettelijke auditors of de regels geldend voor de wettelijke controle van jaarrekeningen, neemt het de nodige maatregelen. Het orgaan stelt de lidstaat in kennis van het definitieve resultaat evenals, voor zover mogelijk, van belangrijke tussentijdse ontwikkelingen.]

[ARTIKEL 77*NOVIES*

De Koning kan de specifieke voorwaarden van samenwerking met de andere lidstaten van de Europese Unie bepalen, overeenkomstig Richtlijn 2006/43.]

[Afdeling 4. Samenwerking met derde landen]

[ARTIKEL 77*DECIES*

§ 1. Ieder bevoegd orgaan van publiek toezicht aangewezen door de Koning, maakt op verzoek van een bevoegde autoriteit van een derde land, controle- of andere documenten die in het bezit zijn van bedrijfsrevisoren over indien alle volgende voorwaarden vervuld zijn en onder voorbehoud van § 2:

1° deze controle- of andere documenten hebben betrekking op wettelijke controles bij ondernemingen die effecten hebben uitgegeven in het betrokken derde land of die onderdeel uitmaken van een groep die is onderworpen aan een controle van geconsolideerde jaarrekeningen in dat derde land;

2° deze overdracht is noodzakelijk voor de vervulling van de opdracht van publiek toezicht, onderzoeken of kwaliteitscontrole die gelijkwaardig verklaard zijn overeenkomstig artikel 46, § 2, van de Richtlijn 2006/43 van de bevoegde autoriteit van het derde land;

3° deze autoriteit voldoet aan eisen die de Europese Commissie adequaat heeft verklaard, overeenkomstig artikel 47, § 3, van de Richtlijn 2006/43;

4° de overdracht van persoonsgegevens geschiedt overeenkomstig de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van de persoonsgegevens;

5° de autoriteit of de personen die de informatie ontvangen in het derde land zijn onderworpen aan gelijkwaardige waarborgen inzake het beroepsgeheim als deze van toepassing op het bevoegde orgaan van publiek toezicht;

6° een overeenkomst op basis van wederkerigheid inzake de werkregelingen is gesloten tussen de door de Koning aangewezen organen en deze autoriteit.

§ 2. De organen van publiek toezicht kunnen het verzoek weigeren van de bevoegde autoriteit van een derde land, indien:

1° de verstrekking van de documenten bedoeld in § 1 vatbaar is voor het aantasten van de soevereiniteit, de nationale veiligheid of de openbare orde van België of van de andere lidstaten van de Europese Unie;

2° in België met betrekking tot dezelfde handelingen en tegen dezelfde personen als deze bedoeld in het verzoek, reeds een gerechtelijke procedure, inclusief een strafrechtelijke, is ingeleid;

3° een beslissing van de Belgische bevoegde autoriteiten voor dezelfde handelingen en tegen dezelfde personen als deze bedoeld in het verzoek in kracht van gewijsde is gegaan;

4° de bovenvermelde voorwaarden bedoeld in § 1 niet zijn gerespecteerd.

§ 3. De Koning bepaalt de specifieke voorwaarden van samenwerking met de derde landen.]

A.1.2. Andere bevoegdheden van de Hoge Raad die betrekking hebben op het bedrijfsrevisoraat

Wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen (uittreksel)

Titel VIII.
Hoge Raad voor de economische beroepen

ARTIKEL 54 (PARTIM)

§ 1. Er wordt een « Hoge Raad voor de economische beroepen « opgericht, hierna Hoge Raad genoemd. De Hoge Raad is een zelfstandig organisme met zetel in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad.

De Hoge Raad heeft tot taak via het verstrekken, op eigen initiatief of op verzoek, van adviezen of aanbevelingen aan de regering, (...) aan het Instituut der bedrijfsrevisoren (...), ertoe bij te dragen dat bij de uitoefening van de opdrachten die de wet aan de bedrijfsrevisoren (...) toevertrouwt en bij de verrichtingen van (...) de bedrijfsrevisor (...) het algemeen belang en

de vereisten van het maatschappelijk verkeer in acht worden genomen. Deze adviezen of aanbevelingen zullen onder meer betrekking hebben op de uitoefening van de opdrachten omschreven in artikel 15bis van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven.

De Hoge Raad moet worden geraadpleegd voor elk koninklijk besluit dat moet worden genomen ter uitvoering van deze wet of de wetten betreffende [het beroep] van bedrijfsrevisor (...). De Koning moet elke afwijking van een eensluidend advies van de Hoge Raad, uitdrukkelijk met redenen omkleden.

Bovendien moet de Hoge Raad worden geraadpleegd over elke beslissing met een algemene draagwijdte die (...) moet worden genomen (...) door de Raad van het Instituut der bedrijfsrevisoren (...). De (...) Raad van het Instituut der bedrijfsrevisoren (...) [kan] niet afwijken van een advies dat door de meerderheid van de leden van de Hoge Raad is goedgekeurd, indien het advies betrekking heeft op een aangelegenheid die betrekking heeft op meer dan één beroep of hoedanigheid. De betrokken Raad kan slechts afwijken van adviezen over een aangelegenheid die slechts op één beroep of hoedanigheid betrekking heeft, als dit uitdrukkelijk met redenen omkleed wordt.

De Hoge Raad moet de hem gevraagde adviezen binnen drie maanden uitbrengen. Zo niet wordt hij geacht een gunstig advies te hebben uitgebracht.

§ 2. De Hoge Raad organiseert permanent overleg met (...) het Instituut der bedrijfsrevisoren (...).

Hij kan daartoe met elk van deze Instituten werkgroepen oprichten.

§ 3. De Hoge Raad kan bij de tuchtcommissie van de respectieve Instituten klacht neerleggen tegen, naar gelang van het geval, een of meer (...) bedrijfsrevisoren (...). De betrokken commissie stelt de Hoge Raad in kennis van het gevolg dat aan deze klacht is gegeven.

Koninklijk besluit van 4 april 2003

ARTIKEL 4, LID 10 en 11

De adviezen [van het Advies- en Controlecomité op de onafhankelijkheid van de commissaris] worden door de Voorzitter op anonieme wijze en in de vorm van een samenvatting aan de Voorzitter van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen overgemaakt.

De beslissingen tot verwijzing in tucht naar de desbetreffende Commissie van het Instituut der Bedrijfsrevisoren worden door de Voorzitter overgemaakt aan de Voorzitter van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen. Tussen beide Voorzitters zal er met betrekking tot een eventuele gezamenlijke verwijzing overleg gepleegd worden.

Wet van 22 juli 1953 (uittreksels)

Hoofdstuk II.
De bedrijfsrevisoren, hun inschrijving in het openbaar register van het Instituut en de bescherming van hun titel

ARTIKEL 7, § 3

In uitvoering van de internationale verdragen waarbij België partij is op voorwaarde van wederkerigheid stelt de Koning, na advies van de Raad en van de Hoge Raad voor de Economische

Beroepen, de modaliteiten vast voor de toekenning van de hoedanigheid van bedrijfsrevisor aan de auditors of auditorganisaties van een derde land alsook de regels inzake het publiek toezicht, de kwaliteitscontrole en het toezicht op deze personen.

Hoofdstuk IV.
Beheer en werking van het Instituut

ARTIKEL 18

De Koning stelt, op voorstel van of na advies van de Raad van het Instituut, het stagereglement en het tuchtreglement vast, alsmede de andere reglementen die noodzakelijk zijn voor de werking van het Instituut en voor de verwezenlijking van zijn bij deze wet omschreven doelstellingen.

Deze reglementen worden vastgesteld op voorstel of na advies van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen.

ARTIKEL 26, §§ 1 en 3

§ 1. Elk jaar legt de Raad ter goedkeuring aan de algemene vergadering voor:

1° het verslag over de werkzaamheden van het Instituut tijdens het verlopen jaar;

2° de jaarrekening op 31 december van het vorig jaar;

3° het verslag van de commissarissen;

4° de begroting voor het nieuwe boekjaar.

§ 3. De documenten bedoeld in de eerste paragraaf, 1° tot 3° worden door de Raad overgemaakt aan de Minister die bevoegd is voor economie alsook aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en aan het Advies- en controlecomité op de onafhankelijkheid van de commissaris binnen de maand na de algemene vergadering waarop het werd voorgelegd.

Koninklijk besluit van 30 april 2007 (toegang tot het beroep)

Hoofdstuk III.
De Stagecommissie

ARTIKEL 10

De Stagecommissie brengt jaarlijks verslag uit bij de Raad over haar werkzaamheden. Zij formuleert de opmerkingen en voorstellen die zij nuttig acht.

De Raad overhandigt ieder jaar aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen een verslag over de activiteiten van de Stagecommissie en over de vormingsactiviteiten die door het Instituut ten behoeve van de stagiairs werden georganiseerd.

Hoofdstuk V.
Toelating tot de stage

ARTIKEL 14, § 2

De vrijstelling wordt verleend per vakgebied op voorwaarde dat de aan het vakgebied bestede aantal studiepunten ECTS tenminste overeenstemmen met het aantal studiepunten ECTS die voor dit vakgebied door de Raad, na advies van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen, voldoende worden geacht in het kader van de eisen gesteld voor het beroep van bedrijfsrevisor.

Voor de houders van een diploma enkel uitgedrukt in uren, worden de voorwaarden uitgedrukt in ECTS in het vorige lid begrepen in uren.

Koninklijk besluit van 7 juni 2007 (huishoudelijk reglement van het IBR)

Hoofdstuk III.
Eretitels en een regime voor kandidaat-bedrijfsrevisoren

ARTIKEL 5

De Raad kan, na gunstig advies van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen, een aangepast regime inrichten voor de kandidaat-bedrijfsrevisoren, dit wil zeggen de stagiairs bedrijfsrevisoren die, na geslaagd te zijn voor het bekwaamheidsexamen, de eed van bedrijfsrevisor nog niet hebben afgelegd, alsook de ontslagnemende natuurlijke personen die, overeenkomstig artikel 18 van het koninklijk besluit van 30 april 2007 betreffende de erkenning van bedrijfsrevisoren en het openbaar register, aanspraak kunnen maken op herinschrijving in het openbaar register.

Hoofdstuk IX.
Mededelingsmodaliteiten

ARTIKEL 32, §§ 1 en 2

§ 1. De mededelingen met een individuele draagwijdte tussen het Instituut en een bedrijfsrevisor, evenals de mededelingen tussen een bedrijfsrevisor en het Instituut, gebeuren bij aangetekende brief of bij deurwaardersexploot. Bij gebreke daaraan worden de termijnen voorzien in de wet of haar uitvoeringsbesluiten geacht nog niet te zijn beginnen lopen, en/of de mededeling zal door zijn bestemmeling kunnen worden beschouwd als niet gebeurd zijnde. De mededelingen gebeuren steeds in de taal waarin de bedrijfsrevisor in het openbaar register is ingeschreven.

§ 2. De mededelingen van het Instituut met een algemene draagwijdte ten aanzien van de bedrijfsrevisoren gebeuren in de door de Raad vastgestelde vorm. Het voorwerp van de mededelingen met een algemene draagwijdte, die de Raad zou beslissen te doen in elektronische vorm, wordt vermeld in een bericht dat via de post aan de bedrijfsrevisoren wordt toegezonden.

Hoofdstuk XI.
Normen en aanbevelingen

ARTIKEL 34

§ 1. De Raad wordt op de hoogte gebracht door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen van de domeinen die niet gedekt worden door maatregelen genomen op Europees niveau, waarin deze laatste een leemte in normatieve en reglementaire teksten heeft vastgesteld.

§ 2. De normen en aanbevelingen zoals bedoeld in artikel 30 van de wet, evenals hun bijwerkingen, worden openbaar gemaakt op papier en op de website van het Instituut, alwaar het publiek hiervan inzage kan nemen; zij worden tevens per post overgemaakt aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen.

Hoofstuk XII.
Slotbepalingen

ARTIKEL 35, § 3

De Raad deelt, op basis van een werkprogramma voorgesteld door de Raad, aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen de normen, aanbevelingen, adviezen, omzendbrieven en mededelingen mee, zoals goedgekeurd door de Raad voor de inwerkingtreding van onderhavig besluit.

A.2. Accountants en Belastingconsulenten

Wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen (uittreksel)

Titel II.
Het Instituut van de accountants en de belastingconsulenten

Hoofdstuk II.
Beheer, werking, vermogen en begroting

ARTIKEL 7, § 1

De Koning stelt het stagereglement en het deontologisch reglement vast, alsook de nodige reglementen om de werking van het Instituut en de verwezenlijking van de hem bij deze wet gegeven doelstellingen te verzekeren.

Deze reglementen worden vastgesteld op voorstel of na advies van de Raad van het Instituut en na advies van de Hoge Raad bedoeld bij artikel 54.

Titel VIII. – Hoge Raad voor de economische beroepen

ARTIKEL 54 (PARTIM)

§ 1. Er wordt een « Hoge Raad voor de economische beroepen « opgericht, hierna Hoge Raad genoemd. De Hoge Raad is een zelfstandig organisme met zetel in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad.

De Hoge Raad heeft tot taak via het verstrekken, op eigen initiatief of op verzoek, van adviezen of aanbevelingen aan de regering, aan het Instituut van de accountants en de belastingconsulenten (...) ertoe bij te dragen dat bij de uitoefening van de opdrachten die de wet aan de (...) accountants toevertrouwt en bij de verrichtingen van de accountant, de belastingconsulent (...) het algemeen belang en de vereisten van het maatschappelijk verkeer in acht worden genomen. (...).

De Hoge Raad moet worden geraadpleegd voor elk koninklijk besluit dat moet worden genomen ter uitvoering van deze wet of de wetten betreffende de beroepen van (...) accountant, belastingconsulent (...). De Koning moet elke afwijking van een eensluidend advies van de Hoge Raad, uitdrukkelijk met redenen omkleden.

Bovendien moet de Hoge Raad worden geraadpleegd over elke beslissing met een algemene draagwijdte die door de Raad van het Instituut van de accountants en de belastingconsulenten moet worden genomen in toepassing van artikel 27 (...). De Raad van het Instituut van de accountants en de belastingconsulenten (...) [kan] niet afwijken van een advies dat door de meerderheid van de leden van de Hoge Raad is goedgekeurd, indien het advies betrekking heeft op een aangelegenheid die betrekking heeft op meer dan één beroep of hoedanigheid. De betrokken Raad kan slechts afwijken van adviezen over een aangelegenheid die slechts op één beroep of hoedanigheid betrekking heeft, als dit uitdrukkelijk met redenen omkleed wordt.

De Hoge Raad moet de hem gevraagde adviezen binnen drie maanden uitbrengen. Zo niet wordt hij geacht een gunstig advies te hebben uitgebracht.

§ 2. De Hoge Raad organiseert permanent overleg met het instituut van de accountants en de belastingconsulenten (...).

Hij kan daartoe met elk van deze Instituten werkgroepen oprichten.

§ 3. De Hoge Raad kan bij de tuchtcommissie van de respectieve Instituten klacht neerleggen tegen, naar gelang van het geval, een of meer accountants, (...) belastingconsulenten, (...). De betrokken commissie stelt de Hoge Raad in kennis van het gevolg dat aan deze klacht is gegeven.

Koninklijk besluit van 8 april 2003 betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van de accountant en/of de belastingconsulent (uittreksel)

Titel III.
De stage

Hoofdstuk IX.
Vertegenwoordiging van de stagiairs binnen het Instituut

ARTIKEL 47, lid 7

De Raad overhandigt ieder jaar aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen een verslag over de activiteiten van de stagecommissie en over de vormingsactiviteiten die door het Instituut ten behoeve van de stagiairs werden georganiseerd.

A.3. Erkende boekhouders(-fiscalisten)

Wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen (uittreksel)

Titel VIII.
Hoge Raad voor de economische beroepen

ARTIKEL 54 (PARTIM)

§ 1. Er wordt een "Hoge Raad voor de economische beroepen" opgericht, hierna Hoge Raad genoemd. De Hoge Raad is een zelfstandig organisme met zetel in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad.

De Hoge Raad heeft tot taak via het verstrekken, op eigen initiatief of op verzoek, van adviezen of aanbevelingen aan de regering, (...) aan het Beroepsinstituut van erkende boekhouders en fiscalisten, ertoe bij te dragen dat bij de uitoefening van de opdrachten en bij de verrichtingen van de (...) erkende boekhouder en boekhouder-fiscalist het algemeen belang en de vereisten van het maatschappelijk verkeer in acht worden genomen. (...).

De Hoge Raad moet worden geraadpleegd voor elk koninklijk besluit dat moet worden genomen ter uitvoering van deze wet of de wetten betreffende de beroepen van (...) erkend boekhouder en boekhouder-fiscalist. De Koning moet elke afwijking van een eensluidend advies van de Hoge Raad, uitdrukkelijk met redenen omkleden.

Bovendien moet de Hoge Raad worden geraadpleegd over elke beslissing met een algemene draagwijdte die (...) moet worden genomen (...) door de Nationale Raad van het Beroepsinstituut van erkende boekhouders en fiscalisten. De (...) Nationale Raad van het Beroepsinstituut van erkende boekhouders en fiscalisten [kan] niet afwijken van een advies dat door de meerderheid van de leden van de Hoge Raad is goedgekeurd, indien het advies betrekking heeft op een aangelegenheid die betrekking heeft op meer dan één beroep of hoedanigheid. De betrokken Raad kan slechts afwijken van adviezen over een aangelegenheid die slechts op één beroep of hoedanigheid betrekking heeft, als dit uitdrukkelijk met redenen omkleed wordt.

De Hoge Raad moet de hem gevraagde adviezen binnen drie maanden uitbrengen. Zo niet wordt hij geacht een gunstig advies te hebben uitgebracht.

§ 2. De Hoge Raad organiseert permanent overleg met (...) het Beroepsinstituut van erkende boekhouders en fiscalisten.

Hij kan daartoe met elk van deze Instituten werkgroepen oprichten.

§ 3. De Hoge Raad kan bij de tuchtcommissie van de respectieve Instituten klacht neerleggen tegen, naar gelang van het geval, één of meer (...) erkende boekhouders of boekhouders-fiscalisten. De betrokken commissie stelt de Hoge Raad in kennis van het gevolg dat aan deze klacht is gegeven.

B. Samenstelling en benoemingswijze

Wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen (uittreksel)

Titel VIII.
Hoge Raad voor de economische beroepen

ARTIKEL 54, § 4

De Hoge Raad bestaat uit zeven leden benoemd door de Koning. Vier onder hen, van wie één de kleine en middelgrote ondernemingen vertegenwoordigt, worden voorgedragen op een lijst met dubbeltallen door de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven. Drie leden worden voorgedragen door de minister van Economische Zaken, de minister van Financiën en de minister die de Middenstand onder zijn bevoegdheid heeft.

Hun bezoldiging wordt door de Koning vastgesteld.

Koninklijk besluit van 23 juni 1994

ARTIKEL 1

De leden van de Hoge Raad voor de economische beroepen worden door Ons benoemd voor een termijn van zes jaar. Hun mandaat is hernieuwbaar. In geval van vervanging van een lid beëindigt het nieuw aangewezen lid het mandaat van degene die hij vervangt.

De leden van de Hoge Raad kunnen geen lid zijn van het Instituut der Bedrijfsrevisoren, noch van het Instituut van de Accountants en de belastingconsulenten, noch van het Beroepsinstituut van erkende boekhouders en fiscalisten, noch lid of vennoot in een vereniging of een vennootschap van bedrijfsrevisoren, accountants, belastingconsulenten, erkende boekhouders of erkende boekhouders-fiscalisten.

Benoemingen bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 30 november 2006 en van 30 mei 2007 (2de editie)

ARTIKEL 2

De Voorzitter van de Hoge Raad wordt door Ons benoemd onder de drie leden van de Hoge Raad die zijn voorgedragen door de Minister van Economische Zaken, door de Minister van Middenstand en door de Minister van Financiën.

Benoeming bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 30 november 2006

Hij wordt in deze hoedanigheid benoemd voor een hernieuwbare termijn van zes jaar. In geval van vervanging van de Voorzitter beëindigt de nieuw benoemde Voorzitter het mandaat van degene die hij vervangt.

De Voorzitter bereidt de vergaderingen van de Hoge Raad voor; hij zit die vergaderingen voor en verzekert de uitvoering van de door de Hoge Raad genomen beslissingen; hij houdt toezicht op het opstellen van de notulen van de vergaderingen alsmede van de adviezen, aanbevelingen en verslagen uitgaande van de Hoge Raad.

Hij vertegenwoordigt de Hoge Raad ten overstaan van de Regering, van het Instituut der Bedrijfsrevisoren en van het Instituut van de Accountants en belastingconsulenten en van het Beroepsinstituut van erkende boekhouders en fiscalisten zoals tegenover derden in het algemeen.

Hij doet de Regering de adviezen en aanbevelingen geworden die door de Hoge Raad zijn aangenomen.

Hij neemt de nodige maatregelen om de adviezen en aanbevelingen bekend te maken, wanneer de Hoge Raad tot bekendmaking heeft besloten.

Hij waakt over de publicatie van het jaarverslag van de activiteiten van de Hoge Raad.

Hij staat in voor het dagelijks bestuur van de Hoge Raad en neemt hiervoor de nodige maatregelen.

Hij kan het dagelijks bestuur delegeren aan een lid van het wetenschappelijk personeel van de Hoge Raad zoals bedoeld in artikel 7.

ARTIKEL 4

In toepassing van artikel 54, § 2, van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en de fiscale beroepen, kan de Hoge Raad het Instituut der bedrijfsrevisoren, het Instituut van de accountants en de belastingconsulenten en het Beroepsinstituut van erkende boekhouders en fiscalisten belasten met elk probleem dat in hun bevoegdheid valt.

ARTIKEL 5

In toepassing van artikel 54, § 2, van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en de fiscale beroepen, worden de Voorzitters en Ondervoorzitters van de Instituten gehoord door de Hoge Raad, telkens deze het nuttig acht.

Op hun verzoek worden ze gehoord door de Hoge Raad voor elk probleem dat in zijn bevoegdheid ligt.

De Hoge Raad kan deskundigen horen, of er een beroep op doen.

Hij kan eveneens, middels een unanieme beslissing van de leden, werk- en studiegroepen oprichten samengesteld uit leden van de Hoge Raad en/of deskundigen.

ARTIKEL 6

De Hoge Raad beraadslaagt collegiaal en overeenkomstig de regels van de beraadslagende vergaderingen.

De goedkeuring van een advies of aanbeveling vereist nochtans dan ten minste vier leden een positieve stem uitbrengen.

Een lid kan een ander lid een geschreven volmacht geven voor de stemming.

De adviezen en aanbevelingen moeten met redenen omkleed zijn.

De adviezen en aanbevelingen die aan het ene Instituut worden overgemaakt worden ook aan de andere Instituten gestuurd.

C. Financiering

Wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen (uittreksel)

Titel VIII.
Hoge Raad voor de economische beroepen

ARTIKEL 54, § 5

De Koning stelt het huishoudelijk reglement vast de Hoge Raad op diens voorstel. Het ministerie van Economische Zaken wordt ermee belast het secretariaat en de infrastructuur van de Hoge Raad waar te nemen. De overige werkingskosten van de Hoge Raad worden gedragen door de Instituten, op de wijze en binnen de grenzen die de Koning bepaalt.

Koninklijk besluit van 23 juni 1994

ARTIKEL 9

De emolumenten van de Voorzitter worden bepaald volgens het barema van toepassing op assessoren bij de Raad van State. Het bedrag van de zitpenningen der leden wordt vastgesteld op een bedrag van 5 000 F per vergadering. De Voorzitter en de leden hebben recht op de terugbetaling van hun verplaatsings- en verblijfskosten.

Deze verblijfskosten en reiskosten voor verplaatsingen worden vergoed ten belope van het bedrag van de werkelijke kosten mits voorlegging van bewijskrachtige bescheiden. Bij gebreke van dergelijke bescheiden worden deze kosten vergoed volgens het hoogste barema dat terzake geldt voor rijksambtenaren. De werkelijke kosten mogen dit barema evenmin overschrijden.

ARTIKEL 10

De emolumenten en kosten bedoeld in artikel 9 en alle andere werkingskosten van de Hoge Raad, uitgezonderd die van het administratief secretariaat en van de ruimtelijke infrastructuur, worden gedekt door bijdragen, gestort aan de Hoge Raad door het Instituut der bedrijfsrevisoren, het Instituut van de accountants en de belastingconsulenten en door het Beroepsinstituut van erkende boekhouders en fiscalisten.

Het bedrag van deze bijdragen wordt vastgesteld op basis van het jaarlijks budget, opgesteld door de Hoge Raad en bepaald op basis van een verdeelsleutel die is uitgewerkt met de Instituten. Bij gebrek aan een akkoord worden de voorzitters van de Instituten gehoord, wordt gemotiveerd geantwoord op hun bezwaren en wordt het bedrag van de bijdragen bepaald door de Hoge Raad, rekening houdend met het aantal leden van elk Instituut en met het bedrag aan bijdragen geïnd door de Instituten. In elk geval mag het bedrag, bestemd voor de Hoge Raad, niet meer bedragen dan 10 % van het totaal bedrag van de bijdragen, geïnd door beide Instituten.

De betaling van de bijdragen door de Instituten kan in vier schijven gebeuren, de eerste dag van elk trimester.

ARTIKEL 11

De Voorzitter stelt jaarlijks de begroting op en legt die ter goedkeuring voor aan de Hoge Raad.

De Voorzitter brengt om de zes maand verslag uit bij de Hoge Raad en bij de Minister van Economische Zaken over de uitvoering van zijn begroting en over de toestand van zijn rekeningen, na controle op de juistheid.

Een maal per jaar stelt de Hoge Raad de jaarrekening vast en beslist over de bestemming van een eventueel batig saldo.

Na goedkeuring door de Hoge Raad worden de rekeningen voorgelegd aan de Minister van Economische Zaken die er de juistheid kan van doen nagaan.

De rekeningen van de Hoge Raad worden gepubliceerd in zijn jaarverslag.

D. Beroepsgeheim / Discretieplicht

D.1. Wat betreft bepaalde opdrachten in het kader van het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren – Beroepsgeheim

Wet van 22 juli 1953 (uittreksels)

HOOFDSTUK VII.
Publiek toezicht

ARTIKEL 43, §§ 3 en 4

[§ 3. De procureur-generaal, de kamer van verwijzing en instaatstelling en de tuchtinstanties zijn de organen belast met individuele beslissingen inzake publiek toezicht. Ze zijn onderworpen aan artikel 458 van het Strafwetboek alsook de personen die bij hen werkzaam zijn of zijn geweest, voor de uitoefening van de opdrachten die hen toevertrouwd zijn door of krachtens deze wet.

De Hoge Raad voor de Economische Beroepen voor wat betreft zijn opdracht inzake samenwerking zoals bedoeld in hoofdstuk IX, alsook wat betreft artikel 135, § 2, van het Wetboek van vennootschappen, is eveneens onderworpen aan artikel 458 van het Strafwetboek. Dit geldt eveneens voor de personen die bij hem werkzaam zijn of zijn geweest, voor zover zij activiteiten uitoefenen in het kader van bovenvermelde opdrachten.

§ 4. De informatie die onder het beroepsgeheim valt, mag door de organen van publiek toezicht aan geen enkele andere persoon of autoriteit worden openbaar gemaakt, behalve wanneer dit voorzien is door een wet.

De organen van publiek toezicht wisselen, in afwijking van § 3 en artikel 458 van het Strafwetboek, onderling vertrouwelijke informatie uit, alsook met de bevoegde autoriteiten van andere lidstaten van de Europese Unie of van derde landen, overeenkomstig de voorwaarden bepaald in hoofdstuk IX en de maatregelen genomen ter uitvoering ervan.

De organen van publiek toezicht mogen, in afwijking van § 3 en artikel 458 van het Strafwetboek, vertrouwelijke informatie ontvangen in het kader van de opdrachten die hen zijn toevertrouwd door of krachtens deze wet, meedelen aan het Instituut voor zover deze informatie noodzakelijk is voor de uitoefening van de opdrachten van het Instituut.]

D.2. Wat betreft alle andere opdrachten van de Hoge Raad – Discretieplicht

Wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen

Titel VIII.
Hoge Raad voor de economische beroepen

ARTIKEL 54, § 5 (PARTIM)

De Koning stelt het huishoudelijk reglement vast de Hoge Raad op diens voorstel.

Koninklijk besluit van 23 juni 1994

ARTIKEL 8

De leden van de Hoge Raad, het wetenschappelijk personeel dat hij tewerkstelt en de personen die het administratief secretariaat waarnemen mogen geen feiten bekendmaken, waarvan ze kennis zouden hebben uit hoofde van hun functie.

Strafwetboek van 8 juni 1867

Verder kan opgemerkt worden dat het artikel 458 van het Strafwetboek eveneens toepasselijk is op de Hoge Raad voor de Economische Beroepen, zelfs indien dit niet uitdrukkelijk in de wet van 22 april 1999 wordt vermeld.

Het artikel 458 van het Strafwetboek heeft immers meer in het bijzonder betrekking op "alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd".

Het Hof van cassatie[54] past deze bepaling toe « aux personnes investies d'une mission de confiance qui sont constituées par la loi, la tradition ou les mœurs, dépositaires nécessaires des secrets qu'on leur confie ».[55]

Het criterium is drievoudig[56] :

- het beroep op een beroepsbeoefenaar moet noodzakelijk zijn ;
- het vertrouwen moet noodzakelijk zijn voor de uitoefening van het beroep ;
- het beroep moet verband houden met het algemeen belang (morele finaliteit).

Strafwetboek van 8 juni 1967

Titel VIII.
Misdaden en wanbedrijven tegen personen

Hoofdstuk VI.
Enige andere wanbedrijven tegen personen

ARTIKEL 458

Geneesheren, heelkundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte (of voor een parlementaire onderzoekscommissie) getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van honderd frank tot vijfhonderd frank.

54 Cass. 20 februari 1905 (*Pas.* 1905, I, p.141).

55 Zie in dit verband de bijdrage van Professor Michel Franchimont, getiteld « Le secret professionnel du réviseur d'entreprises » gepubliceerd in 1986 in de brochure 2/1986 van BCNAR., pp.5-50.

56 Criteria voorgesteld in de conclusies van de Advocaat-generaal Collard in het kader van een arrest van het Hof van cassatie van 26 september 1966 (*R.D.P. 1966-1967*, p. 301).

BIJLAGEN

HREB – Hoge Raad voor de Economische Beroepen
North Gate III – 6e verdieping – Koning Albert II laan 16 – 1000 Brussel
Tel. 02/277.64.11 – Fax 02/201.66.19 – E-mail: CSPEHREB@skynet.be – Internet: www.cspe-hreb.be

Rekeningen van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen over het boekjaar 2011

	2011 in EUR	2010 in EUR
Leden (aanwezigheidsgelden en verplaatsingskosten)	5.957,58	5 886,75
Bezoldigingen (met sociale bijdragen en hiermee verbonden kosten)	276.491,88	273 669,90
Publicatie- en vertaalkosten	33.618,60	33 476,35
Bureelonkosten	1.497,02	855,78
Meubelen en bureautica	5.400,67	4 891,85
Representatiekosten	781,40	507,90
Verplaatsingskosten (vergaderingen EC,..)	635,00	404,20
Diverse werkingskosten		
- Abonnementen op tijdschriften en aankoop boeken	8.099,01	7 601,82
- Andere werkingskosten	105,65	148,87
TOTAAL WERKINGSKOSTEN	**332.586,81**	**327 443,42**

Overeenkomstig de wettelijke bepalingen, worden de lopende kosten van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen in 2010 gedragen door de drie Instituten van de economische beroepsbeoefenaars, ten belope van de helft voor het IBR en een kwart voor het IAB en het BIBF.

Dekking van de werkingskosten (*)	**332.457,47**	**327 230,05**
(buiten ontvangen interesten)	129,34	213,37
Bijdrage IBR	166.228,74	163 615,03
Bijdrage IAB	83.114,37	81 807,51
Bijdrage BIBF	83.114,37	81 807,51

(*) P.M. In de loop van 2009 heeft de Hoge Raad voor de Economische Beroepen beslist om de inhoud van zijn website grondig te herzien en om een gezamenlijke portaalsite voor de diverse entiteiten van het Belgisch systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren te lanceren.
Het aandeel van de kosten voor de herziening van de website van de Hoge Raad, betaald in 2010, bedraagt 2.044,90 euro. Deze kosten (buiten begroting) worden gedragen door de drie Instituten, elk voor hun deel.
Het aandeel van de kosten voor de lancering van de portaalsite voor het Belgisch systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren, betaald in 2010, bedraagt 1.195,48 euro. Deze kosten worden dus door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren gedragen.

HREB – Hoge Raad voor de Economische Beroepen
North Gate III – 6e verdieping – Koning Albert II laan 16 – 1000 Brussel
Tel. 02/277.64.11 – Fax 02/201.66.19 – E-mail: CSPEHREB@skynet.be – Internet: www.cspe-hreb.be

Brief aan de Voorzitter van het IAB Gunstig advies over het ontwerpreglement inzake de bestrijding van het witwassen van kapitaal en de financiering van terrorisme

(vertaling van de originele Franstalige versie)

De heer André Bert
Voorzitter van het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten
Emile Jacqmain laan 135/2
1000 BRUSSEL

Brussel, 17 februari 2011

Geachte heer Voorzitter,

U heeft mij bij brief van 14 februari 2011 een ontwerpreglement toegestuurd dat de toepassing regelt van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en dat op 10 januari 2011 goedgekeurd is door de Raad van het IAB, met het oog op het onderzoek hiervan door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen.

De ontmoeting met de vertegenwoordigers van de drie Instituten op 12 januari werd bijzonder op prijs gesteld door de leden van de Hoge Raad, temeer daar dit contact een uiterst nuttige gedachtewisseling heeft mogelijk gemaakt. Vooraf hadden trouwens al een aantal technische vergaderingen plaatsgehad, waarop de werkgroep ook vertegenwoordigers had uitgenodigd van de Cel voor Financiële Informatieverwerking, enerzijds, en van de Hoge Raad, anderzijds.

Tijdens de vergadering van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen van 16 februari 2011 hebben de leden van de Hoge Raad het ter advies voorgelegde ontwerpreglement onderzocht, samen met het ontwerpreglement van de Nationale Raad van het BIBF én de ontwerpnorm voorgelegd door de Raad van het IBR.

Met dit schrijven kan ik u melden dat de Hoge Raad een gunstig advies heeft uitgebracht over het ontwerpreglement dat u ons heeft voorgelegd. Eén enkel, zuiver formeel puntje zou naar het oordeel van de leden van de Hoge Raad nog dienen aangepast te worden. Artikel 16 van het ontwerpreglement verwijst inderdaad naar artikel 12, maar volgens ons zou dat naar artikel 13 moeten zijn.

Bij deze gelegenheid ben ik ook zo vrij om uw aandacht te vestigen op het feit dat met betrekking tot de wet van 11 januari 1993, in de bijgewerkte versie van 2010, nog niet alle voorschriften zijn uitgevoerd die betrekking hebben op uw beroep. Tevens zouden nuttige en praktische tips kunnen gegeven worden aan beroepsbeoefenaars die zich geconfronteerd zien met situaties zoals bedoeld in de wet van 1993.

Mag ik u in die optiek verzoeken mij op de hoogte te willen houden van de verdere initiatieven die u nog overweegt en binnen welke termijn de tenuitvoerlegging van alle voorschriften van de wet operationeel zal zijn ?

Met de meeste achting,

Jean-Paul Servais
Voorzitter

HREB – Hoge Raad voor de Economische Beroepen
North Gate III – 6e verdieping – Koning Albert II laan 16 – 1000 Brussel
Tel. 02/277.64.11 – Fax 02/201.66.19 – E-mail: CSPEHREB@skynet.be – Internet: www.cspe-hreb.be

Brief aan de Voorzitter van het BIBF
Gunstig advies over het ontwerpreglement inzake de bestrijding van het witwassen van kapitaal en de financiering van terrorisme

(vertaling van de originele Franstalige versie)

Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten

De heer Etienne Verbraeken
Voorzitter

Mevrouw Maria Ploumen
Ondervoorzitter
Legrandlaan 45
1000 BRUSSEL

Brussel, 17 februari 2011

Geachte heer Voorzitter,

U heeft mij bij brief van 10 februari 2011 een ontwerpreglement toegestuurd dat de toepassing regelt van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en dat op 28 januari 2011 goedgekeurd is door de Nationale Raad van het BIBF, met het oog op het onderzoek hiervan door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen.

De ontmoeting met de vertegenwoordigers van de drie Instituten op 12 januari werd bijzonder op prijs gesteld door de leden van de Hoge Raad, temeer daar dit contact een uiterst nuttige gedachtewisseling heeft mogelijk gemaakt. Vooraf hadden trouwens al een aantal technische vergaderingen plaatsgehad, waarop de werkgroep ook vertegenwoordigers had uitgenodigd van de Cel voor Financiële Informatieverwerking, enerzijds, en van de Hoge Raad, anderzijds.

Tijdens de vergadering van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen van 16 februari 2011 hebben de leden van de Hoge Raad het ter advies voorgelegde ontwerpreglement onderzocht, samen met het ontwerpreglement van de Raad van het IAB én de ontwerpnorm voorgelegd door de Raad van het IBR.

Met dit schrijven kan ik u melden dat de Hoge Raad een gunstig advies heeft uitgebracht over het ontwerpreglement dat u ons heeft voorgelegd. Eén element stelt evenwel een probleem voor de Hoge Raad.

Zoals u weet, heeft de Hoge Raad ter gelegenheid van de vergadering van 12 januari 2011 zijn bezorgdheid geuit over het feit dat het ontwerpreglement zou kunnen laten uitschijnen dat de enige verplichtingen die door de beroepsbeoefenaars moeten nageleefd worden deze zijn die opgenomen zijn in het reglement – in essentie in het kader van de aanvaarding van een nieuwe

cliënt. Er zijn echter een aantal wettelijke bepalingen die reeds voordien toepasselijk waren en bijgevolg door uw leden moeten nageleefd worden voor het geheel van hun bestaand cliënteel.

Aangezien hierover geen specifieke opmerking is geformuleerd in het kader van de ontmoeting van 12 januari 2011, gaat de Hoge Raad ervan uit dat u deze "overweging" waarover sprake op 12 januari 2011, in het reglement zal integreren, naar het voorbeeld van hetgeen is opgenomen in het reglement van het IAB.

Bij deze gelegenheid ben ik ook zo vrij om uw aandacht te vestigen op het feit dat met betrekking tot de wet van 11 januari 1993, in de bijgewerkte versie van 2010, nog niet alle voorschriften zijn uitgevoerd die betrekking hebben op uw beroep. Tevens zouden nuttige en praktische tips kunnen gegeven worden aan beroepsbeoefenaars die zich geconfronteerd zien met situaties zoals bedoeld in de wet van 1993.

Mag ik u in die optiek verzoeken mij op de hoogte te willen houden van de verdere initiatieven die u nog overweegt en binnen welke termijn de tenuitvoerlegging van alle voorschriften van de wet operationeel zal zijn ?

Met de meeste achting,

Jean-Paul Servais
Voorzitter

HREB – Hoge Raad voor de Economische Beroepen
North Gate III – 6e verdieping – Koning Albert II laan 16 – 1000 Brussel
Tel. 02/277.64.11 – Fax 02/201.66.19 – E-mail: CSPEHREB@skynet.be – Internet: www.cspe-hreb.be

Advies van 28 maart 2011 inzake het ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren

Ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren

A. Vooraf

1. Het ontwerp van koninklijk besluit dat de federale Minister, bevoegd voor Economie, op 26 januari 2011 voor advies aan de Hoge Raad heeft voorgelegd, strekt ertoe om een bepaling uit het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren aan te passen. Dit koninklijk besluit is goedgekeurd in uitvoering van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor.

2. De Hoge Raad voor de Economische Beroepen heeft de wettelijke taak bij te dragen tot de ontwikkeling van het wettelijk en reglementair kader dat van toepassing is op de economische beroepen via het verstrekken, op eigen initiatief of op verzoek, van adviezen of aanbevelingen aan de regering of aan de beroepsorganisaties voor de economische beroepen.[1]

De Hoge Raad moet worden geraadpleegd voor elk koninklijk besluit dat wordt genomen ter uitvoering van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor.

1 Deze bevoegdheid vloeit voort uit artikel 54, § 1 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen.

B. Algemene beschouwingen

3. Het verzoek om advies vanwege de federale Minister, bevoegd voor Economie, van 26 januari 2011 heeft betrekking op een koninklijk besluit tot wijziging van de vergoedingswijze van de "experten" op wie de Kamer van verwijzing en instaatstelling een beroep kan doen in welbepaalde omstandigheden zoals omschreven in de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor.

Meer in het bijzonder is de bepaling uit het koninklijk besluit erop gericht om de wijze van vergoeding van de "experten" in de zin van artikel 49, § 2 van de wet van 22 juli 1953 aan te passen en de huidige vergoedingswijze (125 euro per halve dag) te vervangen door een nieuwe vergoedingswijze (121 euro per uur).

C. Huidig wettelijk en reglementair kader voor de uitoefening van de opdrachten van de "experten" in de zin van de wet van 22 juli 1953

4. Sinds de omzetting in Belgisch recht van de richtlijn 2006/43/EG, de zogenaamde "auditrichtlijn", en in het bijzonder van artikel 32,

is een systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren ingesteld; dit systeem bestaat uit diverse entiteiten die elk op hun beurt belast zijn met een deel van de eindverantwoordelijkheid van het publiek toezicht. Dit systeem is operationeel sinds augustus 2007.

Artikel 43, § 1 van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor bepaalt dat *"het systeem van publiek toezicht, waarop de eindverantwoordelijkheid van het toezicht rust, is samengesteld uit:*

- *de Minister die bevoegd is voor Economie,*
- *de Procureur-generaal,*
- *de Kamer van verwijzing en instaatstelling,*
- *de Hoge Raad voor de Economische Beroepen,*
- *het Advies- en controlecomité op de onafhankelijkheid van de commissaris en*
- *de tuchtinstanties".*

Uit de wet van 22 juli 1953 vloeit voort dat de opdrachten, toevertrouwd aan de entiteiten van het stelsel van publiek toezicht, een duidelijk onderscheid maken tussen de organen:

- *met een eindverantwoordelijkheid voor de algemene asp*ecten van het beroep van bedrijfsrevisor: de eindverantwoordelijkheid voor het toezicht op de goedkeuring van normen inzake beroepsethiek, normen inzake permanente vorming, normen inzake interne kwaliteitsbeheersing van auditkantoren, alsook van controlestandaarden,
- met een eindverantwoordelijkheid voor de behandeling van individuele *dossiers van wettelijke rekeningcontroleurs:* de eindverantwoordelijkheid
  - voor het toezicht op de toelating en registerinschrijving van bedrijfsrevisoren en auditkantoren maar eveneens
  - voor de permanente vorming, kwaliteitscontrole, toezicht en
  - voor het tuchtsysteem.

5. Wat de Kamer van verwijzing en instaatstelling betreft, kan worden opgemerkt dat de wetgever dit orgaan belast heeft met de eindverantwoordelijkheid voor de kwaliteitscontrole (en bijgevolg eveneens voor de naleving van de vereisten inzake de permanente vorming) en het toezicht op de bedrijfsrevisoren.

In deze context laat de wetgever de Kamer van verwijzing en instaatstelling toe om beroep te doen op "experten" om bepaalde opdrachten waarin de wet voorziet, uit te voeren en dit volgens de modaliteiten die bepaald zijn door het Belgisch wettelijk en reglementair kader.

C.1. Opdrachten, bedoeld door de wet, die door een "expert" kunnen worden uitgevoerd op verzoek van de Kamer van verwijzing en instaatstelling

6. Uit de analyse van de wettelijke en reglementaire teksten blijkt dat aan de "experten" in de zin van de wet van 22 juli 1953 drie types van opdrachten kunnen worden toevertrouwd:

i. Vooronderzoek van een dossier ingeval van een klacht (artikel 49, § 1 en § 2, eerste lid van de wet van 22 juli 1953)

"§ 1. Wanneer een klacht bij haar is ingediend, verzoekt de Kamer van verwijzing en instaatstelling de Raad om de klachten die zij ontvangen heeft lastens een bedrijfsrevisor in vooronderzoek te nemen en haar erover verslag uit te brengen, tenzij de klacht klaarblijkelijk onontvankelijk of ongegrond zou zijn.

§ 2. <u>De Kamer van verwijzing en instaatstelling kan bij unanimiteit van haar verslaggevers een expert aanduiden die het dossier in vooronderzoek zal nemen."</u>

Artikel 22 van het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren laat overigens toe:

"De Kamer van verwijzing en instaatstelling kan het dossier terugzenden naar de Raad of

naar de speciaal daartoe aangeduide expert overeenkomstig artikel 49, § 2, van de wet met het verzoek om bijkomende onderzoeksdaden te verrichten."

ii. Opmaken van een verslag waarin de feiten die aan de bedrijfsrevisor worden ten laste gelegd, worden uiteengezet (artikel 53 van de wet van 22 juli 1953)

"Na afloop van het vooronderzoek zal de Raad of de speciaal daartoe overeenkomstig artikel 49, § 2 aangeduide expert een verslag overmaken aan de Kamer van verwijzing en instaatstelling waarin de feiten worden uiteengezet met verwijzing naar de wettelijke, reglementaire en tuchtrechtelijke bepalingen van toepassing.

Na beslist te hebben tot verwijzing van de bedrijfsrevisor voor de Tuchtcommissie, zonder het in het eerste lid bedoelde verslag te hebben goedgekeurd, vordert de Kamer van verwijzing en instaatstelling de Raad of de speciaal daartoe overeenkomstig artikel 49, § 2 aangeduide expert dat deze, binnen een termijn van twee maanden, een verslag opstelt of wijzigt waarbij hij zich voegt naar de genomen beslissing en waarin de feiten worden uiteengezet die aan de bedrijfsrevisor worden verweten.

Het verslag waarvan sprake is in het eerste en tweede lid kan onder andere een beschrijving bevatten van het niet gewiste tuchtrechtelijke verleden van de betrokken bedrijfsrevisor alsook een voorstel tot sanctie."

Wanneer beroep is gedaan op een dergelijke "expert" (in het kader van de opdracht *i.*, in voorkomend geval aangevuld met de opdracht *ii.*), dan wordt deze geïnformeerd over de verdere procedure:

- Artikel 55 van de wet van 22 juli 1953

  "De beslissing van de Kamer van verwijzing en instaatstelling wordt per aangetekend schrijven betekend aan de betrokken bedrijfsrevisor en aan de Raad en in voorkomend geval, aan de speciaal daartoe overeenkomstig artikel 49, § 2 aangeduide expert."

- Artikel 61, § 1 van de wet van 22 juli 1953

  "De beslissingen van de Tuchtcommissie zijn met redenen omkleed. Zij worden, bij een ter post aangetekende brief, ter kennis gebracht van de betrokken bedrijfsrevisor, van de Raad, in voorkomend geval, van de speciaal daartoe overeenkomstig artikel 49, § 2 aangestelde expert, van de Kamer van verwijzing en instaatstelling en van de Procureur-generaal bij het Hof van Beroep.

  Samen met deze betekening worden alle gepaste inlichtingen verstrekt betreffende de termijn van verzet en van hoger beroep, en de wijze waarop verzet of hoger beroep tegen de beslissing kan worden ingesteld. Bij ontstentenis van deze vermeldingen is de kennisgeving nietig."

- Artikel 64, § 1 van de wet van 22 juli 1953

  "De betrokken bedrijfsrevisor kan beroep aantekenen per aangetekend schrijven gericht aan de Commissie van Beroep binnen een termijn van dertig dagen te rekenen vanaf de betekening.

  De Commissie van Beroep betekent de akte van beroep per aangetekend schrijven verzonden binnen de twee werkdagen volgende op de ontvangst van de akte, aan de Procureur-generaal bij het Hof van Beroep, aan de Raad en, in voorkomend geval, aan de speciaal daartoe, overeenkomstig artikel 49, § 2 van de wet, aangeduide expert, alsook aan de Kamer van verwijzing en instaatstelling."

- Artikel 66, § 1, eerste lid van de wet van 22 juli 1953

  "De beslissingen van de Commissie van Beroep zijn met redenen omkleed. Zij worden onverwijld, bij een ter post aangetekende brief, ter kennis gebracht van de betrokken bedrijfsrevisor, van de Raad, in voorkomend geval, of van de speciaal daartoe overeenkomstig artikel 49, § 2 aangestelde expert, van de Kamer van verwijzing en instaatstelling en van de Procureur-generaal bij het Hof van Beroep."

- Artikel 68, § 1 van de wet van 22 juli 1953

  "Binnen de drie maanden te rekenen van de dag waarop van iedere beslissing van de Com-

missie van Beroep kennis is gegeven, kan zij door de betrokken bedrijfsrevisor, de Raad, in voorkomend geval, de speciaal daartoe overeenkomstig artikel 49, § 2 aangeduide expert of door de Procureur-generaal bij het Hof van Beroep, aan het Hof van Cassatie worden voorgelegd in de vormen van de voorzieningen in burgerlijke zaken."

Het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren verleent eveneens rechten en verplichtingen aan deze "experten" in het kader van het verloop van de tuchtprocedure (Tuchtcommissie / Commissie van beroep):

- Artikel 27, § 1, eerste lid

  "De betrokken bedrijfsrevisor, de Raad of de overeenkomstig artikel 49, § 2, van de wet speciaal daartoe aangeduide expert, kunnen zich op de zitting laten bijstaan of vertegenwoordigen door een advocaat of bedrijfsrevisor."

- Artikel 27, § 2, eerste lid

  "De Raad en de betrokken bedrijfsrevisor kunnen ieder aan de Tuchtcommissie en de Commissie van Beroep vragen om de expert(en) bedoeld in artikel 49, § 2, van de wet te horen."

iii. Andere experten op wie de Kamer van verwijzing en instaatstelling beroep kan doen (artikel 23 van het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren):

*"De Voorzitter kan, met instemming van de verslaggevers, **andere** experts dan degene bedoeld in artikel 49, § 2 van de wet horen of er beroep op doen tijdens de vergaderingen. Deze personen kunnen niet deelnemen aan de stemming."*

C.2. Wie kan worden aangeduid door de Kamer van verwijzing en instaatstelling als "expert" in de zin van de wet van 22 juli 1953?

7. Wanneer de Kamer van verwijzing en instaatstelling beroep wenst te doen op een expert, dan moet deze expert gekozen worden uit drie categorieën van personen. Uit artikel 49, § 2, tweede lid van de wet van 22 juli 1953 blijkt immers: *"Deze aangeduide expert is hetzij een lid van de Kamer van verwijzing en instaatstelling, hetzij een bedrijfsrevisor die de voorwaarden van verkiesbaarheid voor de Raad vervult, of een erebedrijfsrevisor."*

Deze beperking geldt voor de opdrachten die worden uitgevoerd door een expert, aangeduid voor de opdrachten overeenkomstig de voorschriften van het artikel 49, § 2 van de wet van 22 juli 1953 (zie de opdrachten *i.* en *ii.* hierboven onder nr. **6**).

8. Wanneer de Kamer van verwijzing en instaatstelling daarentegen beslist om een expert te horen of erop beroep te doen (anders dan hetgeen bepaald is in artikel 49, § 2 van de wet van 22 juli 1953) (zie de opdracht *iii.* hierboven onder nr. **6**) tijdens één van haar vergaderingen, dan voorziet het wettelijk of reglementair kader in geen enkele beperking op het vlak van de hoedanigheid van de "experten" die zullen worden gehoord of waarop een beroep zal worden gedaan.

C.3. Financiering van de werkzaamheden van een "expert" uitgevoerd op verzoek van de Kamer van verwijzing en instaatstelling

9. Uit paragraaf 5 van het artikel 45 van de wet van 22 juli 1953 kan worden afgeleid: *"De kosten en honoraria, gevraagd door de expert speciaal aangesteld door de Kamer van verwijzing en instaatstelling overeenkomstig artikel 49, § 2 worden gedragen door het Instituut."* en *"Bij gebrek aan een akkoord van het Instituut over het bedrag van de kosten en honoraria, legt de meest gerede*

partij het geschil voor aan de Tuchtcommissie die deze zal belasten." (zie de opdrachten *i.* en *ii.* hierboven onder nr. **6**).

Daarentegen kan opgemerkt worden dat geen enkele wettelijke bepaling de problematiek van de eventuele vergoeding lijkt te regelen wanneer beroep gedaan wordt op "andere experts dan degene bedoeld in artikel 49, § 2 van de wet" door de Kamer van verwijzing en instaatstelling (in de zin van artikel 23 van het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren) of die de Kamer van verwijzing en instaatstelling zou wensen te horen tijdens haar vergaderingen (zie de opdracht *iii.* hierboven onder nr. **6**).

C.4. Praktische vergoedingswijze van een "expert" op wie een beroep zou worden gedaan op verzoek van de Kamer van verwijzing en instaatstelling

10. Zoals hierboven vermeld, preciseert paragraaf 5 van het artikel 45 van de wet van 22 juli 1953: *"De kosten en honoraria, gevraagd door de expert speciaal aangesteld door de Kamer van verwijzing en instaatstelling overeenkomstig artikel 49, § 2 worden gedragen door het Instituut."* en *"Bij gebrek aan een akkoord van het Instituut over het bedrag van de kosten en honoraria, legt de meest gerede partij het geschil voor aan de Tuchtcommissie die deze zal belasten."*

Uit artikel 19 van het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren volgt:

"§ 3. De Voorzitter, de verslaggevers en de expert bedoeld in artikel 49, § 2, van de wet, hebben recht op de terugbetaling van hun verplaatsings-, verblijfs- en enige andere kosten die zij in de uitoefening van hun mandaat hebben moeten maken. Deze kosten worden vergoed ten belope van het bedrag van de werkelijke kosten mits het voorleggen van bewijskrachtige bescheiden. De overeenkomst bedoeld in artikel 19 § 5 van het onderhavige Koninklijk Besluit kan eventueel voorzien in een terugbetaling van kosten op forfaitaire basis." (artikel 19, § 3)

"Aan de expert, bedoeld in artikel 49 § 2 van de wet, wordt enkel een vaste vergoeding van 125 euro bruto per halve dag toegekend voor de door de Kamer van verwijzing en instaatstelling aan hem toegewezen onderzoekswerkzaamheden. De Koning kan dit bedrag verhogen op voorstel van de Kamer van verwijzing en instaatstelling. Deze vergoeding wordt jaarlijks aangepast aan de evolutie van de index der consumptieprijzen." (artikel 19, § 4)

11. De maatregel opgenomen in het ontwerp van koninklijk besluit, voor advies voorgelegd door de federale Minister, bevoegd voor Economie, strekt ertoe om de wijze van vergoeding van de "experten" in de zin van artikel 49, § 2 van de wet van 22 juli 1953 te wijzigen en de huidige vergoeding (125 euro per halve dag) te vervangen door een nieuwe vergoedingswijze (121 euro per uur).

D. Advies van de Hoge Raad

12. De enige maatregel opgenomen in het ontwerp van koninklijk besluit, voor advies aan de Hoge Raad voorgelegd overeenkomstig artikel 54 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen, strekt ertoe om de wijze van vergoeding van de "experten" in de zin van artikel 49, § 2 van de wet van 22 juli 1953 te wijzigen en de huidige vergoeding (125 euro per halve dag) te vervangen door een nieuwe vergoedingswijze (121 euro per uur).

13. Volgens de leden van de Hoge Raad is het van belang dat de experten op een adequate wijze worden vergoed voor de werkzaamheden die zij verrichten op verzoek van de Kamer van verwijzing en instaatstelling; vandaar dat zij geen enkel principieel bezwaar hebben tegen de bepaling die opgenomen is in het voor advies voorgelegd ontwerp van koninklijk besluit.

14. De Hoge Raad houdt er evenwel aan de aandacht van de federale Minister, bevoegd voor Economie, te vestigen op het feit dat hij niet in de mogelijkheid is geweest om een inschatting te maken van de impact van de voorgestelde maatregel – bijvoorbeeld op jaarbasis – op de rekeningen van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren.

Uit de lectuur van het jaarverslag 2009 van de Kamer van verwijzing en instaatstelling, alsook van het jaarverslag 2009 van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren kan slechts onvolledige informatie in verband met het beroep op dergelijke experts in de loop van het voorbije jaar worden afgeleid:

- ***Wat betreft het jaarverslag 2009 van de Kamer van verwijzing en instaatstelling***

  Er kan verwezen worden naar artikel 46, § 5 van de wet van 22 juli 1953 dat de Kamer van verwijzing en instaatstelling oplegt om jaarlijks haar werkprogramma's en activiteitenverslagen te publiceren.

  Wat de werkzaamheden van de experts betreft, vermeldt het jaarverslag 2009 van de Kamer van verwijzing en instaatstelling het volgende: "*11 dossiers die in 2008 bij de KVI werden ingediend, waren nog steeds in behandeling op 31.12.2009 (lopend onderzoek – 3 dossiers in beraad bij de KVI). De KVI heeft in 4 van deze 11 dossiers een college van experts aangesteld, overeenkomstig artikel 49, § 2 van de wet tot oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren.*"

- ***Wat betreft het jaarverslag 2009 van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren***

  Artikel 26, § 1 van de wet van 22 juli 1953 verplicht de Raad van het IBR om elk jaar ter goedkeuring aan de algemene vergadering voor te leggen:

  1° het verslag over de werkzaamheden van het Instituut tijdens het verlopen jaar;

  2° de jaarrekening op 31 december van het vorig jaar;

  3° het verslag van de commissarissen;

  4° de begroting voor het nieuwe boekjaar.

  In het jaarverslag 2009 van het IBR is geen enkele informatie beschikbaar omtrent het eventueel beroep op experten of omtrent de kost die de vergoeding van dergelijke experten, aangeduid door de Kamer van verwijzing en instaaststelling, zou hebben teweeggebracht in de loop van de betrokken periode.

  De jaarrekening 2009 en de begroting 2010, zoals door het IBR publiek gemaakt via zijn website, laten niet toe om de kost van de experten gedurende het jaar 2009 te identificeren, hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks.

  De Hoge Raad stelt na lectuur van de jaarrekening die openbaar gemaakt wordt door het IBR, overigens vast dat het zelfs niet mogelijk is om de totale kost van het publiek toezicht in zijn geheel te identificeren, zoals gedragen door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren overeenkomstig de van kracht zijnde wettelijke bepalingen.

- ***Wat betreft het jaarverslag 2008 van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren***

  De documenten met betrekking tot het boekjaar 2008 en de begroting 2009, bekendgemaakt door het IBR, bevatten daarentegen wel een commentaar omtrent de begroting van het IBR voor 2009. Men kan het volgende lezen:

  "*De kost die gepaard gaat met het* ***systeem van publiek toezicht op het beroep*** *wordt begroot op 649.585 EUR. Deze omvat de financiering van de werking van de tuchtinstanties (165.000 EUR), de bijdragen in de werkingskosten van de HREB (150.000 EUR), alsook de bijdrage in de werkingskosten van de KVI en de vergoeding van experten aangesteld door de KVI (334.585 EUR)*".

15. De Hoge Raad betreurt het gebrek aan transparantie in dit verband en stelt vast dat het voor niemand buiten het IBR in België mogelijk is (met inbegrip van de Hoge Raad voor de Eco-

nomische Beroepen, belast met de coördinatie van het systeem van publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren georganiseerd in België, of van de federale Minister, bevoegd voor de voogdij over de bedrijfsrevisoren) om de totale kost van het publiek toezicht in België op de bedrijfsrevisoren te becijferen.

In dergelijke omstandigheden is het dus voor de Hoge Raad niet mogelijk gebleken om de impact van dergelijke maatregel op de rekeningen van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren in te schatten.

16. De Hoge Raad heeft zich verder afgevraagd of het, vanuit het oogpunt van de rechtszekerheid, niet wenselijk zou zijn om hetzij een maximale limiet van vergoeding per dossier in te voeren, hetzij een controlemechanisme te bepalen op het vlak van het aantal uren die de experten aangeven, en dit in het bijzonder in het licht van de specifieke situatie, met name de entiteit die de expert aanduidt (te weten, de Kamer van verwijzing en instaatstelling) is niet de entiteit die de effectieve kosten draagt (te weten, het Instituut van de Bedrijfsrevisoren).

Zoals vermeld onder **9.**, volgt uit artikel 45, § 5 van de wet van 22 juli 1953: *"De kosten en honoraria, gevraagd door de expert speciaal aangesteld door de Kamer van verwijzing en instaatstelling overeenkomstig artikel 49, § 2 worden gedragen door het Instituut.*

Bij gebrek aan een akkoord van het Instituut over het bedrag van de kosten en honoraria, legt de meest gerede partij het geschil voor aan de Tuchtcommissie die deze zal belasten." (zie de opdrachten *i.* en *ii.* hierboven onder nr. **6**).

17. Zo ook heeft de Hoge Raad zich de vraag gesteld of de expert die door de Kamer van verwijzing en instaatstelling in haar schoot wordt aangeduid, al dan niet moet worden vergoed, bovenop de vergoeding waarop hij reeds recht heeft als Voorzitter of lid/verslaggever van de Kamer.

In dit verband kan verwezen worden naar artikel 45, § 2 van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor: *"De bezoldiging van de voorzitter en de verslaggevers wordt vastgesteld door de Koning op voorstel van de Minister bevoegd voor Economie. Deze bezoldiging mag niet meer bedragen dan de helft van de wedde die wordt verleend aan de Eerste Voorzitter van de Raad van State, automatisch vermeerderd met de verhogingen en voordelen die aan die wedde verbonden zijn, rekening houdend met een anciënniteit van 35 jaar."*

Artikel 19 van het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren bepaalt:

§1. De bezoldiging van de Voorzitter en de overige verslaggevers van de Kamer van verwijzing en instaatstelling bestaat uit een vaste maandelijkse vergoeding.

Rekening houdend met de administratieve taken die de Voorzitter voor de Kamer van verwijzing en instaatstelling dient waar te nemen, ligt de vaste maandelijkse vergoeding van de Voorzitter hoger dan de vaste maandelijkse vergoeding van de overige verslaggevers.

§ 2. De vaste maandelijkse vergoeding uit het vorige paragraaf kan maximaal 4.000 euro bruto per maand bedragen voor de Voorzitter en maximaal 3.500 euro bruto voor elk van de overige verslaggevers. Deze vergoeding wordt jaarlijks aangepast aan de evolutie van de index der consumptieprijzen.

§ 3. De Voorzitter, de verslaggevers en de expert bedoeld in artikel 49, § 2, van de wet, hebben recht op de terugbetaling van hun verplaatsings-, verblijfs- en enige andere kosten die zij in de uitoefening van hun mandaat hebben moeten maken. Deze kosten worden vergoed ten belope van het bedrag van de werkelijke kosten mits het voorleggen van bewijskrachtige bescheiden. De overeenkomst bedoeld in artikel 19 § 5 van het onderhavige Koninklijk Besluit kan eventueel voorzien in een terugbetaling van kosten op forfaitaire basis.

§ 4. Aan de expert, bedoeld in artikel 49 § 2 van de wet, wordt enkel een vaste vergoeding van 125 euro bruto per halve dag toegekend voor de door

de Kamer van verwijzing en instaatstelling aan hem toegewezen onderzoekswerkzaamheden. De Koning kan dit bedrag verhogen op voorstel van de Kamer van verwijzing en instaatstelling. Deze vergoeding wordt jaarlijks aangepast aan de evolutie van de index der consumptieprijzen.

§ 5. Het bedrag van de bezoldiging en van de vergoeding van de Voorzitter en van de verslaggevers wordt samen met de andere modaliteiten waarin deze hun mandaat zullen uitoefenen vastgelegd in een bijzondere overeenkomst afgesloten tussen enerzijds de Kamer van verwijzing en instaatstelling en anderzijds telkens respectievelijk de Voorzitter en elk van de andere verslaggevers.

Die overeenkomst, welke louter de modaliteiten waarin de betrokkene zijn mandaat uitoefent regelt en dus geen arbeidsovereenkomst uitmaakt, wordt voor de Voorzitter en voor elke andere verslaggever afzonderlijk schriftelijk vastgesteld.

Bij het onderhandelen over en de ondertekening van deze overeenkomst wordt de Kamer van verwijzing en instaatstelling vertegenwoordigd door de Minister bevoegd voor Economie."

Tenslotte kan verwezen worden naar artikel 16 van het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren: *"De Kamer van verwijzing en instaatstelling stelt haar huishoudelijk reglement op en legt het ter goedkeuring voor aan de Minister die bevoegd is voor Economie."*

Er is geen enkele precisering in dit verband opgenomen in het huishoudelijk reglement van de Kamer van verwijzing en instaatstelling (Ministerieel besluit van 28 april 2009 houdende de goedkeuring van voormeld reglement, *Belgisch Staatsblad* van 15 mei 2009 – 2de editie).

HREB – Hoge Raad voor de Economische Beroepen
North Gate III – 6e verdieping – Koning Albert II laan 16 – 1000 Brussel
Tel. 02/277.64.11 – Fax 02/201.66.19 – E-mail: CSPEHREB@skynet.be – Internet: www.cspe-hreb.be

Advies van 24 mei 2011 inzake de wijziging van het koninklijk besluit van 22 november 1990 betreffende de diploma's van de kandidaat-accountants en de kandidaat-belastingconsulenten

Ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 22 november 1990 betreffende de diploma's van de kandidaat-accountants en de kandidaat-belastingconsulenten

A. Vooraf

De federale Minister, bevoegd voor Economie, heeft op 12 april 2011 aan de Hoge Raad een verzoek om advies overgemaakt omtrent het ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 22 november 1990 betreffende de diploma's van de kandidaat-accountants en de kandidaat-belastingconsulenten.

Artikel 3 van dit koninklijk besluit, ingevoegd bij het koninklijk besluit van 4 mei 1999, voerde destijds een overgangsmaatregel in die luidde als volgt: *"De diploma's en instellingen bedoeld in artikel 2, 3° zijn, voor wat betreft de toepassing van dit besluit, erkend tot 30 juni 2005. Elke wijziging maakt het voorwerp uit van een koninklijk besluit, na advies van de Raad van het Instituut, en is slechts geldig tot 30 juni 2005."*

Nadien is de Hoge Raad verschillende keren om een advies verzocht teneinde de datum die in artikel 3 van het koninklijk besluit is opgenomen, te verlengen:

Verzoek om advies op	Duur van de verlenging	Advies vanwege de Hoge Raad van	Koninklijk besluit van
7 september 2005	2 jaar	18 oktober 2005	11 juli 2006 (*Belgisch Staatsblad* van 9 augustus 2006)
27 april 2007	1 jaar	7 mei 2007	9 juli 2007 (*Belgisch Staatsblad* van 13 juli 2007)
22 september 2008	3 jaar	30 september 2008	14 mei 2009 (*Belgisch Staatsblad* van 2 juni 2009, 2de editie)
12 april 2011	1 jaar	24 mei 2011	

Het door de Minister voor advies voorgelegd ontwerp van koninklijk besluit strekt ertoe om de datum van 30 juni 2011 met één jaar uit te stellen en bijgevolg de woorden "30 juni 2011" te vervangen door de woorden "30 juni 2012". **Dit impliceert dat de overgangsmaatregel van 6 jaar, zoals aanvankelijk bepaald, zou verlengd worden met één jaar zodat een 13de jaar gedekt wordt.**

B. Advies van de Hoge Raad

Het door de federale Minister, bevoegd voor Economie, voor advies voorgelegd ontwerp van koninklijk besluit strekt ertoe om de datum van 30 juni 2011 met één jaar uit te stellen en bijgevolg de woorden "30 juni 2011" te vervangen door de woorden "30 juni 2012".

B.1. Huidig wettelijk en reglementair kader inzake de toegang tot het beroep van accountant en belastingconsulent

Het verzoek om uitstel van de datum uit het voor advies voorgelegd ontwerp van koninklijk besluit kan helaas niet als een uitzonderlijk verzoek worden beschouwd, rekening houdend met de opeenvolging van de verzoeken om advies omtrent ontwerpen van koninklijke besluiten die erop gericht zijn om deze geldigheidsdatum van een lijst van erkende onderwijsinstellingen (hoger onderwijs – zowel van het korte type als van het lange type en universitair) te verlengen, niettegenstaande het feit dat deze maatregel van bij de invoering in het koninklijk besluit van 1999 als tijdelijke maatregel was bedoeld in afwachting van een herziening van voormeld koninklijk besluit van 22 november 1990.

Deze lijst van erkende instellingen is het criterium dat in 1990 is weerhouden door de Regering teneinde te preciseren welke personen een dossier bij het IAB kunnen indienen om de toegangsprocedure tot het beroep op te starten.

Vervolgens heeft het koninklijk besluit van 8 april 2003 betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van accountant en/of belastingconsulent een systeem van vrijstellingen ingevoerd in het kader van het toelatingsexamen van personen die de toegangsprocedure tot het beroep van accountant en/of belastingconsulent wensen op te starten.

Enkel degenen die een diploma hebben behaald bij onderwijsinstellingen die opgenomen zijn in de bijlage bij het koninklijk besluit van 22 november 1990 kunnen desgevallend genieten van vrijstellingen waarin het koninklijk besluit van 22 november 1990 voorziet.

Het is nuttig te vermelden dat de website van het IAB een zeer helder overzicht biedt van het toepasselijk systeem van vrijstellingen (zie in het bijzonder de volgende bladzijde, waarvan een weergave is opgenomen in bijlage 1 bij onderhavig advies: http://www.iec-iab.be/nl/het-beroep/stage/hoe-word-ik-stagiair/Toelatingsexamen/Pages/Vrijstellingen.aspx).

De Hoge Raad betreurt ten zeerste de achtereenvolgende uitstellen in de hervorming van de toegang tot het beroep van accountant en/of belastingconsulent, in het bijzonder rekening houdend met het belang van het dossier.

Naar het oordeel van de Hoge Raad had het toch mogelijk moeten zijn om, na de goedkeuring van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen en vervolgens, vier jaar later, van het koninklijk besluit van 8 april 2003 betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van accountant en/of belastingconsulent, dit koninklijk besluit tenminste te actualiseren, aangezien die einddatum al meerdere jaren op voorhand bekend was.

Men dient er zich van bewust te zijn dat een koninklijk besluit met in bijlage de lijsten van de hoger onderwijsinstellingen (hogescholen en universiteiten), uitgewerkt in 1990 en voor het laatst aangepast in mei 1999, op geen enkele manier nog kan overeenstemmen met de huidige realiteit, met name als gevolg van de diverse toenaderingen of zelfs fusies van hoger onderwijsinstellingen in de afgelopen jaren, ongeacht of deze van het korte dan wel van het lange type zijn.

B.2. Noodzakelijke evoluties van het wettelijk en reglementair kader inzake de toegang tot het beroep van accountant en belastingconsulent

B.2.1. Op zeer korte termijn

De Hoge Raad wenst in de eerste plaats de aandacht van de Minister te vestigen op het belang van de goedkeuring van dit koninklijk besluit binnen de kortst mogelijke termijn. Is dit niet het geval, dan zouden de personen die geslaagd zijn voor het toelatingsexamen van accountant en/of belastingconsulent, zich in een problematisch rechtsvacuüm bevinden.

Om deze reden formuleert de Hoge Raad een gunstig advies omtrent het door de Minister voorgelegd ontwerp van koninklijk besluit, zodat de situatie van de personen die geslaagd zijn voor het toelatingsexamen en die binnenkort een dossier voor het bekomen van vrijstellingen voor de volgende examensessie zouden indienen, niet in het gedrang zou worden gebracht.

De volgende sessie van het toelatingsexamen vindt plaats op 22 en 29 oktober 2011; de dossiers moeten uiterlijk op 22 juli 2011 bij het IAB worden ingediend. Bijgevolg is er hoogdringendheid bij de goedkeuring van het ontwerp van koninklijk besluit dat voor advies aan de Hoge Raad wordt voorgelegd.

B.2.2. Over een jaar

Naar het oordeel van de Hoge Raad dient men zich zo snel mogelijk inhoudelijk te beraden over de evolutie van dit koninklijk besluit van 22 november 1990 betreffende de diploma's van kandidaat-accountants en kandidaat-belastingconsulenten.

De Minister beschikt over de volgende alternatieven:

- ***De onderliggende logica van het koninklijk besluit behouden*** en de lijst van de onderwijsinstellingen, die diploma's afleveren die in aanmerking kunnen komen voor vrijstellingen in het kader van het toelatingsexamen tot de stage teneinde op termijn accountant en/of belastingconsulent te worden, herzien of
- ***De onderliggende logica van het koninklijk besluit wijzigen,*** hetzij door een ander criterium te weerhouden (zoals de titel vermeld op het diploma, rekening houdend met het feit dat er in de diverse Gemeenschappen dergelijke diplomalijsten voorhanden zijn), hetzij door een hervorming van het systeem zelf (met inbegrip van de eventuele afschaffing van het koninklijk besluit van 22 november 1990) ***waarbij de logica van het koninklijk besluit van 8 april 2003*** betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van accountant en/of belastingconsulent ***blijft behouden.***

In dit verband is het nuttig om in herinnering te brengen dat het Verslag aan de Koning dat het koninklijk besluit van 8 april 2003 betreffende het toelatingsexamen, de stage en het bekwaamheidsexamen van accountant en/of belastingconsulent voorafgaat, vermeldt: "*De bepalingen van het koninklijk besluit van 22 november 1990 betreffende de diploma's van de kandidaat-accountants en de kandidaat-belastingconsulenten moeten op korte termijn worden herzien. Dit besluit omvat de lijst van de diploma's (in de bijlagen) die vastlegt welke opleidingen de mogelijkheid geven om zich aan te bieden voor het toelatingsexamen van accountant en/of belastingconsulent.*"

In zijn advies van 17 mei 2001 in verband met de toegang tot het beroep van accountant en belastingconsulent, wees de Hoge Raad al op de nood aan een denkoefening ten gronde (Eerste deel – Algemene bedenkingen bij het voorontwerp van koninklijk besluit / Punt II – De vrijstellingen die de kandidaat-accountants of kandidaat-belastingconsulenten bij het toelatingsexamen bekomen / Punt A. Het nut van het koninklijk besluit van 22 november 1990).

"In de huidige stand van zaken bestaat er overigens een koninklijk besluit van 22 november 1990 betreffende de diploma's van de kandidaat-accountants en van de kandidaat-belastingconsu-

lenten (verschillende malen gewijzigd, de laatste maal door het koninklijk besluit van 4 mei 1999).

Een in bijlage bij voornoemd koninklijk besluit opgenomen lijst van diploma's bepaalt welke opleidingen de houders ervan toegang verlenen tot het toelatingsexamen voor accountant of belastingconsulent.

De Hoge Raad stelt vast dat tot op heden:

- *de in bijlage bij het koninklijk besluit opgenomen lijst opgevat is als een opsomming van onderwijsinstellingen die diploma's uitreiken die de houders ervan toelaten deel te nemen aan het toelatingsexamen om naderhand accountant en/of belastingconsulent te worden. Die lijst werd in geen geval opgesteld in functie van eventuele vrijstellingen gekoppeld aan een in de lijst opgenomen diploma;*
- *er blijkbaar geen periodieke evaluatie gebeurd is van de lijst van onderwijsinstellingen die in de bijlage bij voormeld koninklijk besluit opgenomen zijn.*

Volgens de Hoge Raad voor de Economische Beroepen is het van belang dat de draagwijdte van dit koninklijk besluit duidelijk afgebakend wordt om elke kandidaat voor het toelatingsexamen inzake de principes van vrijstellingen eenzelfde behandeling te kunnen waarborgen. De krachtlijnen van het systeem van vrijstellingen moeten opgenomen worden in het voor advies voorgelegd koninklijk besluit.

Voor zover er inderdaad effectief een systeem van vrijstellingen toegepast wordt door het Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten, wenst de Hoge Raad daarenboven de aandacht te vestigen op het feit dat de draagwijdte van het koninklijk besluit van 22 november 1990 dusdanig zou kunnen herzien worden dat elke vrijstelling per diploma in het koninklijk besluit zou opgenomen worden. De bevoegde Ministers zouden ook kunnen kiezen voor de vervanging van het koninklijk besluit van 22 november 1990 door een nieuw koninklijk besluit dat zou beantwoorden aan de in het voor advies voorgelegd voorontwerp van koninklijk besluit duidelijk omschreven doelstellingen.

Om klaarheid te scheppen in de vrijstellingen verbonden aan elk diploma, zou het passen dat in het voor advies voorgelegd voorontwerp van koninklijk besluit of in het koninklijk besluit van 22 november 1990 verduidelijkt wordt dat de studenten deze vrijstellingen genieten die gelden op het moment van hun eerste inschrijving aan de onderwijsinstelling.

De Hoge Raad acht het wenselijk aan de bevoegde ministeriële overheden voor te stellen om aan te dringen op een regelmatige herziening van de lijst van onderwijsinstellingen en hun in het koninklijk besluit opgenomen diploma's, rekening houdend met de evolutie van de noden van het beroep.

Gezien die verschillende opmerkingen, wordt aldus voorgesteld het koninklijk besluit van 22 november 1990 te vervangen door een nieuw koninklijk besluit, opgesteld in de zin van het bij de Hoge Raad voorgelegd voorontwerp van koninklijk besluit. Het koninklijk besluit van 22 november 1990 zou gedurende een overgangsperiode kunnen behouden blijven om de instellingen van hoger onderwijs toe te laten hun dossier in te dienen om in het nieuw koninklijk besluit opgenomen te worden. Dat dossier zou moeten ingediend worden bij de diensten van de Minister van Economie en diensten van de Minister van Landbouw en Middenstand opdat deze er zich van zouden vergewissen dat de onderwijsinstellingen die een dossier indienen wel degelijk één (of meerdere) diploma('s) uitreiken die beantwoorden aan de criteria vastgesteld in artikel 19, 3° van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen."

De Hoge Raad dringt dan ook aan op een onderzoek van deze problematiek binnen de kortst mogelijke termijn, opdat zo snel mogelijk een oriëntatie zou kunnen voorgesteld worden die inspeelt op de evolutie die het wettelijk en reglementair kader in 1999 en 2003 heeft gekend, om zodoende elk rechtsvacuüm te kunnen opvullen.

De Hoge Raad houdt zich ter beschikking van de Minister indien zijn deskundigheid terzake nuttig zou kunnen zijn om dit dossier te doen evolueren.

HREB – Hoge Raad voor de Economische Beroepen
North Gate III – 6e verdieping – Koning Albert II laan 16 – 1000 Brussel
Tel. 02/277.64.11 – Fax 02/201.66.19 – E-mail: CSPEHREB@skynet.be – Internet: www.cspe-hreb.be

Bijlage 1 aan het advies van 24 mei 2011 – Uittreksels van de website van het IAB

Vrijstellingen voor het toelatingsexamen stage

De opleidingsinhouden van het toelatingsexamen voor accountant en / of belastingconsulent zijn bij wet vastgelegd. Niet alle kandidaat-stagiairs hebben echter dezelfde opleiding in dezelfde onderwijsinstelling achter de rug. Het Instituut maakt daarom een onderscheid tussen automatische vrijstellingen en vrijstellingen op basis van onderwijsinstelling.

Individueel dossier tot aanvraag van vrijstelling opstellen

Elke kandidaat-stagiair die in aanmerking wenst te komen voor vrijstellingen, stelt een individueel dossier tot aanvraag van vrijstellingen op. Het vrijstellingsdossier moet uiterlijk 3 maanden voor aanvang van het examen de Stagedienst bereiken. Het vrijstellingsdossier is een onderdeel van het inschrijvingsdossier.

De Stagecommissie onderzoekt de dossiers en maakt haar beoordeling over aan de Raad van het Instituut. De Raad informeert de kandidaat uiterlijk één maand voor het examen over de vrijstellingen die hem werden toegekend.

Download hier het vrijstellingsformulier voor accountant of belastingconsulent.

Toelatingsexamen tot de stage van Accountant
Toelatingsexamen tot de stage van Belastingconsulent

Automatische vrijstellingen

Automatische vrijstellingen gelden enkel voor kandidaat-stagiairs van het hoger onderwijs van het korte type. Zij genieten van automatische vrijstellingen in de categorieën fiscaliteit, rechtspraktijk en boekhouding. De automatische vrijstellingen worden door het Instituut toegekend op basis van het ingestuurde diploma.

Vrijstellingen op basis van onderwijsinstelling

Een vrijstellingstabel (of concordantietabel) is een tabel die de kandidaat-stagiair een overzicht geeft van zijn minimum aantal vrijstellingen per opleidingsinhoud. Deze tabellen worden opgesteld door het Instituut in nauw overleg met de vertegenwoordigers van de betrokken onderwijsinstellingen. Binnenkort kunt u uw specifieke onderwijsinstelling aanklikken om na te gaan op welke vrijstellingen u recht heeft.

Accountants

Hoger onderwijs van het lange type / universitair onderwijs

EHSAL - Licentiaat handelswetenschappen afstudeerrichting Accountancy

EHSAL - Licentiaat handelswetenschappen afstudeerrichting Fiscale wetenschappen

HOGESCHOOL GENT - Licentiaat Bestuurskunde

HOGESCHOOL GENT - Licentiaat Handelswetenschappen - Specialisatie Fiscaliteit & Accountancy

KUL - Gediplomeerde in de aanvullende opleiding fiscaliteit

KUL - Licentiaat TEW: Accountancy en fiscaliteit - Handelsingenieur: Accountancy en fiscaliteit

LESSIUS Hogeschool - Licentiaat Handelswetenschappen

UA - Gediplomeerde in de gespecialiseerde studie fiscaal recht

UA - Licentiaat Rechten

UA - Licentiaat TEW

UA - Master fiscaal recht

UA - UFSIA - Licentiaat TEW - Major Accountancy

UA - Voortgezette academische opleiding - Financiële wetenschappen

UGENT - Gediplomeerde in de Gespecialiseerde Studies Accountancy

UGENT - Gediplomeerde in de Gespecialiseerde Studies Fiscaliteit

UGENT - Licentiaat TEW

Universiteit Hasselt - TEW - Major Accountancy-Fiscaliteit - HI - Major Accountancy-Fiscaliteit

VLEKHO - Licentiaat handelswetenschappen afstudeerrichting Accountancy (4-jarig programma)

VUB - Licentiaat Rechten

VUB - Specialisatieopleiding fiscaal recht

VUB TEW/HI - Licentiaat TEW - Handelsingenieur

Hoger onderwijs van het korte type

ACE-GROEP T CVO - Graduaat Fiscale Wetenschappen

ARTEVELDE HOGESCHOOL - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

CVO VTI-AALST - Graduaat Boekhouden

DE AVONDSCHOOL CVO - Graduaat Boekhouden

DE ORANJERIE-CVO - Graduaat Boekhouden

FISCALE HOGESCHOOL - Graduaat Fiscale Wetenschappen

GEMEENSCHAPSONDERWIJS CVO-BRUSSEL - Graduaat Boekhouden

HITEK-CVO-Hoger Instituut voor Talen en Economie - Graduaat Boekhouden

HOGESCHOOL ANTWERPEN - Bachelor na Bachelor in de fiscaliteit - BANABA

HOGESCHOOL ANTWERPEN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

HOGESCHOOL GENT - BANABA Toegepaste Fiscaliteit

HOGESCHOOL GENT - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

HOGESCHOOL WEST-VLAANDEREN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

HOGESCHOOL LIMBURG - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

KAREL DE GROTE HOGESCHOOL

KATHOLIEK HOGESCHOOL MECHELEN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

KAREL DE GROTE HOGESCHOOL - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit - Afstudeerrichting Accountancy

KAREL DE GROTE HOGESCHOOL - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit - Afstudeerrichting Fiscaliteit

KATHOLIEK HOGESCHOOL LIMBURG - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit - Major Accountancy

KATHOLIEK HOGESCHOOL LIMBURG - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit - Major Fiscaliteit

KATHOLIEK HOGESCHOOL ZUID-WEST-VLAANDEREN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit - Afstudeerrichting Accountancy-Fiscaliteit

KATHOLIEK HOGESCHOOL ZUID-WEST-VLAANDEREN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit - Major Accountancy-Communicatie

KATHOLIEKE HOGESCHOOL BRUGGE-OOSTENDE - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

KATHOLIEKE HOGESCHOOL LEUVEN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

KATHOLIEKE HOGESCHOOL SINT-LIEVEN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

LBC - NVK ANTWERPEN - Graduaat Boekhouden

LBC - NVK STEKENE - Graduaat Boekhouden

MERCATOR-PCVO - Graduaat Boekhouden

PCVO HANDEL HASSELT - Graduaat Fiscale wetenschappen

PCVO HANDEL HASSELT - Graduaat Boekhouden

PHLIMBURG - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

VHH CVO OUDENAARDE - Graduaat Boekhouden

WENK-HONIM - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

Belastingconsulent

Hoger onderwijs van het lange type / universitair onderwijs

EHSAL - Licentiaat handelswetenschappen afstudeerrichting Accountancy

EHSAL - Licentiaat handelswetenschappen afstudeerrichting Fiscale wetenschappen

- HOGESCHOOL GENT - Licentiaat Bestuurskunde
- HOGESCHOOL GENT - Licentiaat Handelswetenschappen - Specialisatie Fiscaliteit & Accountancy
- KUL - Gediplomeerde in de aanvullende opleiding fiscaliteit
- KUL - Licentiaat TEW: Accountancy en fiscaliteit - Handelsingenieur: Accountancy en fiscaliteit
- LESSIUS Hogeschool - Licentiaat Handelswetenschappen
- UA - Gediplomeerde in de gespecialiseerde studie fiscaal recht
- UA - Licentiaat Rechten
- UA - Licentiaat TEW
- UA - Master fiscaal recht
- UA - UFSIA - Licentiaat TEW - Major Accountancy
- UA - Voortgezette academische opleiding - Financiële wetenschappen
- UGENT - Gediplomeerde in de Gespecialiseerde Studies Accountancy
- UGENT - Gediplomeerde in de Gespecialiseerde Studies Fiscaliteit
- UGENT - Licentiaat TEW
- Universiteit Hasselt - TEW - Major Accountancy-Fiscaliteit - HI - Major Accountancy-Fiscaliteit
- VLEKHO - Licentiaat handelswetenschappen afstudeerrichting Accountancy (4-jarig programma)
- VUB - Licentiaat Rechten
- VUB - Specialisatieopleiding fiscaal recht
- VUB TEW/HI - Licentiaat TEW - Handelsingenieur

Hoger onderwijs van het korte type

- ACE-GROEP T CVO - Graduaat Fiscale Wetenschappen
- ARTEVELDE HOGESCHOOL - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit
- CVO VTI-AALST - Graduaat Boekhouden
- De Avondschool CVO - Graduaat Boekhouden
- DE ORANJERIE-CVO - Graduaat Boekhouden
- FISCALE HOGESCHOOL - Graduaat Fiscale Wetenschappen
- GEMEENSCHAPSONDERWIJS CVO-BRUSSEL - Graduaat Boekhouden
- HITEK-CVO-Hoger Instituut voor Talen en Economie - Graduaat Boekhouden
- HOGESCHOLL ANTWERPEN - Bachelor na Bachelor in de fiscaliteit - BANABA
- HOGESCHOOL ANTWERPEN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit
- HOGESCHOOL GENT - BANABA Toegepaste Fiscaliteit
- HOGESCHOOL GENT - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit
- HOGESCHOOL LIMBURG - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

HOGESCHOOL WEST-VLAANDEREN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

KAREL DE GROTE HOGESCHOOL

KAREL DE GROTE HOGESCHOOL - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit - Afstudeerrichting Accountancy

KAREL DE GROTE HOGESCHOOL - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit - Afstudeerrichting Fiscaliteit

KATHOLIEK HOGESCHOOL LIMBURG - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit - Major Accountancy

KATHOLIEK HOGESCHOOL LIMBURG - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit - Major Fiscaliteit

KATHOLIEK HOGESCHOOL ZUID-WEST-VLAANDEREN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit - Afstudeerrichting Accountancy-Fiscaliteit

KATHOLIEK HOGESCHOOL ZUID-WEST-VLAANDEREN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit - Major Accountancy-Communicatie

KATHOLIEKE HOGESCHOOL BRUGGE-OOSTENDE - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

KATHOLIEKE HOGESCHOOL LEUVEN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

KATHOLIEK HOGESCHOOL MECHELEN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

KATHOLIEKE HOGESCHOOL SINT-LIEVEN - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

LBC - NVK ANTWERPEN - Graduaat Boekhouden

LBC - NVK STEKENE - Graduaat Boekhouden

MERCATOR-PCVO - Graduaat Boekhouden

PCVO HANDEL HASSELT - Graduaat Boekhouden

PCVO HANDEL HASSELT - Graduaat Fiscale Wetenschappen

PHLIMBURG - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

VHH CVO OUDENAARDE - Graduaat Boekhouden

WENK-HONIM - Bedrijfsbeheer optie accountancy-fiscaliteit

Mijn diploma/onderwijsinstelling staat niet op de lijst

Indien de onderwijsinstelling van de kandidaat-stagiair niet voorkomt op de hierboven vermelde lijst, raden wij aan contact op te nemen met zijn onderwijsinstelling.

Dispenses pour l'examen d'admission au stage

Les matières de l'examen d'admission pour les experts-comptables et les conseils fiscaux sont déterminées par la loi. Tous les candidats stagiaires n'ont pas suivi la même formation dans la même institution d'enseignement. C'est la raison pour laquelle l'Institut fait une distinction entre les dispenses automatiques et les dispenses sur la base de l'institution d'enseignement.

Constitution d'un dossier individuel de demande de dispenses

Chaque candidat stagiaire qui veut entrer en ligne de compte pour les dispenses doit constituer un dossier individuel de demande de dispenses. Le dossier de dispenses doit parvenir au service du stage au plus tard trois mois avant le commencement de l'examen. Le dossier de dispenses est une partie du dossier d'inscription.

La Commission de stage examine le dossier et transmet son appréciation au Conseil de l'Institut. Le Conseil informe le candidat au plus tard un mois avant l'examen des dispenses qu'il a obtenues.

Téléchargez ici le formulaire de demande de dispenses pour les experts-comptables et les conseils fiscaux

Examen d'admission au stage d'expert-comptable

Examen d'admission au stage de conseil fiscal

Dispenses automatiques

Les dispenses automatiques ne s'appliquent qu'aux candidats stagiaires issus de l'enseignement supérieur de type court. Ils bénéficient de dispenses automatiques dans les domaines suivants: fiscalité, pratique du droit et comptabilité. Les dispenses automatiques sont accordées par l'Institut sur la base du(des) diplôme(s) envoyé(s).

Dispenses sur la base de l'institution d'enseignement

Un tableau des dispenses (ou table de concordance) est une table qui donne au candidat stagiaire un aperçu du nombre minimum de dispenses qu'il peut obtenir par matière. Ces tableaux sont établis par l'Institut en concertation avec les représentants des institutions d'enseignement concernées. D'ici peu, un simple clic sur l'établissement dans lequel vous avez fait vos études vous indiquera les dispenses auxquelles vous avez droit pour l'examen d'admission.

Experts-comptables

Enseignement supérieur de type long / enseignement universitaire

ECOLE SUPERIEURE DES SCIENCES FISCALES - ESSF - DESS et Diplôme de droit fiscal européen

ECOLE SUPERIEURE DES SCIENCES FISCALES - ESSF - DESS et Diplôme en droit fiscal

FUCAM - MONS - Bachelier et master (120) en Sciences de Gestion – Spécialisation en revisorat et expertise comptable (cours du jour) A PARTIR DE JUIN 2009

FUCAM - Candidature, Licence en sciences de gestion, option Revisorat et Expertise comptable

FUNDP - NAMUR - Candidature, Maitrise en Science de Gestion

FUSL - Candidature en Sciences économiques et de gestion

HEC - HAUTES ETUDES COMMERCIALES - LIEGE - DESS / Master en fiscalité / Licence en fiscalité

HEC - HAUTES ETUDES COMMERCIALES - LIEGE - DESS - Analyse, Contrôle et Révisorat

HEC - HAUTES ETUDES COMMERCIALES - LIEGE - Licence en Sciences commerciales - Ingénieur commercial et/ou de gestion

ICHEC - INSTITUT CATHOLIQUE DES HAUTES ETUDES COMMERCIALES - Candidature et licence en Sciences Commerciales et Financières orientation Expertise comptable et Revisorat

ICHEC - INSTITUT CATHOLIQUE DES HAUTES ETUDES COMMERCIALES - Candidature et licence en Sciences Commerciales et Financières orientation Finances

ICHEC - INSTITUT CATHOLIQUE DES HAUTES ETUDES COMMERCIALES - Ingéniorat commercial - Ingénierie financière

U.L.B. - DES en Droit fiscal

U.L.B.- ECOLE DE COMMERCE SOLVAY - Mastère en gestion fiscale

UCL - Candidature et Licence en Droit

UCL - IAG - Candidature et Ingéniorat de Gestion

UCL - IAG - Candidature, Licence en Science de Gestion

UCL - IAG - Candidature, Maitrise en Science de Gestion

ULB - Candidature et Licence en Droit

ULB - Candidature et Licence en Sciences Economiques

ULB - ECOLE DE COMMERCE SOLVAY - Ingénieur de Gestion

ULG - Candidature et Licence en Droit

ULG - Candidature et licence en Sciences de gestion et Ingéniorat de gestion

UMH - WAROQUE - Candidature, licence en Sciences de Gestion, Ingéniorat de Gestion

UMH - WAROCQUE - DES en Audit et Revisorat (2001-2002)

Enseignement supérieur de type court

C.B.C. - Chambre Belge des Comptables de Bruxelles - Société Royale - Diplôme de candidat expert-comptable

C.B.C. Chambre Belge des Comptables et Experts Comptables – Liège

C.B.C.E.C. - Chambre Belge des Comptables et Experts-Comptables de la Province de Liège - Diplôme de candidat expert-comptable

C.B.C.E.C. - Chambre Belge des Comptables et Experts-Comptables de la Province de Liège - Diplôme de conseil fiscal

COLLEGE TECHNIQUE DES AUMÔNIERS DU TRAVAIL - CHARLEROI - Graduat en comptabilité

COURS COMMERCIAUX ET INDUSTRIELS DE LA VILLE DE WAVRE - Graduat en comptabilité

COURS TECHNIQUES ET PROFESSIONNELS DE L'ETAT - DOUR - Graduat en comptabilité

ECOLE SUPERIEURE DES AFFAIRES - NAMUR

ECSSAC - HAUTE ECOLE DE LA VILLE DE LIEGE - Graduat en comptabilité, option Gestion et/ou Fiscalité

EISM - ECOLE INDUSTRIELLE SUPERIEURE - VILLE DE MONS - Graduat en comptabilité

ENSEIGNEMENT DE PROMOTION ET DE FORMATION CONTINUE DE L'ULB ET LA CCB - INSTITUT COMMERCIAL SUPERIEUR (EPFC 3) - Graduat en comptabilité

EPHEC - HAUTE ECOLE ECONOMIQUE ET TECHNIQUE - Graduat en comptabilité, option Gestion

EPHEC - INSTITUT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - Graduat en comptabilité

HAUTE ECOLE ALBERT JACQUARD - IESTN - Namur, Tamines - Graduat en comptabilité, option Gestion

HAUTE ECOLE ALBERT JACQUARD - IESTN - Namur, Tamines - Graduat en sciences fiscales

HAUTE ECOLE CATHOLIQUE DU LUXEMBOURG - BLAISE PASCAL - Graduat en comptabilité, option Gestion ou Fiscalité

HAUTE ECOLE DE LA PROVINCE DE LIEGE - LEON-ELI TROCLET - Graduat en comptabilité, option Gestion et/ou Fiscalité

HAUTE ECOLE DE L'ENSEIGNEMENT SUPERIEUR DE NAMUR - IESN - Graduat en comptabilité - Fiscalité

HAUTE ECOLE FRANSISCO FERRER - COOREMANS - Graduat en comptabilité, option Gestion et/ou Fiscalité

HAUTE ECOLE LUCIA DE BROUCKERE - ISS - Graduat en comptabilité, option Gestion ou Fiscalité

HAUTE ECOLE PROVINCIALE DE CHARLEROI - UNIVERSITE DU TRAVAIL

HAUTE ECOLE PROVINCIALE DU HAINAUT OCCIDENTAL - MOUSCRON - Graduat en comptabilité, option Gestion ou Fiscalité

HAUTE ECOLE ROI BAUDOUIN - INSTITUT REINE ASTRID - Graduat en comptabilité, option Gestion ou Fiscalité

HEMES - INSTITUT SAINTE-MARIE - Graduat en comptabilité, option Gestion et/ou Fiscalité

HEP - HAUTE ECOLE PROVINCIALE - MONS - BORINAGE - CENTRE - Graduat en comptabilité, option Gestion

INSTITUT D'ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - UCCLE - ANDERLECHT - BRUXELLES - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - ARLON, MUSSON - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - ATH - FLOBECQ - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - AUBANGE - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - BLEGNY - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - COURT-SAINT-ETIENNE - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - JEMELLE - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - LIBRAMONT - CHEVIGNY - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - MARCHE-EN-FAMENNE (JEMELLE) - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - MONS (JEMAPPES) - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - MORLANWELZ - MARIEMONT - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - MOUSCRON - COMINES - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - NAMUR - GESVES - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - PERUWELZ - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - RIXENSART - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - SIVRY - RANCE - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - SOUMAGNE - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - THUIN - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - TOURNAI - ANTOING - TEMPLEUVE - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - WAREMME - Graduat en comptabilité

INSTITUT DES CARRIERES COMMERCIALES D'ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - Graduat en comptabilité

INSTITUT PROVINCIAL DES ARTS ET METIERS - NIVELLES - Graduat en comptabilité

INSTITUT REINE ASTRID - ENSEIGNEMENT SUPERIEUR DE PROMOTION SOCIALE - Graduat en comptabilité

Conseils fiscaux

Enseignement supérieur de type long / enseignement universitaire

ECOLE SUPERIEURE DES SCIENCES FISCALES - ESSF - DESS et Diplôme en droit fiscal

ECOLE SUPERIEURE DES SCIENCES FISCALES - ESSF - DESS et Diplôme de droit fiscal européen

FUCAM - Candidature, Licence en sciences de gestion, option Revisorat et Expertise comptable

FUCAM - MONS - Bachelier et master (120) en Sciences de Gestion – Spécialisation en revisorat et expertise comptable (cours du jour) A PARTIR DE JUIN 2009

FUNDP - NAMUR - Candidature, Maitrise en Science de Gestion

FUSL - Candidature en Sciences économiques et de gestion

HEC - HAUTES ETUDES COMMERCIALES - LIEGE - DESS / Master en fiscalité / Licence en fiscalité

HEC - HAUTES ETUDES COMMERCIALES - LIEGE - DESS - Analyse, Contrôle et Révisorat

HEC - HAUTES ETUDES COMMERCIALES - LIEGE - Licence en Sciences commerciales - Ingénieur commercial et/ou de gestion

ICHEC - INSTITUT CATHOLIQUE DES HAUTES ETUDES COMMERCIALES - Candidature et licence en Sciences Commerciales et Financières orientation Expertise comptable et Revisorat

ICHEC - INSTITUT CATHOLIQUE DES HAUTES ETUDES COMMERCIALES - Candidature et licence en Sciences Commerciales et Financières orientation Finances

ICHEC - INSTITUT CATHOLIQUE DES HAUTES ETUDES COMMERCIALES - Ingéniorat commercial - Ingénierie financière

U.L.B. - DES en Droit fiscal

U.L.B.- ECOLE DE COMMERCE SOLVAY - Mastère en gestion fiscale

UCL - Candidature et Licence en Droit

UCL - IAG - Candidature et Ingéniorat de Gestion

UCL - IAG - Candidature, Licence en Science de Gestion

UCL - IAG - Candidature, Maitrise en Science de Gestion

ULB - Candidature et Licence en Droit

ULB - Candidature et Licence en Sciences Economiques

ULB - ECOLE DE COMMERCE SOLVAY - Ingénieur de Gestion

ULG - Candidature et Licence en Droit

ULG - Candidature et licence en Sciences de gestion et Ingéniorat de gestion

UMH - WAROQUE - Candidature, licence en Sciences de Gestion, Ingéniorat de Gestion

UMH WAROCQUE - DES en Audit et Revisorat (2001-2002)

Enseignement supérieur de type court

C.B.C. - Chambre Belge des Comptables de Bruxelles - Société Royale - Diplôme de candidat expert-comptable C.B.C. Chambre Belge des Comptables et experts-comptables – LIEGE

C.B.C.E.C. - Chambre Belge des Comptables et Experts-Comptables de la Province de Liège - Diplôme de candidat expert-comptable

C.B.C.E.C. - Chambre Belge des Comptables et Experts-Comptables de la Province de Liège - Diplôme de conseil fiscal
COLLEGE TECHNIQUE DES AUMÔNIERS DU TRAVAIL - CHARLEROI - Graduat en comptabilité
COURS COMMERCIAUX ET INDUSTRIELS DE LA VILLE DE WAVRE - Graduat en comptabilité
COURS TECHNIQUES ET PROFESSIONNELS DE L'ETAT - DOUR - Graduat en comptabilité
ECOLE SUPERIEURE DES AFFAIRES - Graduat en comptabilité
ECSSAC - HAUTE ECOLE DE LA VILLE DE LIEGE - Graduat en comptabilité, option Gestion et/ou Fiscalité
EISM - ECOLE INDUSTRIELLE SUPERIEURE - VILLE DE MONS - Graduat en comptabilité
ENSEIGNEMENT DE PROMOTION ET DE FORMATION CONTINUE DE L'ULB ET LA CCB - INSTITUT COMMERCIAL SUPERIEUR (EPFC 3) - Graduat en comptabilité
EPHEC - HAUTE ECOLE ECONOMIQUE ET TECHNIQUE - Graduat en comptabilité, option Gestion
EPHEC - INSTITUT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - Graduat en comptabilité
HAUTE ECOLE ALBERT JACQUARD - IESTN - Namur, Tamines - Graduat en sciences fiscales
HAUTE ECOLE ALBERT JACQUARD - IESTN - Namur, Tamines - Graduat en comptabilité, option Gestion
HAUTE ECOLE CATHOLIQUE DU LUXEMBOURG - BLAISE PASCAL - Graduat en comptabilité, option Gestion ou Fiscalité
HAUTE ECOLE DE LA PROVINCE DE LIEGE - LEON-ELI TROCLET - Graduat en comptabilité, option Gestion et/ou Fiscalité
HAUTE ECOLE DE L'ENSEIGNEMENT SUPERIEUR DE NAMUR - IESN - Graduat en comptabilité - Fiscalité
HAUTE ECOLE FRANSISCO FERRER - COOREMANS - Graduat en comptabilité, option Gestion et/ou Fiscalité
HAUTE ECOLE LUCIA DE BROUCKERE - ISS - Graduat en comptabilité, option Gestion ou Fiscalité
HAUTE ECOLE PROVINCIALE DE CHARLEROI - UNIVERSITE DU TRAVAIL
HAUTE ECOLE PROVINCIALE DU HAINAUT OCCIDENTAL - MOUSCRON - Graduat en comptabilité, option Gestion ou Fiscalité
HAUTE ECOLE ROI BAUDOUIN - INSTITUT REINE ASTRID - Graduat en comptabilité, option Gestion ou Fiscalité
HEMES - INSTITUT SAINTE-MARIE - Graduat en comptabilité, option Gestion et/ou Fiscalité
HEP - HAUTE ECOLE PROVINCIALE - MONS - BORINAGE - CENTRE - Graduat en comptabilité, option Gestion
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - ARLON, MUSSON - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - ATH - FLOBECQ - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - AUBANGE - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - BLEGNY - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - COURT-SAINT-ETIENNE - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - JEMELLE - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - LIBRAMONT - CHEVIGNY - Graduat en comptabilité

INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - MARCHE-EN-FAMENNE (JEMELLE) - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - MONS (JEMAPPES) - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - MORLANWELZ - MARIEMONT - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - MOUSCRON - COMINES - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - NAMUR - GESVES - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - PERUWELZ - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - RIXENSART - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - SIVRY - RANCE - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - SOUMAGNE - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - THUIN - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - TOURNAI - ANTOING - TEMPLEUVE - Graduat en comptabilité
INSTITUT D'ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - UCCLE - ANDERLECHT - BRUXELLES - Graduat en comptabilité
INSTITUT D' ENSEIGNEMENT DE PROMOTION SOCIALE DE LA COMMUNAUTE FRANCAISE - WAREMME - Graduat en comptabilité
INSTITUT PROVINCIAL DES ARTS ET METIERS - NIVELLES - Graduat en comptabilité
INSTITUT REINE ASTRID - ENSEIGNEMENT SUPERIEUR DE PROMOTION SOCIALE - Graduat en comptabilité

Mon diplôme/institution d'enseignement ne se trouve pas dans la liste

Au cas où l'institution d'enseignement du candidat stagiaire ne figure pas dans la liste susmentionnée, nous lui conseillons de prendre contact avec celle-ci.

HREB – Hoge Raad voor de Economische Beroepen
North Gate III – 6e verdieping – Koning Albert II laan 16 – 1000 Brussel
Tel. 02/277.64.11 – Fax 02/201.66.19 – E-mail: CSPEHREB@skynet.be – Internet: www.cspe-hreb.be

De economische beroepen in cijfers (op 31 december 2011)

Instituut van de Bedrijfsrevisoren

		Totaal	Nl	Fr
A.	Aantal leden (natuurlijke personen)	1.036	679	357
B.	Aantal leden (rechtspersonen)	512		
C.	Aantal stagiairs (natuurlijke personen)	419	313	106

Instituut van de Accountants en de Belastingconsulenten

A. Aantal leden (natuurlijke personen)		Totaal	Nl	Fr
		6.582	4.166	2.416
-	Accountants en belastingconsulenten	3.765	2.336	1.429
-	Accountants	1.531	832	699
-	Belastingconsulenten	1.285	997	288

Deellijst «externen»		Totaal	Nl	Fr
		4.332	2.624	1.708
-	Accountants en belastingconsulenten	2.933	1.774	1.159
-	Accountants	859	442	417
-	Belastingconsulenten	540	408	132

Andere (interne en andere)		Totaal	Nl	Fr
		2.250	1.542	708
-	Accountants en belastingconsulenten	832	562	270
-	Accountants	672	390	282
-	Belastingconsulenten	745	589	156

B. Aantal leden (rechtspersonen)		Totaal	Nl	Fr
		3.112	1.925	1.187
-	Accountants en belastingconsulenten	1.825	1.156	669
-	Accountants	1.004	561	443
-	Belastingconsulenten	283	208	75

C. Aantal stagiairs (natuurlijke personen)		Totaal	Nl	Fr
		1.679	1.112	567
-	Accountants	1.271	776	495
-	Belastingconsulenten	408	336	72

Beroepsinstituut van Erkende Boekhouders en Fiscalisten

Aantal leden (natuurlijke personen)		Totaal	Nl	Fr
		4.997	2.776	2.221
-	Erkende boekhouders	857	459	398
-	Erkende boekhouders-fiscalisten	4.140	2.317	1.823

Aantal erkende rechtspersonen		Totaal	Nl	Fr
		3.376	1.955	1.421
-	Erkende boekhouders	535	370	165
-	Erkende boekhouders-fiscalisten	2.841	1.585	1.256

Aantal stagiairs		Totaal	Nl	Fr
		998	476	522
-	Stagiairs erkende boekhouders	60	42	18
-	Stagiairs erkende boekhouders-fiscalisten	938	434	504

Inhoudstafel

Samenstelling van de Hoge Raad en Wetenschappelijke adviseurs **1**

Woord vooraf **3**

Verslag over de werkzaamheden van de Hoge Raad in 2011 ..... **7**

A. Activiteiten van de Hoge Raad ingevolge de wet van 22 april 1999 ..... **7**

Advies van 16 februari 2011 over het ontwerpreglement van de Nationale Raad van het BIBF van 28 januari 2011 inzake de toepassing van de Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme

Advies van 16 februari 2011 over het ontwerpreglement van de Raad van het IAB van 10 januari 2011 inzake de toepassing van de Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme

Advies van 28 maart 2011 inzake een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren

Advies van 24 mei 2011 inzake de wijziging van het koninklijk besluit van 22 november 1990 betreffende de diploma's van de kandidaat-accountants en de kandidaat-belastingconsulenten

Deontologie van de bedrijfsrevisoren - Openbare raadpleging omtrent een voorontwerp van deontologische Code

B. Activiteiten van de Hoge Raad ingevolge de wet van 22 juli 1953 – Publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor **17**

1. Aanpassingen aan de wet van 22 juli 1953 17

2. Nationale en internationale samenwerking van het Belgisch systeem van publiek toezicht – artikel 77 van de wet van 22 juli 1953 18

3. Goedkeuring van normen en aanbevelingen – artikel 30, §§ 1 en 4 van de wet van 22 juli 1953 19

3.1. Goedkeuring van een specifieke norm over de medewerking van de bedrijfsrevisoren aan het prudentieel toezicht 19

3.2. Goedkeuring van de norm inzake de bestrijding van het witwassen van kapitaal . . 23

3.3. Opvolging van het begeleidingsplan in verband met de goedkeuring, in 2009, van een norm bedoeld om op termijn in België de "*clarified ISA*" in te voeren. 28

4. *A posteriori*-nazicht van de adviezen, omzendbrieven en mededelingen – artikel 30, § 5 van de wet van 22 juli 1953 35

5. Beslissing tot voortijdige beëindiging van een commissarismandaat – artikel 135, § 2 van het Wetboek van vennootschappen 36

6. Voorstel tot hervorming van het Europees wettelijk kader voor de wettelijke jaarrekeningcontrole bij ondernemingen naar aanleiding van de publieke raadpleging via het Groenboek 36

C. Betrokkenheid bij andere dossiers ter vrijwaring van het algemeen belang 56

1. Strijd tegen het witwassen van kapitaal en de financiering van terrrorisme 56

2. Werking van de tuchtinstanties 56

3. Herziening van de boekhoudrichtlijnen 57

4. Problematiek van dienstaanbod en honoraria 63

D. Permanent overleg met de betrokken instituten 65

1. Strijd tegen het witwassen van kapitaal en de financiering van terrorisme – goedkeuring van een voor de drie instituten gezamenlijke normatieve tekst 65

2. BVBA Starter 67

3. Splitsingsvoorstel van de instituten 68

4. Dekking van de werkingskosten van de Hoge Raad en verdeelsleutel tussen de drie instituten 68

5. Ontmoeting van de Hoge Raad met de vertegenwoordigers van de drie instituten in de loop van 2011 71

E. Andere werkzaamheden van de Hoge Raad 72

1. Algemene vergadering van het IBR 72

2. Algemene vergadering van het IAB 72

3. Academische zitting van het BIBF 72

4. Derde editie van het *"Forum for the Future"* 72

F. Relevante wettelijke en reglementaire bepalingen die in de loop van 2011 zijn goedgekeurd en in verband staan met de economische beroepen **73**

Werkprogramma 2012 van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen **75**

Wettelijk en reglementair kader van de Hoge Raad **79**

Bijlagen **99**

Bijlage 1 Rekeningen van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen over het boekjaar 2011 101

Bijlage 2 Advies over het ontwerpreglement van de Raad van het IAB inzake de toepassing van de Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme 103

Bijlage 3 Advies over het ontwerpreglement van de Nationale Raad van het BIBF van 28 januari 2011 inzake de toepassing van de Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme. 105

Bijlage 4 Advies van 28 maart 2011 inzake een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 26 april 2007 tot organisatie van het toezicht en de kwaliteitscontrole en houdende het tuchtreglement voor de bedrijfsrevisoren 107

Bijlage 5 Advies van 24 mei 2011 inzake de wijziging van het koninklijk besluit van 22 november 1990 betreffende de diploma's van de kandidaat-accountants en de kandidaat-belastingconsulenten. 115

Bijlage 6 De economische beroepen in cijfers. 131

Administratief secretariaat: FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie

Hoge Raad voor de Economische Beroepen
North Gate III - 6de verdieping - Koning Albert II-laan, 16 - 1000 Brussel
TEL. 32 (0)2 277 64 11 - FAX 32 (0)2 201 66 19 - E-MAIL cspehreb@skynet.be - WEBSITE www.cspe-hreb.be